

NE VORBEŞTE PĂRINTELE CLEOPA 2

NE VORBEŞTE

PĂRINTELE CLEOPA

2

NE VORBEŞTE

PĂRINTELE CLEOPA

2

Carte tipărită cu binecuvântarea

I.P.S. DANIEL

Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei

Ediţie îngrijită de
Arhimandrit Ioanichie Bălan

Ediţia a II-a

EDITURA MĂNĂSTIREA SIHĂSTRIA
2004

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
CLEOPA ILIE, ARHIMANDRIT
Ne vorbeşte Părintele Cleopa / Arhim. Cleopa Ilie. - Ed. a 2-a. - Vânători-Neamţ : Mănăstirea Sihăstria, 2001
14 vol.
ISBN 973-86836-2-9
Vol. 2. - 2004. - ISBN 973-86895-8-9

281.95(047.53)

CUVÂNT ÎNAINTE

Cu bucurie mulţumesc Bunului Dumnezeu că a binecuvântat şi a rânduit să formulez acest „Cuvânt Înainte", la volumul 2 din lucrarea **Ne vorbeşte Părintele Cleopa**.

Este o adevărată bincuvântare a Tatălui Ceresc, transmisă credincioşilor noştri şi celor ce vor urma după noi, că a fost rânduit de pronia divină Părintele Arhimandrit Cleopa Ilie, ca să ne hrănească duhovniceşte din frumoasele sale învăţături şi cuvinte ziditoare de suflet, adunate cu multă osteneală din experienţa plină de roade a vieţii sale.

Părintele Cleopa este şi rămâne un tezaur al spiritualităţii şi Ortodoxiei româneşti. Cu aceeaşi sensibilitate sufletească şi profunzime teologică, pe fond biblic şi patristic, vorbeşte şi filosofilor şi marilor teologi, purtându-i în cele mai profunde taine ale energiilor necreate, precum şi credincioşilor de rând, veniţi ca adevăraţi pelerini din toate colţurile ţării, pe care-i hrăneşte cu cuvântul lui Dumnezeu şi-i adapă din izvorul învăţăturii despre viaţa şi fericirea veşnică.

Acest mare duhovnic nu este numai un trăitor în Hristos, ci şi un mare apărător al adevărului evanghelic şi ortodox.

Neoprotestanţii şi sectanţii rămân fără de răspuns în faţa acestui mare dascăl al Ortodoxiei, iar lucrarea exegetică *Călăuză în credinţa Ortodoxă*, realizată prin dialog între „preot şi învăţăcel", rămâne un

tratat de mare utilitate în activitatea pastoral-misionară a preotului.

Lucrarea de faţă este extrasă de pe casete, înregistrate de credincioşi cu ani de zile în urmă, pe care le dăm la lumină spre folosul tuturor.

Conţinutul ei constituie un scurt tratat dogmatic şi moral prin care se reflectă curăţia sufletească a fiecărui creştin, ce se realizează prin lacrimi în Sfintele Taine ale Spovedaniei şi Împărtăşaniei, oferindu-ne exemplu de pocăinţă pe regele Manase, urcându-ne pe scara desăvârşirii, prin prezentarea celor cinci feluri de împărtăşire, care ne conduc la mântuire.

Părintele Cleopa, în această scurtă lucrare, oscilează în modul cel mai inteligent între teză şi antiteză, când ne vorbeşte despre viaţă şi moarte, despre rai şi iad – urmare firească a Judecăţii de apoi –, precum şi despre contrastul dintre iubirea de argint şi dragostea faţă de Dumnezeu.

Rugăm pe Bunul Dumnezeu să încununeze cu sănătate deplină şi îndelungare de zile pe Părintele Arhimandrit Cleopa, cu dorinţa ca acest izvor duhovnicesc să continue la adăparea sufletelor însetate de credinţă, de adevăr şi de mântuire.

Binecuvântăm tipărirea acestei lucrări şi o recomandăm tuturor celor ce doresc să vorbească cu Părintele Cleopa, despre calea care conduce spre desăvârşire, spre împărăţia lui Dumnezeu, spre viaţa şi fericirea veşnică.

P. S. IOACHIM VASLUIANUL

SFÂNTA SPOVEDANIE

În cele ce urmează, m-am gândit să vorbesc câte ceva despre taina Sfintei Spovedanii.

Una dintre marile datorii duhovniceşti, atât ale monahilor, cât şi ale creştinilor, este mărturisirea păcatelor. Trebuie să ştim mai întâi că toţi greşim înaintea lui Dumnezeu, unii mai mult, alţii mai puţin, şi nimeni nu este fără de păcat.

Acest lucru ni-l arată Sfânta Scriptură care zice: *Toţi multe greşim. Iar de vom zice că păcat nu avem, pe noi înşine ne înşelăm şi adevărul nu este în noi; iar dacă ne vom mărturisi păcatele, credincios şi drept este Dumnezeu, ca să ne ierte nouă păcatele şi să ne curăţească pe noi de toată întinăciunea şi nedreptatea.*

Dacă mi-am mărturisit cu căinţă păcatele cele trupeşti şi cele sufleteşti şi m-am spovedit curat, preotul, numai dacă a pus mâna pe cap şi a zis rugăciunea de dezlegare, păcatele mele s-au ridicat.

Iar dacă nu m-am dus cu căinţă şi cu pregătire cuvenită şi n-am ştiut să mă mărturisesc curat, să descopăr toate păcatele mele, să primesc canon pentru ele şi să le părăsesc, pot să fac o mie de dezlegări la cel mai iscusit duhovnic, că păcatul, otrava, a rămas tot în mine.

De aceea folosul, valoarea cea scumpă a Sfintei Spovedanii nu ţine de preot, ci de mine. Eu, dacă mă duc cu toată sfinţenia, cu toată convingerea în faţa

lui Dumnezeu – că, atunci când mă duc în faţa preotului, înaintea lui Dumnezeu mă duc, că preotul este numai un martor –, trebuie să-i spun toate păcatele mele.

Altfel crezi că în ziua judecăţii preotul poate să-ţi ajute ceva, dacă n-ai spus drept? Doamne fereşte! Preotul n-a putut dezlega la spovedanie decât ce i-ai spus tu. Iar dacă tu ai avut vreo rezervă şi ai ţinut vreun păcat nespus, toate păcatele le ai îndoite. Aşa spun Sfinţii Părinţi, pentru că ai crezut că Dumnezeu nu ştie ce ai făcut tu.

Iată care sunt condiţiile pe care trebuie să le împlinească spovedania:

1. **Spovedania trebuie să se facă înaintea duhovnicului.** Deci, eu când mă duc la spovedanie înaintea preotului, mă duc în faţa lui Dumnezeu. Preotul este un simplu martor. În ziua judecăţii el atât poate spune, cât i-am spus eu. Ce nu i-am spus, nu-i dezlegat nici pe pământ, nici în cer. Dar eu, dacă m-am dus la spovedanie şi i-am spus toate şi preotul mi-a făcut dezlegare cu mâinile pe cap, eu sunt dezlegat.

2. **Spovedania trebuie să fie completă şi să nu se ascundă nimic din cele făptuite,** cum am spus mai înainte. Ai auzit ce spune Sfântul Apostol Pavel? *Cuvântul lui Dumnezeu este mai ascuţit decât toată sabia cea cu două tăişuri şi străbate până la despărţirea trupului de a duhului*, cea mai înaltă unire între om şi Dumnezeu.

3. **Spovedania trebuie făcută de bună voie,** după mărturia Duhului Sfânt, Care zice: *şi din voia mea mă voi mărturisi Lui.*

4. **Spovedania să fie făcută cu umilinţă,** căci *inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi.*

5. **Spovedania să nu fie prihănitoare,** adică să nu dăm vina pe nimeni, nici pe oameni, nici pe vreo altă zidire a lui Dumnezeu, nici chiar pe diavoli. La spovedanie numai pe noi să ne învinuim şi să ne prihănim, cum zice Sfântul Ioan Scărarul: „A mea este buba, a mea este rana; dintru a mea lenevire s-a făcut, iar nu dintr-a altuia".

6. **Spovedania se cuvine să fie dreaptă**, adică să spui adevărul; spune cum ai făcut toate, fără ruşine. Isus Sirah spune: **Este ruşine care aduce păcat şi este ruşine care aduce slavă şi har.**

Ruşinea aceasta pe care o suferi la spovedanie te scuteşte pe tine de ruşinea aceea pe care o vom suferi cu toţii la ziua cea înfricoşată a Judecăţii lui Dumnezeu.

7. **Spovedania să fie hotărâtoare.** Să luăm înaintea duhovnicului o mare hotărâre de a nu mai păcătui, ajutându-ne nouă dumnezeiescul har, şi să voim mai bine a muri de mii de ori decât a mai păcătui de acum înainte cu voinţa noastră.

Sfântul Vasile cel Mare zice: „**Nu se foloseşte de mărturisire, nici se mărturiseşte, cel ce zice la spovedanie numai că a greşit, însă rămâne iarăşi în păcat şi nu-l urăşte**". Toată pocăinţa ta întru aceasta constă, să te hotărăşti a-ţi schimba viaţa.

Când te duci la mărturisire cu părere de rău şi cu căinţă şi îţi recunoşti greşelile, îi spui preotului câte ţii minte. Dar ca să ţii minte şi să faci o mărturisire întreagă, nu te duce cu ochii legaţi la preot, căci diavolul îţi ia mintea şi uiţi. Cu o săptămână sau

două înainte, stai liniştit într-o cameră, ia-ţi un caiet şi scrie toate păcatele tale din copilărie, sau de la ultima spovedanie.

Ce păcate ai pe conştiinţă, de când erai copil mic; când erai de cinci ani, când erai de şapte ani, când erai în clasa întâi la şcoală, când erai în clasa a doua, când erai într-a noua, când erai fată mare sau flăcău, înainte de căsătorie sau după căsătorie, când erai militar.

Scrie, că şi diavolul a scris. Avem contabil bun, îngerul rău pe umărul stâng, care scrie tot, şi îngerul cel bun pe umărul drept, care scrie şi el faptele cele bune ale omului.

Şi atunci uite ce-i. Ştii că *nimic necurat nu va intra întru Împărăţia cerurilor?* De aceea, cel mai mare bine pe care poţi să-l faci unui om este acesta. Dacă vezi că s-a îmbolnăvit în casă la tine tata sau mama sau ginerele sau nora sau fata sau băiatul sau fratele, care a slăbit de boală şi se apropie de moarte, nu se poate un bine mai mare decât să-i aduci preotul repede. Nu doctorul. Doctorul este un bolovan de pământ ca şi tine! Preotul a luat dar de la Dumnezeu. Nu aţi auzit în Evanghelie? *Ce veţi lega voi pe pământ, va fi legat şi în ceruri şi ce veţi dezlega voi pe pământ, va fi dezlegat şi în ceruri!*

Dacă ai reuşit să-l spovedeşti curat înainte de moarte, i-ai salvat sufletul. Când se duce la vămi, sufletul care a avut păcate, dacă le-a dezlegat preotul aici, Duhul Sfânt a şters tot de pe tabelele lor. Crapă, mor de ciudă diavolii: „Ia uită-te, domnule! L-am avut în mână!" Duhul Sfânt i-a şters păcatele. Această putere le-a dat Dumnezeu preoţilor; că dacă

nu dădea Dumnezeu această putere preoţilor, nimeni din oameni nu s-ar fi mântuit.

Dar Dumnezeu, Cel ce a făcut cerul şi pământul, a ştiut cum să facă pentru a mântui lumea. Când a înviat Hristos le-a dat această putere Apostolilor. Ce le-a spus? A suflat asupra lor şi le-a zis: *Luaţi Duh Sfânt; cărora le veţi ţine păcatele, ţinute vor fi şi cărora le veţi ierta, iertate vor fi, şi orice veţi dezlega voi pe pământ, va fi dezlegat şi în cer*... Ce, fraţilor, voi n-aţi citit? N-aţi auzit Evanghelia?

Deci, când vezi că eşti bolnav de moarte, nu alerga la doctor, că poate te omoară acela şi mori nemărturisit. Întâi spovedeşte-te şi apoi du-te şi la doctor, dacă este cazul, dar tu să fii mărturisit. Dacă ai murit, gata, te-ai uşurat! Că vei muri în mâinile doctorului, că vei muri acasă, tu să fii mărturisit. Însă întâi doctorul sufletelor, că el te va scoate din iad. Aşa. Şi nu te gândi că n-are dar.

După o spovedanie curată, trebuie să primim un canon, pe care trebuie să-l ţinem. Cel ce se spovedeşte are mare datorie de a-şi face canonul dat pentru a scăpa de chinul cel veşnic al iadului.

Vedem în Sfânta Scriptură că prin canon s-au curăţit toţi cei ce au păcătuit înaintea Domnului. Altfel, cel ce a primit canon şi nu-l face, nu se poate curăţi de lepra păcatului şi nici sufletul său nu este slobozit din robia dracilor.

Este bine de ştiut că cel ce se pocăieşte cu adevărat, nu numai că primeşte canonul dat de duhovnicul său, ci singur cere mai mult canon, ştiind că ori aici vremelnic, ori dincolo veşnic, păcătoşii trebuie să-şi facă canonul.

Iar canonul să fie după măsura puterii fiecăruia. Ai auzit ce spune Sfântul Marcu Ascetul? **Câtă deosebire are arama de fier şi fierul de găteje** – adică de vreascuri –, **atâta deosebire este între un trup şi altul**. Unul este din fire sănătos şi tare şi poate să postească şi să nu mănânce până seara; iar altul, săracul, dacă n-a mâncat de două-trei ori pe zi, cade jos. În toate acestea se caută scopul. De aceea **dreapta socoteală este împărăteasa faptelor bune.**

Tu crezi că pe dracul îl întreci la fugă? El într-o clipă este la marginea pământului. Numai cu asta îl întreci: dacă te smereşti şi te socoteşti a fi praf şi cenuşă şi păcătos şi neputincios şi nevrednic de a trăi pe pământ. Numai de smerenie se teme diavolul! De alta nu se teme el. Poţi să fii tu nevoitor cât îi lumea, dacă nu ştii să ceri iertare, eşti batjocorit de diavoli.

De aceea, fraţilor, să ne ajute mila Domnului să câştigăm oleacă de smerenie şi dreaptă socoteală, fiindcă în lumea aceasta sunt curse şi ispite şi fel de fel de nedumeriri pământeşti şi duhovniceşti. Dar să avem în toate dreapta socoteală. Că pădurea nu se teme de cel care încarcă o dată mult pe o căruţă. Ştie că mai la vale se rupe osia şi se strică carul. Ea se teme de acela care ia mereu câte un lemnişor şi-l duce acasă. Aşa şi vrăjmaşul, nu se teme de cel care începe cu multă nevoinţă, că oboseşte şi rămâne, ci se teme de cel care ia câte oleacă aşa, încet, încet.

Sfântul Teodosie spune: **„De lucrează cineva puţin câte puţin, se îmbogăţeşte şi la cele trupeşti şi la cele duhovniceşti"**. Câte oleacă! Aşa să luaţi fapta bună, câte oleacă şi să vă pară rău că n-aţi făcut mai mult.

– **Când se face spovedania generală?** au întrebat unii credincioşi.

– O dată pe an trebuie să faci spovedania generală din mica copilărie. Sfântul Nicodim Aghioritul spune: „O dată pe an, în Postul Mare, este bine să faci spovedania generală". Ştii de ce? Pentru smerenie. Te ajută mult să-ţi aduci aminte păcatele. Eu mă mărturisesc, dar dracul mă face să uit păcatele mele cu care am mâniat pe Dumnezeu.

Dar eu, când fac spovedania generală, mi le face îngerul cât muntele în faţa mea. „Vezi cine eşti?" Smerenia! Şi atunci, mai mult se apropie Dumnezeu de noi, când noi ne smerim din adâncul sufletului.

– **Dar ce încredere avem că ni s-au iertat toate păcatele prin spovedanie?**

– Dar dumneata dacă ai spălat o rufă bine şi dacă se mai murdăreşte, nu o mai speli din nou? Nu pui sodă şi leşie şi o speli şi o pui la uscat? Precum cămaşa trebuie spălată, aşa şi sufletul trebuie spălat mereu prin deasa spovedanie.

Dar Sfinţii Părinţi şi mai ales Sfântul Nicodim Aghioritul avea o învăţătură pentru duhovnic: **„Sfătuieşte-i, o, duhovnice, la spovedanie deasă şi curată pe toţi"**. O dată în an se face spovedania generală din nou. Şi asta-i şi pentru smerenie şi pentru ca omul să nu uite neputinţele lui, cu care a supărat pe Dumnezeu. Aşa este.

De aceea trebuie să ne pocăim, să ne pară rău. Pentru că Dumnezeu este atât de milostiv şi de bun,

că nu mai ţine minte răul ce-am făcut, dacă noi ne întoarcem din toată inima şi ne mărturisim.

Aţi văzut ce spune proorocul Isaia: *Întoarceţi-vă către Mine şi Mă voi întoarce către voi, fiii oamenilor. De vor fi păcatele voastre ca mohorâciunea, ca zăpada le voi albi, şi de vor fi ca roşeala, ca lâna le voi face albe şi nu voi mai pomeni cele dintâi ale voastre.*

În bunătatea Lui cea fără de margini, El ştie neputinţa noastră, că greşim cu voie şi fără voie, cu ştiinţă şi cu neştiinţă. Nu este clipă când nu greşim înaintea Domnului. Dar nimeni nu ştie firea omului mai mult ca Dumnezeu, căci El ne-a făcut din nimic.

De aceea, cum ne întoarcem către El cu lacrimi, cu părere de rău, cu spovedanie curată, ne şi iartă. Cine are păcate mai grele trebuie să facă oleacă de canon, că Dumnezeu totdeauna este gata să ne primească şi să ne ierte, căci suntem zidirea Lui.

Nimeni nu L-a făcut pe Hristos să coboare din cer, decât mila Lui, dragostea Lui pentru oameni. I-a fost milă de neamul omenesc. Că atât de multă dragoste are faţă de neamul omenesc, încât, auzi ce spune Sfântul Ioan Evanghelistul: *Atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Unul născut, Fiul Său, L-a trimis în lume să mântuiască neamul omenesc.*

A venit Mântuitorul Hristos, nu numai să ne înveţe ce trebuie să facem, ci pentru ca să sufere pentru noi batjocoriri, scuipări, bătăi şi moarte pe Cruce, pentru ca să scoată neamul lui Adam din iad, care stătea acolo de 5508 ani, cât au fost de la primul Adam până la venirea Noului Adam – Hristos.

Deci **să avem către Dumnezeu inimă de fiu**, şi să-L iubim din toată inima. Iar când am greşit ceva, îndată să cerem iertare şi să alergăm la mărturisire, ca să-L împăcăm pe Dumnezeu, căci L-am supărat, că Domnul niciodată nu ţine minte răul. Dacă vede că ne-am întors, se întoarce şi El către noi.

Să avem către noi inimă de judecător. Adică cum? Să ne judecăm. Oare ce gândim noi îi place lui Dumnezeu? Ce vorbim noi, oare îi place lui Dumnezeu? Ce fac eu acum, oare îi place lui Dumnezeu?

Şi îndată conştiinţa ne spune da sau nu. Căci de se va judeca omul pe sine, nu va cădea în judecata lui Dumnezeu! Să ne facem judecători nouă înşine: „Măi, aceasta nu-i bun ce fac; aceasta nu-i bun ce vorbesc; aceasta nu-i bun ce intenţionez eu să fac!"

Şi către aproapele să avem inimă de mamă. Ai văzut o mamă bună? Chiar dacă are copii mai mulţi şi dacă unul o supără, o necăjeşte în fel şi chip, ea are milă de toţi. Dacă vede că un copil de-al ei a căzut în apă şi se îneacă, sau în foc, şi strigă: „Mamă, nu mă lăsa!", ea uită tot. Uită că a supărat-o şi se duce după dânsul şi-l scapă, chiar cu riscul vieţii.

Că aşa este mama! Adevărata mamă nu mai ţine minte răul. Atât iubeşte pe copii. Iată, aşa trebuie să avem şi noi inima noastră faţă de toţi. Să ne fie milă de toţi, şi de străini şi de ai noştri. Aşa cere Dumnezeu în Sfânta Evanghelie.

N-ai văzut cloşca? Are atâţia pui şi dacă i-ai luat numai unul, îţi sare în cap, măcar că are mulţi. Aşa şi mama cea bună îşi pune sufletul pentru copii. Această inimă de mamă o cere Dumnezeu de la noi. S-o avem faţă de toţi. Când va fi unul, care chiar de

ne-a făcut rău, chiar de ne-a supărat, însă, când îl vom vedea că este la necaz, să sărim să-l ajutăm, ca să vadă el că noi avem dragoste şi nu ţinem minte răul pe care ni l-a făcut el. Numai aşa vom fi fii ai lui Dumnezeu după dar.

FOLOSUL DESEI SPOVEDANII

Acum să spunem pe scurt despre cele cinci foloase ale desei spovedanii.

Preabunul Dumnezeu a pus în lume Taina aceasta a Spovedaniei, căci dacă n-ar fi fost aceasta, după Botez, nimeni nu s-ar putea mântui. Cine reuşeşte să facă o spovedanie curată, reuşeşte să facă al doilea Botez, după cum aţi văzut că zice preotul la molitfă: „De vreme ce cu al doilea botez te-ai botezat, după rânduiala tainelor creştineşti".

Taina Mărturisirii sau a Spovedaniei este una din cele şapte Taine şi cuprinde patru părţi:

Prima parte este durerea inimii pentru păcate. Să-i pară rău şi să plângă pentru păcatul prin care a supărat pe Dumnezeu.

A doua este spovedania prin grai viu la duhovnic.

A treia este facerea canonului, prin hotărârea în faţa preotului că-l va face.

A patra parte, cheia Sfintei Spovedanii, este dezlegarea păcatelor, prin punerea mâinilor preotului pe capul credinciosului. Aceasta, după canonul 8 al Sinodului I ecumenic, se numeşte epicleza duhovniciei, adică venirea Duhului Sfânt

peste capul celui ce s-a mărturisit curat. Că nu se poate încheia Taina Sfintei Spovedanii decât atunci când a pus preotul mâna pe capul celui ce se mărturiseşte, după cum arhiereul pune mâna pe capul diaconului sau al preotului, când îl hirotoneşte şi vine Duhul Sfânt prin succesiune apostolică.

Deci, la fel şi aici, Duhul Sfânt vine prin mâna preotului să dezlege sufletul care s-a spovedit.

Dar spovedania, fiind o spălare sau un botez duhovnicesc al sufletului, după Botezul cel dintâi, este o taină prin care se iartă păcatele omului prin dezlegare de la duhovnic şi este bine să se facă cât mai des.

Dumnezeiescul părinte Ioan Gură de Aur zice aşa în cartea care se numeşte „Puţul" sau „Fântâna" pe româneşte: „De este cu putinţă, o, creştine, şi în fiecare ceas să te mărturiseşti la duhovnic".

De ce? Pentru că nu este clipă şi minut când nu greşim lui Dumnezeu. Deci, dacă greşim în fiecare clipă lui Dumnezeu, este prea de nevoie să se facă deasa spovedanie, să spălăm sufletul prin mărturisire curată cu căinţă şi canon, pentru că se înnegreşte haina sufletului nostru cea curăţită la Botez, prin tot felul de păcate, din ceas în ceas şi din minut în minut.

În vremea veche a creştinismului patristic, creştinii se mărturiseau în fiecare zi la duhovnici. Dar pe vremea aceea se şi împărtăşeau în fiecare zi, cum arată la Fapte: *...şi erau toţi în biserică*, când s-a întemeiat Biserica, *şi stăruiau în învăţătura Apostolilor şi în împărtăşire, în frângerea pâinii şi în rugăciune. ...Iar toţi cei ce credeau erau laolaltă şi*

aveau toate de obşte. Astfel s-a întemeiat prima obşte apostolică.

Toate le dădeau Bisericii şi pe ei înşişi se dădeau lui Hristos. Pe vremea aceea, după terminarea slujbei, şi masa se dădea în biserică, mesele agape. Mai târziu s-au scos în pridvorul bisericii şi pe urmă acasă la creştini, fiind binecuvântate de Sfinţii Apostoli.

Spovedania se făcea la început în fiecare zi. Mai târziu oamenii, rărind cu Sfânta Împărtăşanie, au rărit-o şi cu Sfânta Spovedanie. Şi vedeţi acum deabia se mai spovedesc în cele patru posturi. Atâta s-a răcit credinţa şi evlavia, mai ales faţă de Spovedanie, şi chiar de împărtăşirea cu Preacuratele Taine, care aduc cel mai mare folos şi putere de creştere duhovnicească a sufletelor noastre prin harul Duhului Sfânt, ce vine peste noi prin aceste Sfinte Taine.

Aici vom vorbi nu numai despre Spovedanie, ci şi despre foloasele desei spovedanii.

Foloasele desei spovedanii sunt cinci.

Primul folos al desei spovedanii este acela că păcatul nu prinde rădăcini în noi şi se strică din suflet cuibul satanei.

Diavolul, văzând că te spovedeşti des, te căieşti, te rogi şi-l părăşti mereu, zice aşa: „Degeaba mă ostenesc cu dânsul, că se duce mereu la preot şi se spovedeşte, şi-l dezleagă, şi eu nu câştig nimic. Mai bine mă duc la cei care dorm, care n-au grijă de mântuire, care nu se spovedesc cu anii, că aceia nu mi se mai împotrivesc!”

Cine se spovedeşte des, ştie ce a greşit, că ţine minte. Dacă nu s-a spovedit de câteva zile: „Măi, ce-am făcut?” El îndată îşi aduce aminte, iar dacă

lasă să treacă o lună sau două sau poate şi un an, de unde să ţină el minte?

Că într-o zi dacă te-ai ispiti pe tine, să stai undeva într-un unghi de casă, într-un colţ şi să-ţi pândeşti gândurile, numai timp de două ceasuri, să vezi în câte feluri umblă mintea. Şi la câte păcate se duce dacă n-o struneşti cu rugăciunea şi cu frica de Dumnezeu. Dar într-o zi sau două? Dar umblând în societate cu lumea şi vorbind cu lumea şi văzând şi auzind, cât se încarcă sufletul nostru pe conştiinţă în fiecare ceas?

Deci primul folos al desei spovedanii este acesta. Şi să ţineţi minte că prin mărturisire deasă, păcatele nu pot prinde rădăcini adânci în inima celui ce se mărturiseşte.

Al doilea folos al desei spovedanii este că omul ţine minte uşor greşelile făcute de la ultima spovedanie; pe când cel ce se mărturiseşte rar, cu anevoie poate să-şi aducă aminte de toate câte a făcut. Astfel, multe din păcate rămân nespovedite şi, prin urmare, neiertate. Pentru aceea diavolul i le aduce aminte în ceasul morţii, dar fără de folos, căci i se leagă limba şi nu le mai poate mărturisi.

Vai de acela care se duce la mărturisire şi spune o seamă de păcate şi o seamă nu le spune; sau le spune şi pe acelea, dar nu sincer cum le-a făcut. Caută cuvinte de acoperire, aşa de ici de colo. El crede că trebuie să-i spună duhovnicului câteva păcate şi, dacă l-a dezlegat, este iertat. Crede el că poate minţi pe Dumnezeu, că nu ştie Dumnezeu cum s-a făcut păcatul şi în ce fel?

Duhovnicul dezleagă numai ce aude; celelalte păcate rămân legate, că acela n-a fost sincer şi nicidecum nu reuşeşte să se uşureze. Deci a doua pricină ca spovedania să fie bună, trebuie să fie sinceră şi curată. Tot ce ţine minte omul să spună, că nu-i spune preotului, ci lui Dumnezeu. Preotul este un om de ţărână ca şi noi. El a primit puterea de a lega şi dezlega păcatele, prin lucrarea Duhului Sfânt.

Al treilea folos al celui ce se mărturiseşte des este acela că, şi dacă i s-ar întâmpla să cadă într-un păcat de moarte, îndată aleargă şi se mărturiseşte şi **intră în harul lui Dumnezeu, şi nu suferă să aibă pe conştiinţă greutatea păcatului,** fiind deprins a se curăţi des prin spovedanie.

Al patrulea folos al desei spovedanii este că pe unul ca acesta **îl află moartea curăţit şi în harul lui Dumnezeu**, având mare nădejde de mântuire.

După mărturia Sfântului Vasile cel Mare, diavolul merge totdeauna la moartea drepţilor şi a păcătoşilor, căutând să afle pe om în păcate pentru a-i lua sufletul. Dar la cei ce se mărturisesc des şi curat nu poate afla nimic, deoarece s-au mărturisit luând dezlegare pentru păcate.

Al cincilea folos al desei spovedanii este că unul ca acesta **se opreşte şi se înfrânează de la păcate**, aducându-şi aminte că după puţine zile se va mărturisi din nou şi va primi canon de la duhovnic, acesta mustrându-l pentru cele făcute.

Acesta care se spovedeşte des, când îşi aduce aminte de ruşinea ce-o s-o aibă la duhovnic, de canonul pe care o să-l primească, se opreşte de la păcat. Omul are atâta putere împotriva păcatului, că

toţi diavolii din iad, dacă ar veni, n-au ce-i face, dacă vrea să nu facă păcatul; căci i-a dat Dumnezeu o putere mare, de la Botez, să biruiască ispitele diavolilor.

Dacă n-ar avea puterea aceasta, n-ar fi nici iad şi nici pedeapsă pentru păcat. Voi nu auziţi în Psaltire ce spune Duhul Sfânt? *Doamne, căci cu arma buneivoiri ne-ai încununat pe noi.* Şi iarăşi spune Solomon: *Dumnezeu l-a zidit pe om şi l-a lăsat în mâna sfatului său.*

Dacă vrea să facă păcatul îl face, dacă nu, nu. Diavolul numai îi dă în gând, iar el, dacă este prost şi se amăgeşte, îl face. Poţi să spui tu în ziua judecăţii: „Doamne, diavolul m-a dus la crâşmă; diavolul m-a dus la muierea cutare; diavolul m-a dus la furat; diavolul m-a dus beţie; diavolul la avort, la toate"? Diavolul va spune atunci: „Doamne, să-mi arate martori, că m-a văzut când îl duceam de mână la crâşmă, la desfrâu sau la avort!"

Apoi va zice omului: „Vezi că eşti prost? Eu ţi-am dat în gând să faci păcatul. Dacă ai fost prost, te-ai dus tu singur! Nu te-am dus eu de mână! Dacă m-ai ascultat eşti al meu!"

Deci prin deasa spovedanie se strică cuibul satanei. Ai văzut cocostârcul? Face cuib pe casă la tine; şi-i o pasăre foarte fină. Dacă i-ai stricat cuibul o dată, de două ori, nu-ţi mai vine acolo. Ştie că-i eşti duşman. Aşa şi noi, dacă-i stricăm cuibul satanei, el nu mai vine repede. Şi aşa este un om care ţine sufletul curat, că nu poate suferi păcatele.

Deci al cincilea folos al sfintei spovedanii este îndoit. Mai întâi că stricăm cuibul satanei din suflet şi al doilea că nu ne găseşte moartea nespovediţi.

Cel ce are obicei să se mărturisească des, nu lasă rugina păcatului să se prindă de mintea şi inima lui; cine îşi pliveşte ogorul lui des, simte când încolţeşte păcatul şi îndată îl smulge din suflet prin spovedanie. Pe acela moartea nu-l găseşte nepregătit.

Uite acum a murit un părinte la noi, duhovnicul Natanail. A venit la mine vineri, s-a spovedit după îndreptarul de spovedanie pe care îl au duhovnicii, s-a împărtăşit cu Preacuratele Taine, iar peste câteva zile s-a dus la Domnul, zicând rugăciuni.

Acest suflet, deşi s-a dus repede, era pregătit. A fost om înţelept. Dar noi ce zicem? „Lasă că m-oi spovedi la anu'!" Nu! Să nu amânăm, că nu ştim când ne cheamă Hristos! Părintele Natanail n-a ştiut că moare. Dar îngerul Domnului l-a ajutat, fiindcă el avea obicei în fiecare săptămână să vină la mărturisit. Nu a avut când să se strângă răutatea, că au fost dezlegate la spovedanie toate păcatele, până şi cele mai mici.

Să nu credeţi dumneavoastră că păcatele mici nu sunt grave! Şi pe acelea trebuie să le mărturisim, că auzi ce spune Evanghelia: *Nimic necurat nu va intra întru împărăţia cerurilor.*

SFÂNTA ÎMPĂRTĂŞANIE

Sfânta Împărtăşanie este de mare folos omului, dacă se împărtăşeşte cu adevărat cu credinţă, cu pregătire şi dezlegarea duhovnicului. Că cel ce se apropie cu nevrednicie, osândă îşi ia, că este foc care

arde pe cei nevrednici – ai văzut ce spune în rugăciunile dinainte de împărtăşanie.

– **Cine se poate împărtăşi?**

– Cine are viaţă curată, neprihănită; cine are ştiinţa gândului său curată, cine nu are impedimente canonice şi este dezlegat de duhovnic, poate să se împărtăşească, iar cine nu este mărturisit şi dezlegat de duhovnic şi n-a făcut canonul dat, nici nu se poate apropia de împărtăşanie. Că şi o dată în an de se va împărtăşi, ca Iuda este, care o dată s-a împărtăşit şi atunci a intrat satana în el şi l-a vândut pe Domnul.

Dacă nu-i vrednic cineva, nici o dată pe an să nu se împărtăşească. Ai văzut ce zice în Cuvântul 53, Sfântul Ioan Gură de Aur: „...Şi voi, preoţilor, care daţi Preacuratele Taine, nu mică muncă zace asupra voastră, dacă ştiţi pe cineva nevrednic, de-l veţi împărtăşi cu aceste preaînfricoşate şi preasfinte şi dumnezeieşti Taine. Şi dacă te temi tu, o, preotule, că cel ce vine la tine este sachelar, adică general, sau ipat, adică prefect, sau voievod sau cel ce este cu coroana pe cap, adică împărat, şi te temi că se va supăra că nu-i dai Împărtăşania, dacă te temi tu, adu-l la mine! Tot trupul meu îl voi da să-l ardă mai înainte de a da Trupul cel Preasfânt şi Preacurat celui nevrednic. Tot sângele meu îl voi vărsa mai înainte de a da Sângele atât de înfricoşat şi Preasfânt la cel care nu-i vrednic".

Iar dacă s-a curăţit şi dacă s-a pregătit după rânduiala canonică a Bisericii lui Hristos prin mărturisire, şi a făcut canonul cuvenit, să se apropie cu frică şi cu cutremur.

– Ce ne puteți spune de împărtășirea copiilor până la vârsta de șapte ani? Necesită spovedanie?

– Copiii cei nevinovați până la vârsta de cinci ani este bine să-i împărtășiți, dacă se poate, și în fiecare Duminică. Iar copiii de 6-7 ani, mai ales acum, este bine să fie spovediți și apoi împărtășiți, că astăzi copiii văd și aud multe sminteli, în casă, la televizor și peste tot, nefiind supravegheați de părinți.

La fel și despre cei bătrâni și bolnavi zice Sfântul Simeon al Tesalonicului: „Cei bătrâni și bolnavi, care nu au impedimente canonice, este bine să se împărtășească mai des și în sărbătorile mari".

Totdeauna, înainte de a te împărtăși, după ce ți-ai făcut metaniile, după ce ai părăsit păcatul și ți-ai făcut canonul dat de preot, înainte de a te împărtăși trei zile cel puțin n-ai voie să bei vin, nici să mănânci de dulce sau cu untdelemn. Iar în afara postului, fără spovedanie, fără canon și fără o săptămână de post sau măcar trei zile, nu te poți împărtăși. Cel puțin trei zile înainte de a te împărtăși să nu mănânci cu untdelemn și să nu bei vin; numai mâncare uscată. Așa este rânduiala cu Sfânta Împărtășanie, fraților.

– Spuneți-ne ceva despre împărtășirea călugărilor, despre deasa împărtășire.

– Călugării din mănăstiri, dacă au duhovnic bun, să se spovedească cât mai des. La noi spovedania, cum vedeți, este o dată pe săptămână, vinerea. Dar am călugări foarte treji, care vin de două-trei ori pe săptămână la mărturisire: „Părinte, n-am fost la Utrenie; părinte, am rămas în urmă cu canonul; părinte, am mâncat înainte de masă", sau te miri ce. Dacă îl mustră conștiința, el vine, îi pui mâna pe cap, îl dezlegi și se ușurează.

Așa că și călugării bătrâni și bolnavi se pot împărtăși o dată pe săptămână; ceilalți, dacă le dă voie duhovnicul, se pot împărtăși, cel mai rar, la patruzeci de zile, cel mai potrivit, o dată pe lună.

– Dar avem vreun temei la Sfinții Părinți pentru împărtășania la patruzeci de zile?

– Da, avem la Sfântul Simeon al Tesalonicului. El zice că o dată la patruzeci de zile fiecare să se pregătească și să se împărtășească, dacă n-are vreo oprire canonică. Este păcat care te oprește douăzeci de ani de la împărtășanie.

În caz de moarte, dacă vezi că omul este gata, îi dai împărtășania. Nu-l mai poți opri în caz de moarte; iar dacă nu moare și mai trăiește, face în continuare canonul dat. Așa să știți.

– Se poate împărtăși cineva fără să se spovedească?

– Nu. Niciodată. Nici în caz de moarte și de altceva, nu. Întâi spovedania și apoi să se împărtășească.

CELE CINCI FELURI DE ÎMPĂRTĂȘIRE

– Dar de câte feluri este Sfânta Împărtășanie? În câte feluri ne putem împărtăși?

– Împărtășirea cu Preacuratele Taine, a te împărtăși cu Trupul și Sângele Domnului, este cea mai înfricoșată, cea mai bună și cea mai sfântă taină, că zice Mântuitorul: *Cine mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, întru Mine petrece și Eu întru dânsul.*

Ne putem împărtăşi cu adevărat în cinci feluri, în Biserica lui Hristos.

Prima împărtăşire şi cea mai importantă este cea cu Trupul şi Sângele Domnului.

A doua cale de împărtăşire, după Marele Vasile, este împărtăşirea duhovnicească pe calea rugăciunii celei gânditoare a inimii. Poţi să vii în biserică şi, chiar dacă eşti oprit de preot să te împărtăşeşti pe câţiva ani, te poţi împărtăşi de o mie de ori pe zi şi mai mult, pe altă cale, pe calea rugăciunii. Dacă vii în biserică şi zici rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul", cu toată inima, de câte ori ai suspinat după numele lui Iisus, de atâtea ori te-ai împărtăşit, ca şi cel ce a luat cu linguriţa Sfintele Taine.

Aceasta este împărtăşirea pe calea rugăciunii celei gânditoare a inimii, cu care omul poate reuşi să se împărtăşească de multe ori pe zi, nu numai o dată.

Al treilea fel de împărtăşire este pe calea lucrării poruncilor lui Hristos. Mântuitorul a spus să postim, ne-a arătat cum să postim; a zis să ne rugăm, ne-a arătat cum să ne rugăm; a spus să primim pe cel străin, să adăpăm pe cel însetat, să hrănim pe cel flămând, să cercetăm pe cei închişi şi să iertăm pe cei ce ne greşesc.

Când facem aceste porunci, ne împărtăşim pe calea lucrării poruncilor lui Hristos. Acesta este al treilea fel de împărtăşire. Şi cu aceasta te poţi împărtăşi de multe ori pe zi, de câte ori ai lucrat poruncile lui Hristos.

Auzi ce spune dumnezeiescul Maxim în Filocalie: „Hristos stă ascuns în poruncile Sale. Cine face o poruncă îl primeşte pe Hristos. Şi nu numai pe Hristos, ci toată Sfânta Treime". Şi auzi ce spune Scriptura: *Cela ce mă iubeşte pe Mine şi are poruncile Mele, şi le păzeşte pe ele, Eu şi Tatăl vom veni şi lăcaş la dânsul vom face.*

Clar! Nu numai Fiul, ci şi Tatăl vine. Şi unde-i Tatăl şi Fiul pe toată Sfânta Treime o primeşte acela care lucrează poruncile lui Dumnezeu, măcar de ar fi oprit de a lua Sfânta Împărtăşanie de vreun preot. Înţelegeţi? Acesta-i al treilea chip de împărtăşire pe calea lucrării poruncilor.

A patra împărtăşire este prin auz. Cum? Eu sunt oprit de preot atâţia ani de la împărtăşire, fie că sunt femeie sau bărbat. Dar merg la biserică şi ascult cu evlavie Sfânta Liturghie, Apostolul, Evanghelia, Heruvicul, Axionul şi predica preotului. Dacă ascult cu evlavie cuvântul Domnului, de câte ori am luat un înţeles duhovnicesc prin auz, de atâtea ori m-am împărtăşit cu Hristos.

Aceasta este împărtăşirea prin urechi, al patrulea fel de împărtăşire. Şi Apostolul spune clar: *Credinţa vine prin auz şi auzul prin cuvântul lui Dumnezeu.* Tu primeşti cu linguriţa pe Hristos; eu îl primesc prin urechi, când ascult cu evlavie Sfânta Liturghie, cântările şi predica preotului. Şi mă împărtăşesc de mii de ori pe zi, fără să ştii tu.

Tu poate, dacă nu te-ai pregătit bine, spre osândă primeşti Sfânta Împărtăşanie. Iar eu, dacă stau cu credinţă, ca vameşul, în Biserică şi ascult cu evlavie slujba, mă împărtăşesc prin urechi.

Al cincilea fel de împărtăşire este pe calea miridelor, a părticelelor ce se scot pentru noi la Sfânta Liturghie. De aceea nu putem pune la Sfânta Liturghie pe cei beţivi, pe cei ce înjură, pe cei ce trăiesc necununaţi, pe sectari, pe cei ce se sinucid. Pentru că acea părticică care se scoate reprezintă faţa acelui suflet.

Aceste părticele se sfinţesc la Sfânta Epicleză, prin invocarea Duhului Sfânt şi, la sfârşitul slujbei, după ce s-a pus în potir partea cu Iisus, se zic cuvintele: „Plinirea potirului credinţei Duhului Sfânt", apoi se pun şi părticelele ce se scot pentru credincioşi. În Sfântul Potir este Trupul şi Sângele lui Hristos viu.

Din prescura a patra se scot părticele pentru vii, din a cincea pentru morţi şi le pune în Sfântul Potir. Din aceste părticele ca făina, ce s-au adăpat cu dumnezeiescul Sânge în Potir, atâtea mii şi milioane de suflete au primit împărtăşirea şi comuniunea direct cu Iisus Hristos, cu Trupul şi Sângele Lui.

Acestea patru din urmă sunt căi de împărtăşire pe calea lucrării faptelor bune, dar nu înlocuieşte pe cea dintâi. Numai o împărtăşire temporară şi în caz de ceva, tot trebuie să se împărtăşească cu Trupul şi Sângele Domnului, cu Preacuratele Taine.

Iată aşa ne putem împărtăşi în cinci feluri în Biserica Universală.

– Dacă un neoprotestant se împărtăşeşte pe cele patru căi, dar nu se împărtăşeşte cu Trupul şi Sângele Mântuitorului, poate avea nădejde de mântuire?

– Nu! Nu are nici o valoare, pentru că este rupt de Biserica lui Hristos şi la ei nu este darul preoţiei. Acela e sectar, om rătăcit. Aşa-i, măi băiete! Nu putem noi schimba ceea ce a întemeiat Hristos pentru toată lumea. El a zis: *Luaţi, mâncaţi, acesta este Trupul Meu; beţi dintru acesta toţi, acesta este Sângele Meu...* (Ioan 6, 53).

De ce v-am spus despre Sfânta Împărtăşanie? Este bine să vă pregătiţi, mamă. Fraţiile voastre de la ţară, măcar în posturi şi măcar o dată la patruzeci de zile să vă împărtăşiţi.

SFÂNTA CRUCE

Cuvântul Crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu.

De câte ori auziţi cuvântul „Cruce", să nu înţelegeţi ca sectarii cei nebuni, ca baptiştii, adventiştii, evangheliştii, penticostalii, nazarinenii, pocăiţii, secerătorii, tudoriştii, martorii lui Iehova şi toţi ceilalţi sectari, care bântuie lumea; gurile sectare cele hulitoare, care au umplut lumea şi care vatămă ţarina lui Dumnezeu-Cuvântul.

Să nu gândiţi despre Sfânta Cruce ca ei, ci aşa să înţelegeţi şi să ţineţi minte că, cuvântul „Cruce" are îndoită putere şi îndoită taină. Îndoită este Crucea, îndoite sunt înţelesurile Crucii.

Să nu înţelegeţi despre Sfânta Cruce aşa ca cei scurţi la minte şi neînţelepţi, care nu vor să se

închine mântuitoarei Cruci a lui Hristos, cum zice Sfântul Apostol Pavel.

Lasă-i să hulească, pentru că i-a întunecat satana, le-a pus pecetea pe frunte mai întâi, adică unde stă creierul mare, ca să nu creadă. Le-a pus pecetea pe mâna dreaptă, ca să nu o ridice la frunte să facă semnul cel mântuitor al preacinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci a lui Hristos.

Deci să ştiţi că îndoit este omul, îndoită este şi Sfânta Cruce. Nu vezi la om un ipostas în două firi? O parte se vede, adică trupul, una nu se vede, adică sufletul, pentru că este de natură nevăzută. Aşa şi Crucea să o înţelegem.

Una este Crucea materială, văzută, şi alta cea tainică, mistică şi nevăzută, pe care o purtăm în inima noastră. În Sfânta Evanghelie auzim zicând aşa: *Şi stătea lângă crucea Lui mama Lui, Maria lui Cleopa şi Maria Magdalena.*

Auzi? Stăteau lângă crucea Lui. Deci înţelege că a sta lângă crucea Lui nu înseamnă a sta lângă crucea spirituală, ci lângă una materială, Crucea de lemn a lui Hristos, lângă care stătea Maica Domnului, Maria lui Cleopa şi Maria Magdalena.

Când veţi auzi: *Pogoară-te de pe cruce*, se înţelege Crucea lui Hristos cea de lemn pe care era răstignit. Şi când veţi auzi: *Şi L-au dus şi L-au scos afară din cetate, ducându-şi Crucea Lui până la locul Căpăţânii, ce se cheamă pe evreieşte Golgota,* înţelegem crucea materială. Pe aceasta o purta Mântuitorul în spate.

Şi când veţi auzi că s-au dus evreii la Pilat şi l-au rugat: „Ne rugăm ţie, zdrobeşte fluierele picioarelor celor răstigniţi, ca să-i dăm jos de pe cruce, să nu-i apuce ziua sâmbetei", că mare era ziua sâmbetei aceleia la iudei, şi aici înţelegem tot crucea cea de lemn, nu cea spirituală.

Iar când auzi în Sfânta Evanghelie pe Hristos, zicând: *Cel ce voieşte să vină după Mine, să se lepede de sine* – adică de iubirea de sine, care ne leagă foarte mult pe toţi –, *să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie,* aici înţelegem crucea spirituală, crucea duhovnicească, pe care a purtat-o mai întâi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, nu pe umeri, ci în suflet.

Când veţi auzi la Evanghelistul Marcu: *Cel ce nu-şi ia Crucea şi nu-Mi urmează Mie, nu este vrednic de Mine*, să nu înţelegeţi crucea cea de lemn, ci crucea spirituală, nevăzută.

Deci, băgaţi de seamă, că Hristos îndoită cruce a purtat. Una în suflet: suferinţa, răbdarea, usturimea, durerea, ruşinea, scuipările, mâhnirile şi întristarea; şi toate câte le ducea în suflet formau crucea cea spirituală a Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Iar a doua cruce, cea de lemn, a purtat-o pe umerii Săi şi S-a răstignit de bunăvoie pe ea, pentru mântuirea lumii.

Şi Sfântul Apostol Pavel a purtat două cruci: *Mie să nu-mi fie a mă lăuda decât în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos*. Dar el a dus şi cealaltă cruce, cum singur spune: *În bătăi, în suferinţe, în posturi, în friguri, în primejdii de la neamuri, în primejdii pe mare, în primejdii pe uscat, în primejdii de la neamul meu, în primejdii de la fraţii cei mincinoşi.*

Deci să ştiţi, când vă atacă sectarii pentru Sfânta Cruce, ei o iau numai pe cea de a doua, numai crucea

suferinţelor, nu şi pe cea materială. Noi o luăm şi pe cea dintâi, că aşa a dus-o Hristos. El a dus o cruce de lemn în spate şi o cruce a suferinţelor în sufletul său, până la moarte şi moarte pe cruce.

Crucea este biruinţă, Crucea este steagul lui Hristos, Crucea este arma cu care Hristos a biruit puterile iadului şi ale morţii. Deci, vai şi amar şi blestemat şi de trei ori blestemat este acela care nu se închină cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci a lui Hristos!

Îndoit este omul, şi îndoită cruce trebuie să poarte, cum arată Sfântul Efrem Sirul şi Sfântul Chiril al Ierusalimului, care zice:

O, creştine, nici un lucru să nu faci, până nu faci semnul Sfintei Cruci, când pleci în călătorie, când începi lucrul, când te duci să înveţi carte, când eşti singur şi când eşti cu mai mulţi; pecetluieşte-ţi cu Sfânta Cruce fruntea ta, trupul tău, pieptul tău, inima ta, buzele tale, ochii tăi, urechile tale şi toate ale tale să fie pecetluite cu semnul biruinţei lui Hristos asupra iadului. Şi nu te vei mai teme atunci de farmece sau de descântece sau de vrăji. Că acelea se topesc de puterea Crucii, ca ceara de la faţa focului şi ca praful în faţa vântului.

Aşadar, ne-am adus aminte mai întâi de simbolurile crucii, apoi de îndoita cruce – cea materială şi cea spirituală.

DESPRE DRAGOSTEA DE DUMNEZEU

Sfântul Efrem Sirul arată că aproape de chilia lui era un pustnic cu numele Iulian.

Acest pustnic îşi făcuse o chilie în formă de mormânt într-o piatră şi stătea acolo şi pururea se ruga şi postea. Dormea pe piatră jos, căci nu avea pat. Dar avea umilinţă şi lacrimi în rugăciune, încât, când citea la Psaltire sau în Sfânta Scriptură, unde vedea scris cuvântul „Doamne", „Dumnezeule" sau „Iisus Hristos", stătea şi vărsa multe lacrimi pe numele Mântuitorului.

Sfântul Efrem spunea: M-am dus odată la dânsul şi când m-am uitat în cărţile lui, acolo unde era scris „Dumnezeu" sau „Iisus Hristos", acolo nu se mai cunoşteau slovele.

N-am cunoscut lucrarea lui. Atunci l-am întrebat:

– Părinte, de ce în cărţile sfinţiei tale, unde stă scris numele lui Dumnezeu este şters?

Sfântul Efrem îi era un fel de duhovnic al lui.

– Pentru Dumnezeu, Părinte Efrem, îţi voi spune: Femeia aceea păcătoasă din Evanghelie a spălat picioarele Mântuitorului şi le-a şters cu părul capului ei, iar eu, când văd scris numele Mântuitorului, parcă Îl văd pe El, şi atunci curg multe lacrimi din ochii mei. Măcar că nu văd picioarele Lui, îi văd numele Lui de pe cărţi.

Vezi câtă umilinţă era în acest suflet? Câtă pătrundere şi simţire dumnezeiască în el? A zis Sfântul Efrem:

– Bună este lucrarea ta, părinte, dar, pentru Dumnezeu, te rog să cruţi cărţile. Că dacă ai să mai plângi mult, nu se va mai cunoaşte nimic pe ele.

Aşa multă umilinţă avea.

Apoi l-a întrebat Sfântul Efrem:

– Cum ai atâta umilinţă?

– Eu, când îmi aduc aminte că Dumnezeu m-a adus la fiinţă din ce nu am fost şi că mă rabdă în toate zilele vieţii mele şi în toate clipele pentru neputinţele şi păcatele care le fac cu gândul, cu voie sau fără voie, cu ştiinţă sau cu neştiinţă, mă gândesc cât de bun este Dumnezeu şi cât sunt eu de rău, că sunt un izvor de păcate. Cugetând aşa, nu pot să nu plâng, rugând pe Dumnezeu să facă milă cu mine, cum a făcut altădată cu femeia cea păcătoasă.

La urmă a spus Sfântul Efrem: „Ai văzut un om care iubea pe Dumnezeu din toată inima? Unde vedea numele lui Dumnezeu, îl uda cu lacrimi. Această dragoste de Dumnezeu, cine o are cu adevărat, se mântuieşte".

Noi citim cărţi, în plus, ne rugăm ceasuri întregi fără umilinţă, fără zdrobire, fără lacrimi şi rugăciunea noastră este seacă, o rugăciune cu secetă, cu uscăciune, cu răceală, cu părăsirea darurilor. Şi de ce? Pentru că ne rugăm doar cu gura; nici cu inima şi nici cu mintea nu ne rugăm.

Cine vrea să iubească pe Dumnezeu, trebuie să înveţe ca pururea să verse lacrimi pentru păcatele lui.

DESPRE FELUL LACRIMILOR

Diavolul se amestecă în toată fapta bună. Ai văzut buruiana aceea numită hamei? Ea se prinde de orice găseşte în cale: de gard, de stâlp, de poartă, de copac, de par. Numai vezi că se ridică. Aşa face şi diavolul cu toată fapta bună. Se încolăceşte în jurul ei pentru a o face zadarnică, să nu mai fie bună.

Cât de mare este darul lacrimilor! Dar şi aici diavolul aduce ispită. Şi în felurile lacrimilor se bagă vrăjmaşul, ca să facă zadarnică lacrima omului în rugăciune, să nu fie primită la Dumnezeu.

Lacrimile cele adevărate, care izvorăsc din dragostea de Dumnezeu, atâta putere au – spune Sfântul Grigorie de Nazianz – **încât izvorul lacrimilor de după Botez este mai mare decât însuşi Botezul.** El zice: „Ştiu şi al cincilea botez, care se naşte din lacrimi, din pocăinţă cu lacrimi, şi atâta putere are botezul acela, încât este mai mare decât cel dintâi. Pentru că Botezul cel dintâi ne şterge păcatele, dar nu ne dă putere de a nu mai păcătui".

Dacă am vrea noi se poate, dar voinţa omului este lăsată liberă după Botez să aleagă: să păcătuiască sau nu. **Iar lacrimile de după Botez şterg şi păcatele pe care le facem. Lacrimile de umilinţă sunt mai bune decât Botezul, că şterg toate păcatele care s-au făcut de la Botez până atunci şi te lasă curat.**

Sunt mai multe feluri de lacrimi. Dacă ai lacrimi, să iei aminte care sunt bune, care sunt mijlocii şi care sunt de la satana.

Lacrimile cele bune sunt cele din dragoste pentru Dumnezeu. Acestea îngraşă pe om, dau bucurii mari sufletului – ori de mănâncă, ori de nu mănâncă –, dacă plânge, el este sătul. Aceste lacrimi ţin şi de foame şi de sete, şi omul nu are supărare pe nimeni. Sufletul lui pururea se bucură, pentru că are dragoste de Dumnezeu.

Auzi ce spune Sfântul Apostol Pavel: *Bucuraţi-vă, fraţilor, şi iarăşi zic, bucuraţi-vă!*

Al doilea fel de lacrimi bune sunt cele care vin din frica lui Dumnezeu, dar acestea usucă pe om. Lacrimile care se nasc din frica lui Dumnezeu nu îngraşă, ci usucă pe om. **Deci lacrimile cele mai bune sunt lacrimile care vin din dragostea de Dumnezeu.**

Omul plânge şi tot slăbeşte pentru că lacrimile de acest fel se nasc din frică. El se teme de muncile iadului, se teme de Dumnezeu şi din această cauză plânge mereu, şi se usucă trupul lui chiar dacă ar mânca sau n-ar mânca, de ar dormi sau de n-ar dormi. Aceste lacrimi au putere să usuce firea omenească, din cauza scârbei pentru păcat, cum se usucă lemnul la foc.

Al treilea fel de lacrimi bune sunt cele care se nasc din frica morţii şi din frica judecăţii, când cugetă omul cum va fi la moarte, cum are să se chinuiască, cât de greu are să se despartă de trup, cât de greu va fi în ziua judecăţii, când va sta în faţa a milioane de îngeri să primească răspunsul hotărârii, unde să meargă, la bine ori la rău şi, Doamne fereşte,

să primească osânda veşnică. Deci şi aceste lacrimi sunt bune.

Mai sunt lacrimi mijlocii, adică fireşti, care nu-s nici bune, nici rele. Vezi că mama plânge după copil, copilul plânge după mamă, tata plânge după băieţi; sau plânge unul după prietenul lui, ori plânge soţia după soţ. Lacrimi fireşti sunt şi cele din boală, din suferinţă şi din tristeţe.

Sunt şi lacrimi care se nasc din slavă deşartă. Acestea sunt lacrimi rele.

Unul are darul umilinţei, dar plânge pentru că-i place să-l vadă altul. Mai bine n-ar mai plânge, că satana i-a furat aceste lacrimi.

Este bine ca omul să ascundă darul umilinţei, dacă-l are de la Dumnezeu. Dar şi diavolul pune pe om să plângă, când îl văd alţii. Dacă nu poţi opri aceste lacrimi, nu eşti vinovat.

Dacă omul plânge cu scop să-l vadă cineva sau îi place să ştie cineva că-i plângăreţ, acele lacrimi sunt din slavă deşartă şi sunt rele şi chiar păgubitoare.

Mai sunt lacrimi venite din mânie. Ai văzut om, când nu se poate răzbuna pe altul, plânge de ciudă. Atâta îi este de necaz că nu poate să se răzbune pe celălalt, şi plânge de amărăciune. Acestea sunt şi mai rele ca cele din slavă deşartă. **Acestea sunt lacrimi ucigaşe şi rele**, pentru că el plânge şi inima-i stoarsă de satana, încât izvorăşte lacrimi de ură. Acestea sunt lacrimi foarte grele, foarte păcătoase, sataniceşti.

Altul plânge din dezmierdare. A avut prietenie cu o femeie sau cu altcineva şi, când îşi aduce aminte de dânsa, plânge. **Acestea sunt aduse de dracul desfrânării.**

Mai sunt lacrimi rele, care se nasc din pagube. A pierdut omul bani sau casă; i-a luat pământul şi plânge după avere. **Aceste lacrimi sunt tot de la vrăjmaşul,** pentru că omul crede că Dumnezeu nu are să aibă grijă de el.

Deci, iată de câte feluri sunt lacrimile şi nu toate sunt bune. Numai lacrimile din dragostea lui Dumnezeu, din frica lui Dumnezeu, din frica de moarte sau de muncile iadului îl curăţă, îl luminează, îl apropie de Dumnezeu. Celelalte sunt sau fireşti sau lacrimi rele şi osânditoare.

Sfântul Dionisie Areopagitul spune că răul adus de satana în aceasta constă: **în poftă fără de minte, mânie fără judecată şi închipuire sau nălucire pripită.** Ai văzut care-i răul din satana şi din toate slugile lui? Poftă fără de minte, că au poftit să fie asemenea lui Dumnezeu; mânie fără de judecată, căci se pornesc fără raţiune să omoare pe oricine, să se răzbune, să facă rău oricărei zidiri a lui Dumnezeu, şi nălucire pripită, că îşi închipuiesc să fie întocmai cu Dumnezeu, uitând că sunt făcuţi de Dumnezeu.

Dacă ai lua de la diavoli aceste trei patimi, ei s-ar face înapoi îngeri. Dar aceste trei răutăţi îi fac pe ei draci. Iar dacă ai scoate din fiinţa lor acestea, ei ar rămâne curaţi ca îngerii, cum au fost întâi.

HARUL MÂNTUIRII

– Câtă vreme este harul cu noi? a întrebat un credincios pe Părintele Cleopa. Iar el a răspuns:

– Cât trăim. Numai dacă îl căutăm. Dar dacă nu-l căutăm, după ce am murit, nu mai este cu noi.

– Cum putem câştiga harul lui Dumnezeu?

– Harul lui Dumnezeu îl primim de la Botez şi îl păstrăm în noi prin Sfintele Taine şi prin toate faptele bune. Adică prin post, rugăciune, spovedanie, împărtăşanie, citirea cărţilor sfinte, priveghere, milostenie, smerenie, naşterea şi creşterea copiilor în frica lui Dumnezeu şi toate celelalte.

Harul vine la noi, dar nu-i spărgător de uşi. Dumnezeu nu forţează uşa inimii nimănui ca să intre. Ai auzit ce spune la Apocalipsă? *Iată stau la uşă şi bat. De va auzi cineva glasul Meu şi va deschide, Eu şi Tatăl vom veni la el şi lăcaş la el vom face...*

Harul vine numai atunci când îi deschidem noi uşa inimii. El bate la uşă şi dacă suntem împietriţi şi nu ne silim să facem voia Domnului, harul nu vine cu sila. Pentru că Dumnezeu i-a dat omului voie de sine stăpânitoare să primească harul sau nu. Harul nu vine cu sila la noi. Nu! Că iată ce zice Duhul Sfânt: *De veţi vrea şi de mă veţi asculta, bunătăţile pământului veţi mânca; iar de nu veţi vrea şi nu mă veţi asculta, sabia cea cu două tăişuri vă va mânca pe voi, că gura Domnului a grăit acestea.*

Auzi ce spune iarăşi Scriptura: *Dumnezeu l-a făcut pe om şi l-a lăsat în mâna sfatului său.* Şi iar zice în Psaltire: *Doamne, căci cu arma buneivoiri ne-ai încununat pe noi.* Harul îţi dă în gând: „Posteşte, omule, roagă-te, păzeşte-ţi mintea, fă milostenie, mergi la biserică, lasă şi urăşte păcatul, spovedeşte-te curat!" Iată ce trebuie să faci.

Harul îţi dă în gând. Dacă vrei, îl asculţi; dacă nu, Dumnezeu cu sila nu mântuieşte pe nimeni. Atunci n-ar mai fi iad şi Rai, dacă fapta bună am face-o siliţi de puterea lui Dumnezeu, ci toate le face omul de bună voie. Că zice iarăşi Duhul Sfânt: *Pe dătătorul de bunăvoie îl iubeşte Dumnezeu.*

Aşa că siliţi-vă cu dragostea lui Dumnezeu să faceţi ce este bine. Că **după moarte nu mai este pocăinţă pentru nimeni.** După moarte s-a închis uşa. Tot ce putem, să facem cât mai avem o scânteie de viaţă, căci după moarte nu mai este lucrare pentru fapta bună. În ce te găseşte moartea într-aceea te ia.

Zice la Ecclesiast: *De va cădea lemn în austru, de va cădea lemn în crivăţ, unde va cădea, acolo va rămâne.* Iar Sfântul Ioan Gură de Aur tâlcuieşte aşa: „Când zice proorocul: *De va cădea lemn în crivăţ...*, oare de lemne se îngrijeşte Domnul? Aici de suflet grăieşte". Apoi zice: „Crivăţul este nepocăinţa care l-a apucat şi austrul este milostenia şi pocăinţa. **Căci unde va cădea sufletul după moarte, acolo va rămâne...**"

Cum te-a apucat sfârşitul. Că până în minutul cel mai de pe urmă al vieţii tale, Mântuitorul, Care S-a răstignit, aşteaptă împreună cu îngerii din ceruri şi cu toţi sfinţii mântuirea sufletului tău.

Să ne rugăm lui Dumnezeu să ne dea sfârşit bun, să nu ne apuce moartea nespovediţi. Căci dacă l-a apucat pe cineva moartea nespovedit, este ca şi cum ar fi murit nebotezat, dacă a avut păcate de moarte. Nu-l mai poate ajuta nimic. Nici Biserica nu-l poate scoate cu rugăciunile ei. Pentru că nu s-a îngrijit din vreme să-şi cureţe sufletul său cu pocăinţa cea adevărată, cu rugăciunea sinceră şi cu celelalte fapte bune.

– Desăvârşirea are continuitate după moarte?

– Pentru cei desăvârşiţi are. Că ai auzit ce zice Duhul Sfânt: *Merge-vor din putere în putere. Arăta-se-va Dumnezeul dumnezeilor în Sion.* Şi sufletele drepţilor şi îngerii merg în veacul veacului dintr-o treaptă a fericirii duhovniceşti în alta mai înaltă, mai sus, cu vederi duhovniceşti tot mai înalte.

Fiindcă Dumnezeu nu are margini întru înălţime. În veacul veacului merg şi drepţii şi îngerii tot mai sus, din treaptă în treaptă, dacă a pornit sufletul spre veşnicie, spre bine. Iar dacă moare omul nespovedit şi în grele păcate, coboară spre rău până ajunge în fundul iadului, de care să ne izbăvească Dumnezeu pe toţi. Amin.

DESPRE IUBIREA DE ARGINT

Precum dragostea creştină este rădăcina tuturor faptelor bune, aşa şi iubirea de argint este rădăcina tuturor răutăţilor. Vezi că Apostolul Pavel n-a numit altă faptă rea rădăcină a tuturor răutăţilor, decât numai iubirea de argint. Aceasta se porneşte din ură

şi dispreţ faţă de fratele tău, iar dragostea care este cea mai mare dintre toate virtuţile şi legătura desăvârşirii, a numit-o maică şi izvor a toată fapta bună.

Pentru aceasta Mântuitorul a spus: *Cea mai mare poruncă din Lege şi cea dintâi este să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot cugetul tău şi din toată puterea ta.* Zicând „inimă", „cuget" şi „putere", Mântuitorul a cuprins deodată cele trei părţi ale omului.

Prin inimă a cuprins sufletul, prin cugetare a cuprins mintea, iar prin virtute (putere) a cuprins trupul. Deci **toată fiinţa omului trebuie să se contopească în dragostea lui Dumnezeu**.

Iar când a fost vorba de dragostea de aproapele, a zis a doua poruncă asemenea cu cea dintâi: *Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi.*

Dragostea lui Dumnezeu nu are limite, adică din toată puterea, din tot cugetul, din toată virtutea; iar iubirii de aproapele i-a pus margine: **să-l iubeşti atât cât te iubeşti pe tine**. Pentru că aceasta este ce spune altă Evanghelie: *Cine iubeşte pe tată sau pe mamă sau soră sau frate mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine.* Nu a spus că nu-i voie să iubeşti, ci dacă iubeşti pe aproapele mai mult decât pe Dumnezeu.

POCĂINŢA REGELUI MANASE

Manase, regele evreilor din Vechiul Testament, a făcut atâtea păcate înaintea lui Dumnezeu, cum nu a mai făcut nimeni asemenea lui. Timp de 52 de ani a

făcut cu sila un popor întreg să se închine la idoli şi la diavoli, silindu-l să se lepede de Dumnezeu. Şi s-au depărtat de Dumnezeu şi el şi copiii lui şi toată familia.

Iar pe cei care nu voiau să se închine la idoli şi să aducă jertfă dracilor, îi omora cu cele mai crâncene chinuri.

Deci acest rege a făcut atâtea păcate, încât nu se poate spune. Dar, Preasfântul Dumnezeu, ca să-şi arate adâncul milostivirii Lui şi mila Lui care nu are margini, l-a adus pe Manase la pocăinţă prin judecăţile Sale. Cum?

Acest rege, deşi era aşa de rău, se trăgea din neam bun. Tatăl său, Iezechia, rege plăcut lui Dumnezeu, a trăit în timpul Proorocului Isaia. Cred că el s-a rugat la Dumnezeu să-l întoarcă pe fiul său, care se îndepărtase de Făcătorul cerului şi al pământului. Şi cum l-a întors Dumnezeu? Iată cum.

Văzând Dumnezeu răutatea şi necredinţa lui Manase şi atâta întunecare de minte, încât nu numai el s-a îndepărtat de Dumnezeu, ci şi un popor întreg a fost dus în calea pierzării, silit să se lepede de Dumnezeu, atunci El, Care ştie cum să aducă pe fiecare la pocăinţă, i-a pus zăbală şi frâu, cum spune în Psaltire: *Cu zăbală şi cu frâu, fălcile lor vei strânge, ale celor ce nu voiesc să se apropie de Tine.*

Aşa a păţit şi acel rege. Căci dacă îl lăsa Dumnezeu aşa, niciodată nu se pocăia. Dar a trimis Dumnezeu pe boierii împăratului Asud din Babilon cu mare oştire şi au robit Ierusalimul, luând pe regele Manase rob. L-au legat şi l-au pus într-o cuşcă în care nu putea sta în picioare. Era legat ca un

belciug, cu capul la picioare, cu două lanţuri de aramă. Şi l-au băgat în cuşca aceea, în care nu putea să ridice capul, decât să stea numai aşa, legat în formă de belciug rotund.

Împăratul Asud a crezut că va trăi o săptămână sau câteva zile şi îi dădea mâncare de două ori pe săptămână, numai pâine de tărâţă şi apă.

Împăratul Babilonului tot întreba pe slugile lui:

– Nu a murit regele Manase?

Iar ei răspundeau:

– N-a murit, măria ta. Este încă viu şi se mişcă în cuşca aceea! Mare lucru!

Şi a trăit regele în acea cuşcă, legat cu lanţuri, nu o săptămână, nu o lună, nu zece luni, ci şapte ani şi ceva.

Şi era înfricoşată minune să vezi un om legat cu capul la picioare, să-i dai puţină apă şi pâine de tărâţă de două ori pe săptămână şi încă să mai supravieţuiască.

Acest rege, de la care Dumnezeu nu a voit să ia scânteia de viaţă din el, după atâtea chinuri şi necaz şi canon ce avea acolo în aceste scârbe mari, rămăsese numai pielea şi oasele. Gândiţi-vă ce era acolo. Atunci el şi-a adus aminte de Dumnezeu şi a zis: „M-a adus Dumnezeu în acest chin şi canon pentru că L-am mâniat şi m-am întors de la El şi am silit şi poporul lui Dumnezeu să jertfească la idoli!"

Se gândea în inima lui: „Dacă m-a ţinut Dumnezeu cu zile până acum, oare ce vrea El de la mine? Sigur că vrea mântuirea mea!"

Atunci din adâncul inimii a început să suspine, să verse lacrimi şi cu văpaie de foc se ruga lui

Dumnezeu: „Doamne, Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac şi al lui Iacov, Dumnezeul cerului şi al pământului! Doamne, Dumnezeule, dacă Tu ai făcut milă cu mine să nu mor eu atâţia ani şi să stau în lanţurile acestea grele şi să mai fie viaţă în mine, se vede că Tu aştepţi să mă întorc la Tine.

Deci, Doamne Dumnezeul meu, nu pot pleca genunchii mei, nu pot să plec fruntea la pământ pentru că sunt împilat de lanţuri grele de fier şi de aramă, care mă trag şi mă ţin ca un belciug, cu capul la picioare şi nu pot să mă rog Ţie.

Nu pot să fac metanii, nu pot să cad cu faţa la pământ, pentru că sunt aşa legat. Ci, Te rog, Doamne, Dumnezeule, şi îmi plec genunchii inimii mele; adu-Ţi aminte, Doamne, că dacă Tu vei face milă cu cei drepţi, nu-i nici o minune. Tu nu ai pus pocăinţă lui Avraam, lui Isaac, lui Iacov şi seminţiei lui celei drepte, ci ai pus pocăinţă asupra păcătoşilor.

Deci, Doamne, Dumnezeule, dacă ai să faci milă cu mine, dacă ai să cauţi Tu în inimi, dacă ai să mă întorci pe mine la pocăinţă, dacă ai să mă ierţi pe mine pentru păcatele care covârşesc nisipul de pe malul mării, atunci are să se cunoască, Doamne, cât de negrăită este mila Ta şi cât este de neajunsă de minte bunătatea Ta..."

Aşa rugându-se el din adâncul inimii lui şi vărsând şiroaie de lacrimi cu durere mare în acel chin în care era, Preasfântul Dumnezeu şi-a adus aminte de dânsul şi a dat în gând acelui împărat, pe nume Asud, să-i dezlege acele lanţuri şi să-l scoată din cuşcă, din acea carceră.

Când l-a scos, din cauză că a stat legat cu lanţuri de picioare, l-au dat de-a dura şi mergea ca un cerc. Oasele se făcuseră rotunde şi nu se putea întinde deloc. Gândiţi-vă ce jale era acolo să vezi un om făcut în formă de cerc, numai pielea şi oasele, şi să-ţi fie milă de el. Gândiţi-vă ce jale era acolo!

Şi au început a plânge păgânii din Babilon, zicând: „Mai există viaţă în omul acesta? Este fiinţă de om aceasta?"

Atunci l-au lăsat liber şi au început să-l hrănească câte puţin, să-l îngrijească, şi în timp de câteva luni s-a ridicat pe picioare. Şi nu numai că s-a ridicat şi s-a făcut sănătos, dar împăratul Babilonului a spus: „Dumnezeul lui, Căruia i se închină, l-a iertat pentru aşa de mare pocăinţă". Şi l-a trimis înapoi rege în Ierusalim!

Manase a venit iar rege şi a adus pe tot poporul la închinarea lui Dumnezeu, făcând fapte bune, pe cât a putut până la sfârşitul vieţii şi apoi a scris rugăciunea aceea mare, pe care o zicem la Pavecerniţa Mare, numită rugăciunea lui Manase, regele iudeilor.

Aţi văzut înţelepciunea lui Dumnezeu? Aţi auzit ce face Dumnezeu? Dintr-un rege păgân, ale cărui păcate covârşiseră stelele cerului şi nisipul mării, a făcut iarăşi rege şi sfânt, pentru că s-a pocăit din adâncul inimii, a vărsat lacrimi de foc şi a fost chinuit atâţia ani, cu atâta post şi cu atâta chinuire şi durere! Totuşi el nu şi-a pierdut nădejdea în mila lui Dumnezeu.

CUGETAREA LA MOARTE

Totdeauna să fii cu gândul la moarte, la judecată, la gheenă, la ultimul moment din viaţă, la Împărăţia cerurilor, la slava drepţilor, la hotărârea cea din ziua judecăţii, pentru că acestea ne ţin treji. Dacă gândesc că am să mor şi nu ştiu când, câtă pregătire ne trebuie?

Cine ne poate spune nouă că mâine ne mai întâlnim când răsare soarele? Ia să vedem? Ne putem pune garanţi că ajungem până mâine? Iaca nu pot să mă pun garant; că viaţa nu-i în mâna mea. Mă ia o durere, un junghi şi gata. Asta-i. Că dacă ai cugeta la moarte, te ajută foarte mult ca să nu greşeşti.

Cel mai mare sfetnic, cel mai bun sfetnic, cel mai înţelept sfetnic, dacă vrei să ţi-l iei în viaţă, să ţi-o iei pe moarte! Aşa spun Sfinţii Părinţi. Filosoful Eubul, marele profesor al Alexandriei, l-a întrebat pe Sfântul Vasile:

– Vasile, care-i firea filosofiei? Care-i cea mai înaltă filosofie?

– De-a pururea să cugetăm la moarte.

Ce suntem noi, fraţilor? Praf şi cenuşă! Viermi împuţiţi ai pământului! Ţărână! „O mână de pământ în fundul unui mormânt", asta suntem noi. Ce ne lăudăm? Ce ne încăpăţânăm? Ce, am făcut noi alt soare pe cer, alte stele, alte ceruri? Cea mai mare nebunie e să se înalţe omul în sine. Cea mai mare nebunie e să nu-şi cunoască omul neputinţa sa.

Te ia un junghi de cu seară şi până dimineaţa eşti gata! Te-ai dus, ai murit fără pocăinţă, te-ai prăpădit!

Unde sunt tiranii? Unde-s împăraţii lumii? Unde-s puternicii veacului? Unde-s şahinşahii Persiei? Unde-s împăraţii Chinei? Unde sunt sultanii turcilor? Unde-s faraonii Egiptului? Unde-s napoleonii Franţei? Unde-s ţarii ruşilor? Unde-s cezarii Romei? Unde-s kaiserii şi împăraţii Germaniei? Unde-s, măi? Unde-s?

În fundul iadului, dacă n-au făcut bine! Şi dacă au făcut bine, ferice de ei că au plecat de la o împărăţie la alta.

Dumnezeu judecă pe toţi acuşi. Potopul atomic este pe clanţa uşii. Într-o clipeală de ochi ne putem topi. Şi atunci o să vadă omul pe cine a mâniat şi pe cine a supărat. Dacă Dumnezeu aşa-i de bun, ţi-a dat ţie viaţă, minte, vedere, auz, miros, gust, pipăire, hrană, aer, lumină, simţiri. Ţi-a dat toate, toate şi te ţine şi porunceşte pământului să scoată atâtea feluri de hrană, de fructe, de dulceţi.

Ce n-a făcut El pentru noi? Şi să-nchizi ochii şi să spui: „Păi, dar n-am ştiut!" Ia gândiţi-vă câtă nebunie e aici! Câtă hulă! *Pus-au asupra cerului gura lor* – cum spune în Psaltire.

Vai de noi! Mai bine nu ne mai năşteam pe faţa pământului, decât să zicem una ca asta. Vai de noi şi de toţi aceia care cred vreodată că fără Dumnezeu pot face ceva. Vai de noi! Mântuitorul a spus: *Rămâneţi întru Mine şi Eu întru voi, că fără Mine nu puteţi face nimic.* Ce putem face noi? Iată acum vine-o săgeată şi gata!

Dar unde te duci? Că dac-ar fi iadul două sute de mii de ani, ar fi tare puţin. Că ai crede: „Măi, după două sute de mii de ani tot am să scap!" Dar acolo-i veşnicie.

Sfântul Antonie le spunea ucenicilor: „Pururea aduceţi-vă aminte de veşnicie. Pururea să gândiţi că, dacă seara te-a apucat asfinţitul soarelui, nu eşti sigur că ajungi până dimineaţă. Şi dacă dimineaţa ţi-a răsărit soarele, nu eşti sigur dacă mai apuci apusul. Că nu este viaţa în mâna noastră".

Vai de mine! Nu spune în Psaltire: *Doamne, Tu ai pus cu palme măsurate zilele mele*?

Că ce n-ar da omul să mai trăiască un ceas, când vine moartea? Să vă zic o istorioară.

Era un împărat al Persiei. Acesta a fost foarte iubitor de aur. Şi-a făcut mobila de aur, şi-a făcut case şi totul a spoit în aur – şi mobila din casă a făcut-o din lemn de caspias, un lemn pe care nu-l arde focul, mai frumos se face în foc. Dar era atât de iubitor de aur, că a adunat şaptezeci şi cinci de lăzi de aur – bani de aur, monezi –, fiind zgârcit; şi a pus bir mare pe popor şi a asuprit lumea în tot chipul. Femeia lui era o femeie înţeleaptă:

– Măi omule, dar cât o să trăim noi de aduni atâta aur?

– Taci! Aurul este mai puternic decât toate.

Şi s-a îmbolnăvit de moarte împăratul. Atunci a adunat toţi înţelepţii Persiei să-i întrebe cât mai are de trăit. Şi avea un preaînţelept filosof şi doctor, pe care îl chema Sindonie.

Acela îi spunea numai adevărul în faţă. Şi împăratul avea ciudă pe el, că nu-l măgulea. Sunt şi

oameni făţarnici, vicleni, care măgulesc: „Măria ta în veac ai să trăieşti!" Dar acela îi spunea adevărul: „Uite aşa trebuie să faci".

Împăratul l-ar fi pierdut, că putea să-l piardă ca împărat, dar zicea mai târziu, când se trezea: „Măi, ăsta are dreptate, că totdeauna îmi spune cam ce-i drept!" Alteori îl ura, că totdeauna adevărul este urât. Mântuitorul a spus: *Dacă Mă urăsc pe Mine şi pe voi vă vor urî.*

Şi chemă împăratul doctori şi filosofi, care-i ziceau: „Măria ta, ai să mai trăieşti atâţia ani!"

– Ia chemaţi pe Sindonie! a zis împăratul. Sindonie, ce zici tu, mai trăiesc?

Acela i-a pus mâna la puls.

– Nu răsare soarele mâine dimineaţă şi eşti gata!

– Aşa spui?

– Da! Dacă nu, capul meu să fie jos. Lasă-mă să trăiesc până mâine!

Îi chemă pe ceilalţi:

– Da, măria ta, ziceau ei, eşti bine, ai să mai trăieşti!

– Eu dacă mai trăiesc mai mult de cât a zis Sindonie, pentru fiecare ceas dau câte o ladă cu aur, care îmi mai dă un ceas de viaţă! Cu cele 75 de lăzi de aur, tot mai am şaptezeci şi cinci de ceasuri de trăit! a zis împăratul.

Şi ei toţi ziceau:

– Măria ta, ai să trăieşti! Eu îţi fac injecţii; da, eu îţi fac frecţie; da, eu îţi dau medicamente; da, eu te trag de picioare... – numai ca să capete o ladă de aur!

Îl chemă iar pe Sindonie:

– Ce zici tu, Sindonie? Îţi dau şi ţie o ladă cu aur, dacă mai trăiesc un ceas.

– Mie dacă mi le dai pe toate, nu-ţi pot da, nu numai un ceas, dar nici măcar o clipă, că nu-i viaţa de la noi, este de la Dumnezeu.

– Şi ce zici?

– Cum ţi-am spus: nu-ţi răsare soarele. Când va mai fi o jumătate de ceas până atunci, te-ai dus.

Iar ceilalţi ziceau:

– Măria ta, lasă-l pe Sindonie; dă paralele încoace că facem noi ce facem. Aducem medicamente, din nu ştiu care ţară...

Împăratul era gata să dea şi cele şaptezeci şi cinci de lăzi pentru a mai trăi:

– Măi, dau o ladă pe ceas! Numai să nu fie cum a zis Sindonie.

Şi parcă ce mai erau 75 de ceasuri? Nebunie. Să se lege omul de viaţa asta!

Uite ce-i, frate, când este vorba de adevăr, să spui numai adevărul. Că viaţa nu-i la noi, că mai dai tu o ladă de aur să mai trăieşti un ceas.

Dar eu, cât n-aş mai da când mor, să-mi mai dea Dumnezeu un ceas să mă pocăiesc! Vezi cât este de scumpă viaţa? Dar **dacă vrei să trăieşti în vecii vecilor, fă voia lui Dumnezeu, întoarce-te la pocăinţă şi fă fapte bune şi vei trăi în vecii vecilor, iar dacă nu, te aşteaptă muncă şi chin în vecii vecilor.**

Ferească Dumnezeu de asta! Ferească Dumnezeu! De aceea am spus să nu punem bază în oameni, Doamne fereşte, şi în cuvintele lor. Fiecare este o mână de ţărână întinată, în fundul unui mormânt.

Du-te la cimitir să-mi arăţi care-i împăratul şi care-i ostaşul; care-i ministrul şi care-i generalul. Du-te acolo, la cei care-au murit de 50-60 de ani. Acolo să-mi arăţi tu unde-i mitra arhiereului, unde-i coroana împăratului, unde-i bastonul filosofului, unde-s galoanele generalului; arată-mi mie acolo, să vedem! Suntem egali cu toţii acolo. Suntem ţărână cu toţii acolo. Şi poţi să spui că nu-i un adevăr? Nu poţi spune, în veacul veacului.

Iată ce suntem! Să nu nădăjduim în viaţa asta. Că pe toţi îi înşală viaţa asta şi îşi bate joc de toţi. Te duci în fundul iadului, dacă pui bază pe dânsa. Iar dacă în această puţină viaţă pe care-o mai avem, facem ceva pentru mântuirea sufletului, apoi cel care face aşa este cel mai înţelept om din lume. În puţină vreme, cât ţine viaţa – că-i o trecere, o vizită pe pământ – putem câştiga veşnicia, viaţa veşnică.

De aceea nu trebuie să-ţi pui nădejdea în putregaiul ăsta de trup, sau în bani, sau în dregătorii, sau în cinste, sau în palate, sau în bogăţie, sau în ştiinţă, sau în meşteşug, sau în frumuseţe, sau în orice vrei; că toate-s nălucire.

N-auzi ce cântă Sfântul Ioan Damaschin? Mare înţelepciune!

Toate sunt mai neputincioase decât umbra, toate sunt decât visurile mai înşelătoare, într-o clipeală pe toate acestea moartea le apucă. Ci veniţi, iubiţii mei fraţi, răposatului să-i cerem odihnă de la Hristos şi sufletelor noastre mare milă.

Asta-i stihoavna ce se cântă când mergi şi duci mortul la groapă. Ai auzit ce spune? „Toate sunt mai

neputincioase decât umbra. Toate sunt decât visurile mai înşelătoare. Într-o clipeală pe toate acestea moartea le apucă". Că de ce au plâns Sfinţii Părinţi toată viaţa lor? De ce li s-au uscat şi le-au căzut genele de la ochi de lacrimi, ca Sfântului Arsenie cel Mare? Purta o basma în sân şi atâtea lacrimi vărsa, că pururea îşi ştergea ochii. Mintea îi era la cer! I-au căzut genele de la ochi şi a fost şaptezeci de ani numai în pustie. Pentru ce? Pentru că cugeta la veşnicie.

Vine unul la mine, nu se lăsa de un păcat şi încă era om bătrân, şi-mi zice:

– Părinte, să-mi dai canon aspru, că nu mă pot lăsa de fumat.

– Moşule, lasă ţigara, că te duci în fundul iadului!

– Părinte, m-am obişnuit şi n-o pot lăsa.

– Moşule, eşti bătrân şi nu ştii când vine moartea!

– Vreau să scap de ea, dar nu ştiu cum!

– Dacă nu te poţi lăsa de păcat, cum ai să rabzi focul iadului?

– Mi-e frică de iad, dar de fumat nu mă pot lăsa!

Aveam un sfeşnic cu o lumânare mai groasă şi-i zic:

– Ia vino încoace! Ia ţine degetul la lumânare!

– Văleu! Nu pot!

– Ţine-l acolo!

Şi-i iau mâna şi i-o ţin eu.

– Nu pot, părinte, mă arde!

– Ţine-o acolo, frate! Când ţi-o veni dracul cu pofta, pune-o lumânare şi ţine mâna. Vrei să te duci

în iad? Acolo nu-i o lumânare. Cuptoare cu foc, de miliarde de ori mai tare ca ăsta. Pune mâna în foc şi vezi! Stai până ce arde, până ce-o curge sângele, până ce-or cădea ciolanele! Să vezi, mai vine pofta?

– Bine zici, părinte, aşa am să fac! De-acum nu-mi mai trebuie să pun ţigara în gură câte zile voi avea.

– Şi dacă te mai robeşte vreo patimă să ţii mâna în foc şi să n-o iei de-acolo până nu-ţi vei aduce aminte de focul iadului. Şi acesta ţi-i canonul: să zici „Doamne Iisuse..." şi să pui mâna la foc. Să vedem, o să-ţi mai trebuiască spurcăciuni?

Eheee, păi dacă uităm de focul acesta, de cel veşnic nu scăpăm!

Vai de noi, căci degeaba am mai văzut soarele pe pământ. Ce, crezi că-i glumă, frate? Îţi spune Hristos, ţi-au spus proorocii, ţi-au spus patriarhii, ţi-au spus drepţii şi vine Dumnezeu din cer şi-ţi spune că este foc veşnic. *Unde focul lor nu se stinge şi viermele lor nu doarme.*

Vine Dumnezeu să-ţi spună că este foc veşnic! Cine trebuia să ne mai spună, fraţilor, de ziua judecăţii? Ţi-a spus: *Legaţi-i mâinile şi picioarele, aruncaţi-l în întunericul cel mai dinafară. Acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor.* Este glumă asta?

Dumnezeu spune! Ţi-a spus că este gheena, foc negru fără lumină, de miliarde de ori mai fierbinte ca acesta şi n-are fund şi n-are margini în veacul veacului, unde se chinuiesc dracii şi cei mai păcătoşi.

Ai văzut istoria aceea cu călugărul Andrei? Care a stat un ceas în gheena şi i s-a părut mai mult de trei

sute de ani. Este scrisă în „Viaţa Repausaţilor". Ai văzut ce minuni! Ei, gândiţi-vă! Ce, e glumă?

„Dac-am venit Eu din cer să sufăr pentru tine, să-Mi vărs sângele cel preasfânt şi preacurat, să-mi pun viaţa şi sufletul pentru tine şi ţi-am spus că este muncă veşnică! Ce mai poţi să spui acum? Când îţi spun: *Duceţi-vă de la mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic!*" Câtă dreptate are El! Şi: *Veniţi, binecuvântaţii Părintelui Meu, moşteniţi Împărăţia cerurilor, cea gătită vouă de la întemeierea lumii!*

Ai văzut? Pentru unii este gătită Împărăţia şi pentru alţii munca cea veşnică. Ferească Dumnezeu! Să stăm bine, să luăm aminte! Că ne înşală ticăloasa asta de viaţă, şi hoitul ăsta de trup ne trage numai la moarte. Numai la moarte.

El este cel mai bun prieten cu dracul; cel mai bun dintre toţi. El te trage la mâncare multă, la băutură multă, la somn mult, la curvie, la distracţie, la lene, la dezmierdare, la iubire de bani, la iubire de averi.

Uite dracul cum te trage la păcat! Tovarăş rău şi viclean, care pururea ne înrobeşte, pururea ne spurcă şi pururea ne îngrozeşte şi desparte îngerul Domnului de la noi. Cel mai mare duşman care trage la moarte şi la munca veşnică; fire stricată din Rai, coruptă, care ne luptăm atâta cu el să-l tragem la bine şi el iar la rău se duce.

Dar Dumnezeu a venit cu darul Lui şi ne-a dat Botezul şi atâtea arme; şi pocăinţa şi mărturisirea ca să ne putem îndrepta, să ne putem mântui.

DESPRE MOARTE

Cine poate să fie sigur că vom ajunge până mâine sau peste un ceas? De aceea, pentru că viața noastră este nesigură pe pământ și toate se opresc la mormânt, în cele ce urmează vom vorbi despre două lucruri: despre moarte și conștiință.

Mai întâi, după dreptate, să vorbim despre moarte. Porunca cea dintâi a lui Dumnezeu, după greșeala protopărinților noștri, a fost aceasta: *Cu moarte veți muri.* Și, într-adevăr, după călcarea poruncii, două morți au venit asupra neamului omenesc. Adam, după 930 de ani, și Eva, după 950 de ani, au primit moartea trupească, iar moartea duhovnicească a fost lungă de 5508 ani, până la venirea în trup a Noului Adam – Hristos, Dumnezeul și Mântuitorul nostru.

Dar oare din care pricină Adam a numit-o Eva, adică „viață", deși se cuvenea s-o numească moarte, că prin ea a venit moartea în lume? Așa era cu dreptate. Dar în loc s-o numească moarte, o numește viață, că zice: *Și a pus Adam numele femeii sale Eva, ce se tâlcuiește viață.*

Deci cum prin Eva vine moartea și Adam o numește viață? Care-i pricina? Care-i taina dezlegării aici? Iată care! Să auzim ce spune Sfântul Grigorie de Nyssa: „Pentru două pricini Adam a pus numele femeii sale Eva, adică viață. Mai întâi că ea trebuia să fie maica tuturor celor vii după trup, că ea

a născut primul copil, pe Cain, și a adus în viață prima ființă omenească. A doua, că prin Eva cea tainică, prin strănepoata Evei celei dintâi, adică prin Preasfânta, Preacurata Născătoarea de Dumnezeu și Pururea Fecioara Maria, avea să vină în lume viața, adică Hristos.

Iată pentru care pricină Adam, fiind prooroc și făptura cea dintâi a lui Dumnezeu, a proorocit ca Evei să i se pună numele acesta, pentru aceste două pricini. Mai întâi, că va fi maica tuturor celor vii, cum arată Scriptura – deci o tâlcuire o avem în Scriptură și una în Tradiție, de la Sfinții Părinți –, iar a doua, că deși moartea a venit prin femeie, tot prin femeie va trebui să vină la plinirea vremii și viața.

A luat satana în Rai trei lucruri, pentru a dărâma neamul omenesc: femeia, lemnul și neascultarea. La plinirea vremii, Noul Adam – Hristos – tot cu aceste trei arme l-a biruit pe satana: femeia, lemnul și ascultarea. Cu cele împotrivă pe cele împotrivă le-a surpat.

Cu ascultarea lui Hristos de Părintele ceresc până la moarte și cu moartea pe Cruce, a vindecat neascultarea lui Adam și a noastră; cu lemnul Crucii s-a vindecat rana cea venită prin lemn; gustarea din lemnul oprit, prin gustarea fierii și a oțetului; și prin Preasfânta, Preacurata Fecioară Maria, Eva cea tainică, s-a vindecat păcatul Evei și moartea care a venit în lume.

Dar cuvântul nostru privește în altă parte. Au trecut de la Adam până la potop 2642 de ani. În acest timp n-a scăzut din viața omului nimic.

A trăit Adam 930 de ani şi Eva 950 de ani, iar Noe, alt Adam al omenirii, a trăit 950 de ani. Noe, fiind mare prooroc şi plăcut lui Dumnezeu din neamul său, a avut mare grijă să păzească în toată vremea lui, de când s-a născut, un mare dar: oasele lui Adam, corpul lui Adam, strămoşul lui.

Cele mai scumpe moaşte din lume le păstra el şi până la dânsul le-au păstrat alţi patriarhi mai vechi decât dânsul. Noe a fost al optulea de la Adam, iar Matusalem, al şaselea. Şi le-au dat unul la altul, ca pe un dar preascump, prima zidire ieşită din mâna lui Dumnezeu: oasele lui Adam.

Noe, când era de 500 de ani, aţi auzit Scriptura, s-a căsătorit şi, 100 de ani trăind, a avut pe cei trei fii: pe Sim, Ham şi Iafet. Şi când era Noe de 600 de ani a început potopul şi a ţinut un an de zile furia potopului.

A plouat 40 de zile şi 40 de nopţi, iar corabia de-abia la un an de zile s-a oprit, pentru că ai auzit ce spune la Facere: *Iar din luna a zecea până în luna a şasea au scăzut apele, trei luni de zile, şi de-abia au început să se vadă vârfurile munţilor celor mai mari din lume.*

Să fi fost atunci cu corabia lângă Noe, să vezi în toată România de-abia vârful Ceahlăului sau al Negoiului, sau Moldoveanul, sau vârful Ineului din Maramureş, sau, dacă erai în Asia, vârful Himalaia sau alţi munţi. Abia se zăreau atunci numai vârfurile munţilor, iar vuietul apelor şi tulburarea văzduhului nu încetase.

Din luna a şaptea până în luna a patra mai scăzând apele, a dat drumul Noe porumbelului

celuilalt. Când a ieşit Noe din corabie, lângă Munţii Ararat, azi în Armenia, pustiu era pământul, plin de mâl, plin de furia şi urgia lui Dumnezeu, că se înecase tot ce era viu, afară de cei ce erau în pântecele corabiei. Au ieşit în câmpia Senar şi au adus jertfă lui Dumnezeu.

Apoi s-a arătat curcubeul, după cum ştiţi, semn de legătură veşnică între om şi Dumnezeu, că nu va mai fi potop cu apă. Şi au ieşit fiii lui Noe – Sim, Ham şi Iafet. Lui Sim i-a dat Asia, lui Ham i-a dat Africa – de aceea sunt negri acolo, că Ham a fost blestemat –, iar lui Iafet i-a dat Europa.

Dar a avut grijă mare Noe, când a despărţit pe fiii săi, că au plecat fiecare în altă direcţie, după ce s-au înmulţit, să le dea un mare odor nepreţuit pe care îl purtase în corabie şi de care avusese grijă mai mult decât de tot aurul. Era trupul lui Adam, aşa cum l-a făcut Dumnezeu. Era scheletul lui Adam. Şi le-a zis Noe: „Dragii mei, pământul este înaintea voastră; de acum creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul, că aşa a zis Dumnezeu"; că a doua oară a binecuvântat pe om cu acelaşi cuvânt dintâi, cum este scris în Biblie.

„Eu nu vă dau aur, eu nu vă dau argint, eu nu vă dau pietre scumpe. Acestea le veţi găsi voi pe pământ şi prin munţi şi oriunde. Vă dau un lucru mai scump decât toate: vă dau trupul protopărintelui nostru Adam, primul om din lume".

Şi le-a împărţit lor oasele lui Adam. Capul l-a dat lui Sim, în Asia, mijlocul l-a dat lui Iafet, înspre Europa, iar picioarele le-a dat lui Ham. Iar fiii lui Noe l-au întrebat:

– Dar ce ne folosesc nouă acestea aşa de mult?

– Mare folos veţi lua de câte ori veţi privi la dânsele!

– Care folos?

– Când veţi vedea capul lui Adam, vă veţi aduce aminte că sufletul lui este în chinurile iadului, pentru că a greşit lui Dumnezeu şi vă veţi trezi şi veţi zice: „Doamne, fereşte! Să nu ajungem ca strămoşul nostru! Să nu mâniem pe făcătorul nostru, că iată, oasele lui Adam sunt aici şi sufletul lui se chinuie în muncile iadului, pentru că a călcat porunca lui Dumnezeu".

Iată filosofia cea mai înaltă pe care a dat-o Noe feciorilor săi: să nu uite că vor muri. Să vadă oasele lui Adam şi să-şi aducă aminte că şi ei sunt praf şi cenuşă şi îndată după moarte urmează judecata şi vai de acela care calcă porunca lui Dumnezeu.

Cea mai înaltă filosofie de sub cer este cugetarea la moarte. Marele Vasile a fost întrebat de marele filosof din Alexandria, Eubul:

– Spune-mi mie, o, minunatule! – că făcuseră şcoala împreună la Atena, pe vremea aceea fiind şi la Alexandria mare cetate de cultură creştină şi păgână –, spune-ne nouă care este cea mai înaltă filosofie a creştinului?

Şi a zis marele Vasile:

– Cea mai înaltă filosofie de sub cer este să avem de-a pururea moartea înaintea ochilor noştri.

Pentru că strămoşii noştri, atâta vreme cât au avut moartea în faţă, n-au greşit. De câte ori în Rai le dădea satana în minte: „Ia duceţi-vă la pom şi mâncaţi!" – căci era frumos la vedere şi bun la gust

rodul ce l-a omorât –, dar când se apropia, Adam zicea: „Nu mă duc". „Dar de ce?" *„A spus Dumnezeu că în ziua când voi mânca din pomul acesta, cu moarte voi muri"*. Şi de frica morţii nu se apuca să mănânce.

Văzând satana că sunt înarmaţi strămoşii noştri cu această armă puternică, adică cugetarea morţii, de către Făcătorul lor, ce-a gândit întâi? Să le smulgă din minte moartea. S-a băgat în şarpe, cum zice marele Vasile, că în Rai vorbeau toate animalele şi şarpele avea picioare înalte, nu mergea târâş. După ce l-a amăgit pe Adam, Dumnezeu l-a blestemat să se târască pe pântece, i s-au luat picioarele. Picioarele şarpelui sunt în pântece şi astăzi. Şi asta ca să se împlinească porunca să meargă numai pe piept, să mănânce pământ şi să fie blestemat pentru că prin şarpe a reuşit satana să intre şi să vorbească cu Adam.

– Ce-a zis Dumnezeu? a întrebat şarpele.

– Iată ce a zis, a răspuns Adam: „Toţi pomii Raiului, toate grădinile, desfătarea asta negrăită este a noastră, dar din cutare pom să nu mâncăm".

– Dar de ce? a întrebat şarpele viclean.

– A spus că oricând vom mânca, cu moarte vom muri.

– Nu-i adevărat! – zice satana prin şarpe –, nu veţi muri cu moarte.

– Cum se poate? Dar de ce?

– Ştiţi de ce v-a spus Dumnezeu aşa? Se teme foarte tare că, dacă veţi mânca din pomul acela, vă veţi face dumnezei ca şi Dânsul şi veţi fi asemenea Lui, şi, din marea răutate ce are pe voi, ca să nu vă înălţaţi ca El, v-a oprit să mâncaţi de acolo; că în

orice zi veţi mânca, ochii voştri se vor deschide şi veţi fi ca nişte dumnezei!

Auzi? Dumnezeu spune lui Adam că va muri şi şarpele îi spune că nu va muri! Şi Adam lasă pe Ziditorul său şi ascultă pe şarpe, adică pe satana, care vorbea prin gura şarpelui. Şi crezând acestea, calcă porunca şi moşteneşte îndoită moarte: şi pe cea trupească şi pe cea duhovnicească!

Părinţilor, iubiţi credincioşi, maicilor şi surorilor, câteva suflete sunteţi aici. Eu în viaţa mea, mi-a ajutat mila Domnului, am vorbit la mii de oameni pe la hramuri şi ori aş vorbi la două urechi, ori la două mii, tot atât mă costă. Dar suntem câteva suflete aici. Dacă n-am uita noi învăţătura cea preascumpă a Sfinţilor Părinţi şi a Sfintei Scripturi, noi n-am mai greşi lui Dumnezeu.

Auzi ce spune dumnezeiescul şi preaînţeleptul Isus, fiul lui Sirah: *Fiule, adu-ţi aminte de cele mai de pe urmă ale tale şi în veac nu vei greşi.*

Pentru ce? Dacă cuget la moarte, moartea mă opreşte şi de a gândi răul, nu numai de a-l vorbi sau a-l face. Eu ştiu că Dumnezeu o să-mi cântărească şi gândurile şi cuvintele şi lucrurile vieţii mele, când îmi voi da sufletul.

Deci, dacă cuget la moarte, mă feresc de toate. Auzi ce spune în „Uşa pocăinţei"? Acea carte tratează patru lucruri: moarte, judecată, Rai şi iad. Eu cred că acea carte dacă ar fi tipărită în zeci de mii de exemplare şi dacă lumea ar înţelege-o, toţi ar merge în Rai. Atât de mult foloseşte pentru creştini cugetarea la moarte, că ne arată ce-i omul şi unde se duce şi ce va fi în ziua morţii sau a judecăţii.

Acolo spune că cel mai mare sfetnic în viaţă nu este nici filosoful, nici îngerii, ci moartea: „Ia-ţi sfetnic, omule, pe moarte, şi atâta înţelepciune are să te înveţe, încât nici Solomon în toată înţelepciunea sa, nici îngerii, nici filosofii lumii, nimeni nu te va folosi pe tine ca moartea". Pentru ce? Moartea te sfătuieşte: „Omule, nu gândi rău, că ai să mori! Nu fura, că ai să mori! Nu vorbi rău, că ai să mori! Nu urî pe fratele tău, că ai să mori! Nu fi desfrânat, că ai să mori! Nu înjura, că ai să mori! Nu fuma, că ai să mori! Nu fi beţiv, că ai să mori! Nu te judeca cu altul, nu intenţiona să faci rău nimănui, ia seama de sufletul tău, că ai să mori!"

Câtă filosofie ne aduce moartea! Auzi ce spune Sfântul Ioan Damaschin: „O, moarte, moarte, mai bine te-am numi pe tine viaţă, că cel ce pururea cugetă la tine, pururea viază". Vrei să ştii că nici Solomon nu poate învăţa atâta înţelepciune ca moartea? Zice marele Vasile: „Şi Solomon acela, iubitorul de înţelepciune, dacă n-ar fi uitat moartea, nu-l biruiau femeile, să ajungă de batjocura lor, să le facă şi capişte, să se lepede de Dumnezeu şi să se închine la idoli".

Iată, Solomon cel preaînţelept, cel plin de darul înţelepciunii, a ajuns închinător la idoli şi a zidit capişte zeilor, lepădându-se de Dumnezeu după 40 de ani de domnie. Pentru ce? A uitat că va muri. Pe el îl mustră cartea înţelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah: *Te-ai întărit în trup, te-ai întărit în păcat şi ai uitat pe Ziditorul, Care ţi-a dat înţelepciunea, cu care ai condus poporul acesta 40 de ani.*

Vai de noi şi de noi, că nu greşim până nu uităm de moarte. Nici un păcat nu trece de la minte la simţire, nici prin imaginaţia noastră, dacă avem înaintea ochilor moartea. Dacă uităm moartea, murim, dacă nu uităm moartea, trăim, suntem vii cu sufletul în vecii vecilor.

Cine a gândit vreodată la moarte, şi-a nălucit-o cu mintea şi a greşit lui Dumnezeu vreodată? Deci prea bun tovarăş de drum, prea bună prietenă şi prea mare sfetnic ne este nouă moartea. Să nu ne temem de ea.

Cel mai mare filosof în viaţă să avem moartea. Niciodată moartea nu te va învăţa de rău. Totdeauna îţi va spune: păzeşte-te de păcate, omule, că ai să mori! Şi-ţi spune cel mai mare adevăr. Pentru ce? Pentru că-ţi spune negreşit că eşti trecător, vei muri şi vei sta înaintea lui Dumnezeu, ca să dai seama de tot ce ai gândit, tot ce ai lucrat, tot ce ai făcut.

Ce zicea Alexandru Macedon, mare filosof – învăţase filosofia despre suflet şi moarte de la acel mare filosof din antichitate, Aristotel – când a luat împărăţia Persiei şi a bătut pe Darius şi împărăţia Egiptului şi a luat împărăţiile de lângă Eufrat şi împărăţiile lui Boz şi celelalte? Veneau filosofii şi îi spuneau:

– Măria Ta, aur mult, pietre scumpe, palate are Darius şi sabia lui Darius este făcută în formă de octogon cu opt muchii şi are mânerul împodobit cu două kilograme jumătate de pietre nestemate şi poleită cu aur curat. Vino s-o vezi măcar!

Iar el le-a răspuns:

– Dacă-i moarte, nu-i nimic! Ce-am să fac eu cu sabia lui Darius în război? Uite, am sabia asta ca fulgerul în mâna mea, uşoară. Aceea-i paradă. S-o iau s-o leg la curea s-o ducă calul, să vadă lumea că străluceşte la brâu?

– Vino, împărate, şi ia pe soţia lui Darius, că el a fugit şi l-au spânzurat doi oşteni.

– Cine l-a spânzurat pe Darius? Cine le-a dat voie? Să-i spânzuraţi pe aceia, căci nu am dat eu ordin să omori omul! Am spus să iei împărăţia şi să-l laşi să trăiască – că el cucerea toate împărăţiile şi trecea mai departe. Alţii îi ziceau:

– Ia una din fetele lui Darius, căci are cele mai frumoase fete de pe lume! Două fete are.

Şi Macedon le-a zis:

– Să nu le aduci să le văd, că-ţi tai capul. Eu, care am cucerit atâtea popoare cu puterea lui Dumnezeu, mă biruiesc de frumuseţea unei femei?

Acest împărat a murit la 35 de ani necăsătorit şi otrăvit – ştiţi istoria lui –, dar totdeauna se gândea la moarte, cum îi spuneau Ptolomeu Filadelful şi Seneca, secretarul lui, şi Antioh şi Nicanor şi Vizantie şi ceilalţi şi Chir cu toată suita lui:

– Măria Ta, nu-ţi pasă de nimic; nici de aur, nici de frumuseţe!

– Nu! Dacă-i moarte, nu-i nimic!

De aceea şi când murea, după ce a bătut toate împărăţiile, când a văzut că-i dăduseră otravă dulce nepoţii lui, a zis:

– Astăzi am băut pahar dulce şi amar!

– Ce este, măria ta?

– Mor!

Se adunaseră filosofii, generalii, împăraţii, care pe unde îi pusese. Iar el le-a zis:

– Eu nu mă tem de moarte! Eu cred întru unul singur Dumnezeu, cum m-a învăţat arhiereul evreilor, când am cucerit Palestina. Acela mi-a spus că este un singur Dumnezeu.

– Cum îl cheamă pe Dumnezeul vostru? l-am întrebat pe arhiereu.

– Unul este Dumnezeu, Care a făcut cerul şi pământul. Îl cheamă Savaot!

– Ce înseamnă Savaot?

– Dumnezeul oştirilor.

– Nu cumva conduce oştirile de jos?

– N-ai grijă, măria ta! El conduce oştirile cele din cer. Cu acelea nu te poţi măsura!

– Aceluia mă închin şi eu.

Aşa a cunoscut Alexandru Macedon pe Dumnezeu şi a început să fie un om foarte milostiv. Când era să moară, l-au întrebat generalii lui:

– Măria ta, din ce să-ţi facem mormântul? Din marmură? De aur? De pietre scumpe, de iachint, de hrisolit, de onix, de ametist sau de rubin?

Toate pietrele scumpe i le-au spus.

Iar el le-a răspuns:

– Dacă-i moarte, nu-i nimic! Să nu-mi faceţi mormântul meu din aur şi din alte pietre scumpe. Ci să-mi faceţi mormântul şi sicriul de granit şi să nu cumva să mă îmbrăcaţi în haine aurite. Ci simplu, ca un simplu om. Şi să lăsaţi la sicriu două găuri: una în stânga şi una în dreapta.

– Da de ce asta?

– Pe acolo să-mi scoateţi mâinile mele şi să le lăsaţi goale, ca să vadă toţi că nimic n-am luat cu mine după moarte.

Vedeţi, fraţilor, înţelepciunea împăratului Alexandru Macedon? Să nu creadă cineva că, după moarte, va lua ceva cu dânsul. Ce-au folosit faraonii Egiptului că au pus în piramide atâta aur şi argint şi au făcut căruţe cu cai de aur? Le găsesc alţii şi se îmbogăţesc la muzee. Ce le-a folosit? Le-au luat cu ei? Nu. Ştii ce-au luat cu ei? Fapta bună! Dacă au făcut-o, au fost înţelepţi.

Şi faraonii Egiptului aveau mare filosofie despre moarte.

Ei aveau un mare dregător, care era plătit la curtea împărătească, numit omul morţii. Şi când bea împăratul şi mânca şi cânta muzica şi se veselea, venea acest slujitor cu o căpăţână de mort şi i-o punea pe masă şi atât zicea: „Împărate, mănâncă, bea şi te veseleşte, dar adu-ţi aminte că ai să mori!"

Dar să revenim, că pentru moarte sunt încă multe de spus, mai cu seamă la aceştia cu hainele negre, că noi călugării avem mari jurăminte înaintea lui Dumnezeu şi cugetăm totdeauna la moarte. Că moartea nu alege nici tânăr, nici bătrân, nu te caută la contigente, la buletin de identitate, la livret. Nu te caută că eşti mirean sau călugăr, pregătit sau nepregătit.

Să ne ajute Preasfântul Dumnezeu când vom închide ochii, să nu ne găsească nepregătiţi.

ALT CUVÂNT DESPRE MOARTE

De nimic nu-i mai sigur omul pe pământ decât de moarte. Că ai să trăieşti mai mult, nu ştii; că ai să fii mai bogat, nu ştii; că ai să fii mai sănătos decât eşti, nu ştii; dar că ai să mori, ştii. Şi nimeni nu poate contesta acest adevăr.

Auzi ce a spus Dumnezeu la începutul lumii: *Cu moarte veţi muri.* Iar dumnezeiasca Scriptură, la Isus, fiul lui Sirah, spune: *Toţi murim.*

Să ştiţi un lucru: Moartea este viaţă pentru cei ce nu o uită pe dânsa. Atâta vreme cât strămoşii noştri, protopărinţii noştri Adam şi Eva, n-au uitat moartea, ei erau în Rai. Dar cum au uitat de moarte, au murit cu sufletul şi, după nouă sute şi ceva de ani, au murit şi cu trupul.

Deci, moartea, cum zice Sfântul Ioan Damaschin, este viaţă pentru cei ce nu uită de ea. Moartea, dacă noi nu uităm de ea, ne aduce viaţă veşnică.

Sfântul Vasile a fost întrebat de marele filosof Eubul, prietenul său din Alexandria:

– Care este cea mai mare filosofie din lume, mai ales din lumea creştină?

El i-a răspuns:

– De-a pururea să cugetăm la moarte.

Aceasta este cea mai înaltă filosofie! Pentru ce? Cine cugetă la moarte, nu moare cu sufletul. Cine cugetă la moarte, se fereşte de păcat. Că auzi ce spune Apostolul Pavel: *Plata păcatului este*

moartea. Cine îşi aduce aminte de moarte, nu păcătuieşte. Auzi ce spune Isus, fiul lui Sirah, în cartea înţelepciunii sale: *Fiule, adu-ţi aminte de cele mai de pe urmă ale tale şi în veac nu vei greşi.*

Deci, ţineţi minte! Marele Apostol Pavel, cel mai mare vas al alegerii, trimis de Hristos spre luminarea neamurilor, auzi ce spune: *În toate zilele pomenirea morţii pururea o avem cu noi.* Şi iarăşi: *În toate zilele mor!* În toate zilele murea păcatului şi via lui Hristos şi în toate zilele pomenirea morţii o avea în inima sa. Pentru ce? Ca să nu moară cu sufletul.

Cine uită de moarte, uşor cade în mreaja ei, uşor moare cu sufletul şi se duce în gheenă!

Dumnezeieştii Părinţi ne învaţă aşa: **Omule, dacă vrei să-ţi iei un sfetnic şi un dascăl în viaţă, ca să te povăţuiască sigur la calea mântuirii, nu lua pe nimeni altul decât pe moarte**! Cel mai mare sfetnic care ne poate povăţui la Împărăţia cerurilor este moartea. Numai să nu uităm acest sfetnic, acest profesor, acest dascăl, ci totdeauna să-l avem înaintea ochilor minţii noastre.

Moartea atât de bine te sfătuieşte, dacă nu uiţi de ea, atâta înţelepciune te învaţă, încât nici Solomon, întru toată înţelepciunea sa, nu poate să te înveţe cât te învaţă moartea. Că zic dumnezeieştii Părinţi: „Nici Solomon nu cădea în plăceri şi în robia desfrânării cu femei, dacă avea moartea înaintea ochilor lui".

Dacă şi el ar fi avut dascăl pe moarte, moartea era mult mai înţeleaptă decât dânsul şi l-ar fi oprit de la păcat. Dar a uitat de moarte şi a căzut în mocirla

răutăţilor, pentru că n-a vrut să aibă un sfetnic mai scump decât toţi, adică pe moarte.

Iată cum te opreşte moartea de la păcat:

Trupul cugetă împotriva duhului, cum zice Sfântul Apostol Pavel. Când trupul se ridică cu război împotriva sufletului ca să-l spurce, atunci întreab-o pe moarte:

– Ce zici, moarte? Să fac păcatul acesta, care mă îndeamnă trupul? Şi ea îţi va spune:

– Nu fă păcatul, că vii în mâna mea şi te duc în gheenă!

Te îndeamnă diavolul să furi? Întreab-o pe moarte. Şi ea îţi va spune:

– Nu fura, că-i poruncă, şi vii în mâna mea!

Te îndeamnă diavolul la desfrâu? Te îndeamnă diavolul la înjurat, la beţii, la fumat, la toate răutăţile? Întreab-o pe moarte:

– Ce zici, moarte, să fac? Să vezi ce spune moartea:

– Nu face acestea, că vii în mâna mea! Acuşi mori! Doar nu rămâne aici nimeni şi eu te arunc în gheena!

Deci moartea este de mare folos şi întotdeauna trebuie s-o avem înaintea ochilor! Iar când te îndeamnă diavolul să faci un păcat, întreab-o pe moarte:

– Ce zici moarte? Tu eşti dascălul meu! Ce să fac?

– Nu fă, că plata păcatului este moartea, şi mori cu sufletul şi vii în ghearele mele şi te duc în gheenă şi acolo te munceşti în vecii vecilor!

Deci iată cât este de bună moartea, dacă ne-o punem sfetnic nouă! Cugetarea la moarte ne opreşte de la păcat întotdeauna şi ne învaţă să facem numai bine. De aceea, vai de acela care uită de moarte, că acela moare cu trupul la vremea lui, dar cu sufletul moare în clipa când face păcatul.

Dacă am avea totdeauna moartea înaintea ochilor, n-am face păcatul, nu numai cu lucrul, dar nici cu cuvântul, nici cu gândul, pentru că Dumnezeu judecă şi păcatul cu gândul ca păcat desăvârşit.

Ce spune dumnezeiescul părinte Efrem Sirul? „Nu vă aruncaţi în negrijă, fraţii mei, pentru păcatele cu gândul, că ar fi uşoare. Dacă păcatele cu gândul ar fi uşoare, nu socotea Însuşi Hristos, înţelepciunea lui Dumnezeu, preacurvie întru poftă de femeie şi ucidere întru ură de frate". Numai ai cugetat cu patimă la femeie şi te-ai făcut preacurvar! Numai ai cugetat cu ură asupra fratelui tău şi îl urăşti şi eşti ucigaş! Ai auzit? Preacurvie din gândire şi ucidere din ură împotriva fratelui.

Vezi? Însă moartea nici aici nu te lasă. Moartea te opreşte nu numai să nu treci la păcatul cu lucrul, ci nici la cel cu gândul. Pentru că Dumnezeu osândeşte gândurile ca pe fapte, în Legea Darului.

Că El nu a venit să strice Legea, ci să o desăvârşească. În Legea Veche era scris: *Să nu furi!* Iar aici, în Legea Darului, nici să nu pofteşti lucrul altuia. Deci Hristos te opreşte ca nici să nu gândeşti cu patimă asupra lucrului altuia.

Fraţii mei, fericit şi de trei ori fericit este omul acela care şi-a luat sfetnic pe moarte. Totdeauna când îl luptă lenevia să nu facă rugăciune, să nu-şi

facă canonul dat de duhovnic; când îl luptă diavolul să nu păzească posturile, să dezlege la mâncare de dulce, când nu trebuie; sau când îl luptă diavolul să fure, sau să adune avere, sau să se răzbune pe altul, sau să curvească, sau să înjure, sau să se îmbete, sau să fumeze, el s-o întrebe pe moarte:

– Ce zici, moarte, să fac lucrul acesta?

Şi moartea îi spune:

– Nu. Nu fă! Că plata păcatului este moartea. Eu vin îndată după păcat şi te iau şi te duc în gheenă!

Iată în ce chip moartea, de care noi ne temem, ne este cel mai mare prieten şi cel mai mare sfetnic în viaţă, spre viaţa veşnică.

Filosofia noastră, a creştinilor, nu este să fugim de moarte. Dar ce? Să ne pregătim de moarte! Să o aşteptăm să vină la noi. Şi cum? Să ne mărturisim curat păcatele, să ne facem canonul, să ne împăcăm cu toţi, să încetăm de la păcate, să facem fapte bune şi atunci vom aştepta moartea ca pe o mare paradă, ca pe o mare sărbătoare.

Auzi ce spune Sfântul Efrem: **Bărbatul mustrat de conştiinţa sa pentru păcate, foarte tare se teme de moarte, iar omul drept aşteaptă moartea ca pe o mare sărbătoare!** Să vină să-l treacă din moarte la viaţă, că veacul de acum este moartea sufletului, pentru cei ce se robesc de dânsul.

Noi ne temem: „Vai de mine, mor!" Ne temem! Dar să nu ne temem de moarte. Să ne temem de păcat, că păcatul ne duce la moarte. Pentru că plata păcatului este moartea şi adevărata moarte a sufletului este păcatul!

DESPRE MOARTEA CELOR PĂCĂTOŞI

Să vă spun două cazuri de morţi năprasnice, să vedeţi cum mor cei ce nu se tem de Dumnezeu şi nu vor să se pocăiască.

A venit o biată femeie din Ardeal şi mi-a spus:

– Părinte, bărbatul meu, de când m-am căsătorit cu el, nu mergea la biserică, nu se ruga, nu postea, înjura şi era beţiv şi desfrânat. Şi iată cum l-a pedepsit Dumnezeu. Acum, în Săptămâna Mare dinaintea Sfintelor Paşti, a venit acasă de la lucru şi mi-a poruncit să-i tai o pasăre şi să-i fac mâncare cu carne. Degeaba am căutat eu să-i spun că-i păcat, că este săptămâna Sfintelor Patimi. De frică să nu mă bată, am făcut ce mi-a poruncit el.

Seara, când a venit de la lucru, m-a întrebat:

– Ai făcut varză cu carne?

– Ţi-am făcut, i-am zis eu. Este în bucătărie.

Pe când mânca, l-a pedepsit Dumnezeu, că s-a înecat şi a murit cu carnea în gât. De aceea am venit, părinte, să-l puneţi la slujbe, poate l-o ierta Dumnezeu, că tare mai era rău şi necredincios!

– Femeie, i-am zis eu, nu-l putem pune la sfintele slujbe, căci era necredincios şi a murit din vina lui, ca un sinucigaş!

Să vă arăt cum a murit alt om rău.

Într-o zi a venit o femeie dintr-un sat de pe Valea Moldovei să-mi dea un pomelnic pentru soţul ei mort subit. Şi am întrebat-o:

– Femeie, cum a murit soţul tău, să ştiu dacă pot să-l pun sau nu la sfintele slujbe? Că pe cei necredincioşi, pe sectari, pe beţivi şi pe desfrânaţi, care mor fără pocăinţă, nu-i putem pomeni la Sfântul Altar.

– Părinte, soţul meu era beţiv şi desfrânat. Nu mergea la biserică, nu se spovedea şi nu mă lăsa curată nici o săptămână în Postul Mare, că nu ştia ce-i Duminică, ce-i zi de post sau sărbătoare. De aceea, din cauza lui nu m-am putut împărtăşi mulţi ani de zile. Acum, la începutul Postului Mare, l-am întrebat pe părintele nostru ce să fac. Iar el mi-a spus: „Ascunde-te la cineva săptămâna asta ca să poţi posti cu curăţie măcar şapte zile; apoi vină la mărturisire şi-ţi voi da aghiasmă mare".

Deci am făcut cum mi-a spus părintele. M-am dus la naşa noastră şi i-am spus copilului să-i spună soţului că sunt dusă la spital. Aşa am putut posti şi eu câteva zile cu rugăciune, cu post şi curăţie. Când vine el acasă de la lucru îl întreabă pe copil:

– Măi, Vasile, unde-i mamă-ta?

– Este dusă la spital!

– Ia vezi, poate a venit. Să vină la mine.

Dar să auziţi mânia lui Dumnezeu. În clipa aceea deodată bărbatul cade jos în casă – că din cauza beţiei i s-a rupt o arteră la inimă – şi începe a striga deznădăjduit: „Salvarea, salvarea, chemaţi salvarea să mă ducă la spital, că mor!"

Şi cum s-a uitat la apus şi la miazănoapte, a început a vedea cuptoarele iadului şi pe diavoli. De aceea striga: „Cuptorul... Cuptorul cu foc! Uite diavolii cum vin să mă ia...! Nu mă lăsaţi...! Nu mă

lăsaţi, că mă trag în cuptoarele iadului...! Femeie, nu mă lăsa!"

Şi m-a apucat de mână şi aşa a murit...

*

Aţi văzut mânia cea dreaptă a lui Dumnezeu pentru cei care nu vor să se pocăiască? Căci iată ce spune în Psaltire: *Moartea păcătosului este cumplită şi cei ce urăsc pe cel drept vor greşi!* Fericiţi şi de trei ori fericiţi sunt creştinii aceia care se roagă şi care ţin sfintele posturi. Postul lungeşte viaţa. Sfântul Vasile cel Mare zice: „Bucatele cele multe şi bucatele cele grase, neputând să le mistuie stomacul, multe boli au adus în lume. Iar postului şi înfrânării pururea îi urmează sănătatea".

Ai văzut pe Sfântul Eftimie cel Mare? Treizeci de ani n-a gustat pâine şi mâncare făcută la foc; numai cu verdeţuri se hrănea şi a trăit peste o sută de ani. Ai văzut pe Sfântul Leontie de Agra în Sfântul Munte, că n-a băut nici vin, nici untdelemn; numai cu fructe şi cu rădăcini de pământ trăia. Nu a mâncat toată viaţa lui mâncare fiartă la foc, sau pâine, sau vin. Numai când se împărtăşea, lua o linguriţă de vin. Aşa! Şi-a pus nădejdea numai în Dumnezeu.

Ce zice Mântuitorul? Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul lui Dumnezeu. N-a pus nădejdea în hoitul acesta de trup, care ne duce în pământ. Că dacă aici omul păcătos nu poate răbda o scânteie de foc, acolo în iad, unde ard cei ce nu se pocăiesc, cum va răbda în vecii vecilor? Atunci va vedea fiecare!

DRUMUL SUFLETULUI DUPĂ MOARTE

Fraţii mei, să ne aducem aminte de nemurirea sufletului. Să ştiţi că suntem străini şi călători pe pământ. Auziţi ce zice Psaltirea: *Nemernic este omul pe pământ şi străin ca toţi părinţii săi.* Nimeni nu rămâne în lumea aceasta. N-am venit să stăm aici. Aici este o trecere necontenită; am răsărit prin naştere şi asfinţim prin moarte.

Sfântul acela, dumnezeiescul Iov, zice aşa: *Din pântecele maicii mele am căzut în groapă.* Aţi auzit? Atât i s-a părut viaţa pe pământ, după 400 de ani. Că, după bătaia aceea Dumnezeu i-a mai dăruit 140 de ani de viaţă, după ce l-a încercat cu atâtea chinuri şi boli; şi atât i-a părut, că din pântecele maicii sale a sărit în groapă. O săritură i-a părut viaţa.

Voi nu auziţi cu ce ne aseamănă Duhul Sfânt? *Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului; aşa va înflori.* Şi iarăşi: *Zilele lui ca umbra trec.* Şi iarăşi: *Zilele mele ca umbra s-au plecat şi eu ca iarba m-am uscat.* Şi iarăşi zice: *S-au stins ca fumul zilele mele şi oasele mele ca uscăciunea s-au uscat.* Şi iarăşi: *Zilele anilor noştri ca pânza păianjenului.* Cu pânza păianjenului s-au asemănat zilele vieţii noastre. Adică, cât este de slabă pânza păianjenului, aşa-i de slabă viaţa noastră pe pământ; suntem umbră, vis şi floare pe pământ!

Dumnezeu zice lui Isaia: *Ascultă, proorocule, strigă şi zi aşa înaintea poporului: Tot trupul omului este iarbă şi toată slava omului este ca floarea ierbii. Uscatu-s-a iarba şi floarea ei a căzut, iar cuvântul Domnului rămâne în veac.*

Deci să nu punem bază pe viaţa aceasta, că-i umbră şi vis. Ştiţi ce rămâne în veci? Sufletul. Trupul vedeţi că se face ţărână. Că îngropăm şi dezgropăm morţii şi se fac în puţină vreme ţărână. Mai ales după o vreme nici oasele nu mai rămân; toate se fac nimic.

Asta-i şi porunca cea dintâi, *că pământ eşti şi în pământ vei merge.* Dar sufletul nu moare niciodată. Sufletul rămâne în vecii vecilor, că el este duh şi nu poate să moară. Aşa l-a făcut Dumnezeu.

Dar, ca să ştiţi ce se întâmplă cu sufletul când moare omul, am să vă spun care-i drumul sufletului imediat după moarte, după tradiţia Bisericii Ortodoxe.

De când murim şi până la 40 de zile, când are loc judecata particulară a sufletului şi se hotărăşte de Dumnezeu unde o să stăm, la bine sau la rău, până la judecata de apoi, este un timp de tranziţie, adică un timp provizoriu, pentru drepţi şi pentru păcătoşi.

Când moare omul şi când îşi dă sufletul, în clipa aceea apar în faţa lui atâţia diavoli câte păcate a avut omul şi atâţia îngeri sfinţi câte fapte bune a avut el în viaţă. Aşa arată Sfântul Efrem Sirul.

Şi este o mare luptă atunci. Că sfintele puteri se luptă cu diavolii cum să ia sufletul, că diavolii zic că este al lor, că are păcate mai multe; iar îngerii zic că este al lor, că are mai multe fapte bune. Şi este o

mare luptă şi de aceea se teme sufletul să iasă din trup. I se leagă limba când vede toate astea. El vede atunci multe, dar nu poate să spună. El ar spune: „Uite, câţi diavoli au venit!”

Părintele Eftimie de la Agapia Veche a văzut cu o săptămână înainte de a muri cum se luptau îngerii cu diavolii pentru suflet. Şi zicea: „Uite cum se luptă! Îngerii Domnului sunt cu cununi de aur pe cap şi-i lovesc pe draci. Uite cum fug!”

Cu o săptămână înainte a spus când va muri, căci a fost un om ales al lui Dumnezeu, cum spuneau maicile. Dar nu toţi văd taina aceasta şi să o poată spune; o văd, dar nu o pot spune.

Atunci în ceasul morţii are mare îndrăzneală îngerul de la botez. Când vine acesta, toţi se dau la o parte. Îngerul pe care îl avem de la Sfântul Botez are mare putere. De aceea, când vă rugaţi acasă, după ce aţi terminat rugăciunile, să faceţi şi câteva închinăciuni la îngerul pe care-l aveţi de la Botez şi să ziceţi aşa: „Sfinte îngere, păzitorul vieţii mele, roagă-te lui Hristos Dumnezeu pentru mine, păcătosul sau păcătoasa!”

Pentru că acest înger, nu numai că ne păzeşte acum, dar el ne păzeşte şi în vremea morţii, el călătoreşte cu noi prin vămile văzduhului, până la 40 de zile, şi îl avem de la dumnezeiescul Botez mare ocrotitor. Dacă nu ar fi el, diavolul ar face cu noi ce ar vrea.

Auziţi ce zice în Psaltire: *Nici să dormiteze cel ce te păzeşte.* Şi iarăşi zice: *Tăbărî-va îngerul Domnului împrejurul celor ce se tem de Dânsul şi-i va izbăvi pe ei.* Deci este clar că îngerul este cel ce ne păzeşte şi în viaţa de acum şi după ce murim, până la 40 de zile.

Vine acel înger şi zice: „Daţi-vă la o parte! Eu ştiu viaţa acestui suflet de când s-a născut şi până acum”. Şi îngerul, venind, începe a vorbi cu sufletul aşa: „Nu te teme, frate suflete!” Sfântul Grigorie de Nyssa ne spune de ce-i zice frate. Pentru că şi îngerul şi sufletul sunt fiinţe raţionale, de sine stăpânitoare, cuvântătoare şi sunt duhuri, cum zice Sfânta Evanghelie: *Şi vor fi toţi ca îngerii lui Dumnezeu.*

„Iată trupul tău! Ia aminte, frate suflete, acesta-i trupul tău, aceasta-i casa ta în care ai stat până acum. Cu acesta te-ai zămislit în pântecele maicii tale, cu acesta ai trăit 20, 60, 80, câţi ani a vrut Dumnezeu să-ţi dea pe pământ; că la Dumnezeu este viaţa, iar nu la noi.

Ia aminte, frate suflete, când va suna trâmbiţa judecăţii de apoi, într-o clipeală a ochilor are să învie acest trup, cum îl vezi, şi ai să intri într-însul şi ai să mergi la judecată, cum spune Apostolul Pavel: *Toţi vor sta înaintea divanului judecăţii lui Iisus Hristos, ca să ia fiecare după cum a lucrat, bine sau rău*”.

Îngerul păzitor îi aduce iar aminte: „Iată, frate suflete, când erai copil mic – sau copiliţă mică –, te-a trimis mama să aduci o căldare de apă sau să aduci zarzavat din grădină, sau să aduci gâştele de la păscut, sau să faci o treabă cât de mică în ogradă. Uite, aşa gândeai tu atunci; aşa înţelegeai tu atunci”. Şi începe să-i aducă aminte din mica copilărie ce bine a făcut el cu trupul acesta şi ce rău a făcut.

„Uite, aşa ai făcut când erai în clasa întâi la şcoală, în a doua, a treia; uite aşa făceai! După ce ai ieşit în lume, când erai fată mare sau flăcău, când te-ai însurat sau măritat, uite aşa făceai". Şi-i aduce aminte din pruncie şi până la moarte în fiecare zi şi ceas ce a făcut. Că sufletul, după ce iese din trup, foarte tare ţine minte. Este ca razele soarelui. Nu-l mai îngreunează pământul, nici trupul ca să uite. Toate le vede ca în oglindă.

Aceasta se întâmplă în ziua întâi după moarte.

În ziua a doua după moarte se întâmplă un lucru mai înfricoşat. În ziua a doua după moarte îl ia îngerul păzitor şi-l duce pe unde a umblat omul toată viaţa. Atunci se întâmplă ceea ce spune în Psaltire: *Pentru ce mă tem în ziua cea rea? Că fărădelegea călcâiului meu mă va înconjura.*

Toată icoana vieţii omului se descoperă a doua zi după moarte. Dar ai să spui: „Părinte, cum poate sufletul omului să meargă într-o zi pe unde a mers toată viaţa?"

Sufletul înconjoară pământul cât ai clipi din ochi. Sufletul nostru şi îngerul păzitor merg mai repede ca razele fulgerului, cum spune în Biblie: *Alerga-vor, Doamne, în grabă şi mai repede ca razele fulgerelor, sufletele drepţilor se vor întoarce la Tine,* citim la proorocul Iezechiel şi în multe locuri.

Sufletul este fiinţă gânditoare şi nici nu am zis cu limba un cuvânt şi cu gândul am şi înconjurat pământul mai înainte de a-l pronunţa; uite cum aş spune eu acum: Pekin, New York, Moscova, Bucureşti, Sihăstria.

Aşa de repede merge sufletul după ce ieşim din trup. Şi nu-i o greutate să se ducă el, în ziua a doua, cu îngerul pe unde a umblat toată viaţa. El numai gândeşte şi a şi ajuns la locul acela, căci merge ca gândul.

Şi unde-l duce în ziua a doua? Îl duce pe unde a umblat omul toată viaţa şi-i arată unde a făcut bine şi unde a făcut rău. Şi nu-i arată decât adevărul.

„Uite, aici ai jucat, aici te-ai îmbătat, aici ai desfrânat cu atâtea femei sau cu bărbaţi, aici ai înjurat, aici ai fumat, aici ai avortat atâţia copii, aici ai ocărât, aici ai furat, aici ai cântat, aici te-ai lenevit, aici te-ai răzbunat pe cineva. Ai batjocorit, ai blestemat, ai bătut. Nu te-ai spovedit, n-ai postit şi te-ai împărtăşit cu nevrednicie!"

Şi-i arată şi faptele bune: „Uite, suflete, aici ai mers la biserică, aici ai ascultat cuvântul lui Dumnezeu, aici ai miluit pe cei săraci, aici ai învăţat pe copii frica de Dumnezeu, aici ai citit sfintele cărţi, aici ai răbdat necazurile cu bucurie, aici ai dat un cuvânt de folos la altul, dincolo ai făcut milostenie, ai îmbrăcat pe cel gol, ai adăpat pe cel însetat, ai primit pe cel străin".

Îi arată toate, toate, şi sufletul săracul nu poate zice nimic, că nu-i arată decât adevărul, pentru că îngerul nu poate să mintă. Îi arată şi cele bune şi cele rele.

Şi se minunează sufletul foarte şi îl întreabă pe înger:

– Sfinte îngere, cum de ştii tu acestea toate?

– Cum să nu ştiu, dacă pururea am fost cu tine! Tu ai mâncat, eu nu pot mânca; tu ai dormit, eu nu

am dormit; tu ai băut, eu nu pot bea; tu ai stat degeaba, eu nu pot. Eu nu-s duh care poate mânca, sau bea sau dormi. Eu pururea am fost treaz – cum zice în Psaltire: *Nici să dormiteze cel ce te păzeşte.* Că dacă nu aş fi fost eu cu tine, diavolii ar fi făcut mare prăpăd, împreună cu vrăjmaşii tăi văzuţi şi nevăzuţi. Eu te-am apărat şi pururea am fost lângă tine şi mereu am scris ce gândeşti tu. Că eu ştiu gândurile tale şi ce vorbeşti tu şi ce faci tu, bine sau rău".

Asta se întâmplă în ziua a doua. Îl duce îngerul păzitor pe suflet pe unde a umblat toată viaţa.

După moarte, sufletul ne vede pe noi. Vede că plânge mama, plânge sora sau soţia sau soţul. Vede că plâng neamurile după el şi îi pare rău. Dar nu mai are grija noastră; el se gândeşte atunci numai la el şi zice: „Ei rămân pe pământ şi se vor pocăi, că mai au vreme să facă fapte bune. Dar eu unde mă duc? Cine mă va ajuta pe mine acolo?" Şi aşa merge în ziua a doua pe unde a mers toată viaţa.

Iar în ziua a treia, lucru şi mai înfricoşat. I se mai dau însoţitori sufletului nostru şase îngeri purtători de lumină şi cu cel de la Botez, sunt şapte, ca să treacă înfricoşatele vămi ale văzduhului.

Aţi auzit de cele 24 de vămi ale văzduhului. Se fac slujbe pentru cei care vor să aibă milă de la Dumnezeu şi să-i scape de duhurile întunericului din văzduh.

Cele mai importante slujbe pentru cei care mor sunt spovedania generală şi Sfânta Împărtăşanie, precum şi împăcarea cu toţi. Iar imediat după moarte se face 40 de zile Sfânta Liturghie şi parastase cu

dezlegări şi milostenie la cei săraci, care ajută sufletul cel mai mult când trece vămile. Că Biserica, fiind mama noastră spirituală, se roagă acum pentru bietul suflet, care-i fiul ei după dar din Botez, să treacă uşor atunci vămile văzduhului.

Ce se întâmplă până ce va trece sufletul vămile văzduhului? Atunci vede omul cât de folos îi era lui să fie mărturisit curat de păcate. **Dacă nu ar fi lăsat Dumnezeu între El şi noi taina Sfintei Spovedanii, nici un om nu s-ar mântui.** Că zice Apostolul Iacov că: *Toţi multe greşim şi nimeni nu-i fără păcat.*

Dar între noi şi Dumnezeu s-a lăsat taina Spovedaniei, care-i al doilea botez, cum zice preotul; aţi auzit că zice la mărturisire: „De vreme ce cu al doilea botez te-ai botezat, după rânduiala Tainelor creştineşti".

Acum, când trece vămile, vede sufletul cât îi era de folos dacă era mărturisit.

De aceea, vă rog să ţineţi minte: Când vezi că s-a îmbolnăvit în casă mama, sora, fratele, soţia, nepotul, copilul, tata, fiica, nu aduce întâi doctorul; întâi adu preotul şi-l spovedeşte curat de toate păcatele.

Omul trebuie să se mărturisească obligatoriu de patru ori pe an toată viaţa, în cele patru posturi, cât trăieşte el, dar mai cu seamă când vezi că s-a îmbolnăvit rău. Atunci cheamă preotul repede să-l spovedească. Nu când i s-a legat limba sau şi-a pierdut cunoştinţa; ci din vreme, când are mintea clară şi ţine minte. Şi-i spune: „Tată, mamă, băiete, spune tot ce-ai făcut!"

Pune-l să scrie pe un caiet, dacă ştie, şi să-şi aducă aminte tot, că dacă ai reuşit să faci o spovedanie bună, ai câştigat sufletul lui. Că ce spun Sfinţii Părinţi? **Chiar de a avut cineva păcate de moarte, foarte grele, dacă a murit spovedit, îl scoate Biserica.** El stă în iad numai până se curăţă de păcat, pentru că spune Sfânta Evanghelie: *Nimic necurat nu va intra în Împărăţia cerurilor.*

Ai auzit ce spunea un sfânt? El a văzut o mare de flăcări şi din marea aceea ieşeau porumbei albi ca zăpada şi zburau la cer. Şi acolo era iadul şi auzea ţipete şi vaiete. „Cum, Doamne, ies porumbei din foc?", s-a întrebat el. Porumbeii erau sufletele oamenilor drepţi, care s-au curăţit prin canon stând în iad şi şi-au plătit tot ce au avut de plătit.

Pentru că Biserica intervine de pe pământ cel mai mult prin Sfânta Liturghie. Că jertfa şi răscumpărarea noastră se face prin Sângele lui Iisus Hristos. Cum zice şi Apostolul: *Sângele Lui ne curăţă de orice păcat.*

Creştinul, dacă a murit mărturisit şi dacă, Doamne fereşte, are păcate grele şi nu şi-a făcut canonul, el îşi face canonul dincolo, în iad. Dar din iad îl scoate Biserica prin Sfânta Liturghie, prin dezlegări şi milostenie şi tot la rai merge.

Iar dacă a murit cineva nespovedit din tinereţe şi a avut păcate de moarte, grele, e aproape cum ar muri nebotezat. Toate slujbele care se fac pe pământ pentru un asemenea suflet, foarte puţin îl ajută, fiindcă nimic necurat nu va intra întru Împărăţia cerurilor.

Aşa au aşezat dracii vămile că, dacă ar putea, nici unul să nu treacă la cer. Ştiţi de ce au ei ura şi zavistia asta pe oameni? Pentru că sufletele drepţilor completează numărul din care au căzut ei. **Lumea asta atât o ţine Dumnezeu** – cum arată Sfântul Simeon Noul Teolog –, **până se va împlini numărul îngerilor căzuţi, din sufletele drepţilor.** Nu citiţi la Psaltire? *Plini-va căderile de sus, zdrobi-va capetele pe pământ ale multora.* Atât ţine lumea. Până se împlineşte numărul îngerilor care au căzut, că au fost foarte mulţi; a treia parte din îngeri, cum zice Apocalipsa: *Am văzut un diavol mare, roşu, care a tras cu coada lui a treia parte din stelele cerului şi le-a aruncat pe pământ.*

A căzut o treime de îngeri din toate cetele; şi din heruvimi şi din serafimi, din toate cetele, care au fost de-un gând cu satana, ca să se facă asemenea lui Dumnezeu. Şi de aceea au atâta ură diavolii, că ştiu că fiecare suflet, dacă trece la cer, cum spune Evanghelia: *Şi vor fi toţi ca îngerii lui Dumnezeu,* va fi în locul lor şi le vor lua dregătoriile.

De aceea stau în văzduh şi zic: „Iată pe noi ne-a dat Dumnezeu jos din cer, iar sufletele acestea vor să treacă pe aici la Dumnezeu şi ne vor lua locul!" Şi atunci Dumnezeu le-a dat voie, cu dreptate, diavolilor să stea în calea sufletelor, căci Dumnezeu este şi drept, nu numai milostiv, şi au făcut aceste staţii sau vămi, între cer şi pământ, ca să arunce în iad pe cei ce mor nepocăiţi, în grele păcate.

Şi iată cum sunt aşezate: Vama întâi este pentru vorbirea de rău; vama a doua, pentru clevetire; vama a treia, pentru mânie, apoi lăcomia şi aşa mai

departe, de la cele mai mici păcate până la cele mai mari.

Şi cine n-a vorbit de rău? Cine nu s-a mâniat? Cine nu s-a lăcomit? Cine nu s-a lenevit? Cine n-a băut un pahar mai mult în viaţă? Sau cine n-a căzut cu gândul, cu imaginaţia şi chiar cu fapta în desfrânare, în beţie, îndoială în credinţă şi în celelalte păcate trupeşti sau sufleteşti, cum citim în viaţa Sfintei Teodora?

Aţi văzut ce a spus Sfânta Teodora când a ajuns la vama beţiei?

„Mă minunam foarte că dracii îmi aduceau aminte de toate paharele de rachiu şi de vin pe care le-am băut în viaţă. Şi-mi arătau şi când am băut, în ce clipă şi cu cine am fost şi de câte ori m-am îmbătat şi de câte ori am băut. Şi îi întrebam pe sfinţii îngeri:

– Cum de ştiu diavolii toate acestea?

– Dacă ei au fost îngeri!

Să ştiţi, însă, că de la Botez, pe lângă îngerul bun, care stă de-a dreapta creştinului, mai ai un înger din ceata stăpâniilor iadului, un diavol care stă pe umărul stâng. Acela scrie tot ce ai făcut tu rău şi ce ai vorbit rău şi toate păcatele ce le-ai făcut în viaţă. Iar îngerul bun scrie şi cele bune şi cele rele, cum spune acolo. Aşa crede Biserica lui Hristos.

Acum să vedem ce se întâmplă cu sufletul celui mărturisit, când vine diavolul cu zapisul unde sunt scrise toate păcatele omului. Nu le mai găseşte scrise! Atunci diavolii urlă, răcnesc şi se mânie că pe acest suflet care avea păcate mari – avorturi, preacurvii, furturi, înjurături, beţii şi altele – nu-l mai

găseşte scris cu nimic. Când creştinul a fost dezlegat de preot pe pământ, Duhul Sfânt a şters de acolo toate păcatele lui. Cuvântul lui Hristos care zice: *Tot ce va dezlega preotul pe pământ, va fi dezlegat şi în cer*. N-aţi auzit? Ce va lega el pe pământ, este legat şi în cer.

Deci spovedania, taina aceasta este aşa de mare, încât are putere să-l cureţe pe om de orice păcat, să-i dezlege toate păcatele. Numai dacă omul a fost cuminte în viaţă, dacă s-a spovedit curat, acela trece uşor înfricoşatele vămi ale văzduhului a treia zi.

Şi i se cântăresc faptele cele bune cu cele rele. Faptele cele bune sunt în formă de pietre scumpe, iar faptele cele rele în formă de pietre simple sau alte greutăţi.

Sufletul este foarte înţelept. El vede singur încotro merge. Dacă la vămi vede că trag păcatele mai greu, începe a plânge foarte şi a se întrista, mai ales că vede la vămi mii de diavoli care vor să-l răpească la fiecare vamă. Şi-i zice îngerul păzitor:

– Nu te teme, frate suflete, că nu ştii judecăţile lui Dumnezeu! Nu te teme!

Sufletul se bagă sub aripile îngerilor, când vede atâtea mii de draci. Un drac atât este de urât că dacă ar veni aici unde stăm noi acum, cum este el în iad, nu mai rămâne unul viu. Toţi murim de atâta urăciune şi spaimă a îngerului căzut. Iar sufletul, când vede atâtea mii de draci, se bagă sub aripile îngerului şi zice:

– Domnii mei îngeri, nu mă lăsaţi! Tare mă tem de aceştia!

Şi-i zic îngerii:

– Nu te teme, frate suflete, că eşti cu noi! Noi suntem garda lui Dumnezeu care te însoţim pe tine! Doamne fereşte, la 40 de zile să nu cumva să cazi în mâinile lor! Dar acum n-ai grijă, că noi te păzim!

În ziua a treia sufletul nostru trece vămile văzduhului şi exact a treia zi de când a ieşit din trup, în aceeaşi clipă ajunge prima dată la scaunul Preasfintei şi de viaţă făcătoarei Treimi.

Şi ce vede el acolo? Că Sfânta Scriptură spune: *Pe Dumnezeu nimeni nici odinioară nu L-a văzut.* Dar ce vede sufletul atunci? Că pe Dumnezeu, Iisus Hristos, L-a văzut toată lumea. Şi n-a fost Dumnezeu? L-a văzut Avraam, L-a văzut Moise; dar L-a văzut cu pogorământ, după închipuire, cum a vrut să Se arate. Dar fiinţa lui Dumnezeu nimeni nu a văzut-o, nici heruvimii, nici serafimii. Fiinţa lui Dumnezeu este inaccesibilă oricărei minţi raţionale din cer şi de pe pământ.

Deci, ce vede sufletul nostru a treia zi, când ajunge prima dată la tronul lui Dumnezeu? Iată ce vede, după mărturisirea Sfinţilor Părinţi. Vede strălucind o lumină negrăită, de miliarde de ori mai tare ca soarele, şi mireasma Duhului Sfânt. Aude cântările heruvimilor şi serafimilor şi apar nişte nori de aur azurii, mergând spre răsărit şi îngerii îngenunchează pe ei, împreună cu sufletul.

Şi odată se opresc în loc către răsărit. Că de aceea, să ţineţi minte, ne închinăm la răsărit când facem rugăciunile; pentru că tronul lui Dumnezeu este la răsărit. N-ai văzut ce zice Sfânta Scriptură? *Şi au sădit rai în Eden spre răsărituri.* N-aţi auzit ce spune Isaia? Răsărit este numele Lui. N-aţi auzit ce

spune Psaltirea, pe care o aveţi în casă? Dumnezeu S-a suit peste cerurile cerurilor, spre răsărituri. Deci la răsărit este tronul Preasfintei Treimi.

Şi se opresc norii aceştia şi îngerii care stau în genunchi cu sufletul care-i la fel cu ei. A treia zi aude acest glas pe limba lui Adam: „Duceţi sufletul acesta în Rai şase zile". Că şase zile trece sufletul nostru prin Rai, cu iuţeala gândului. Atunci îngerii cei buni îl iau cu iuţeala fulgerului şi-l duc către grădinile Raiului.

Când ajunge sufletul acolo cu îngerii, nimeni nu poate spune ce frumuseţe este. Şi atunci vede acolo că o floare din Rai, cum spune Sfântul Andrei, este mai scumpă decât toate popoarele lumii, decât toate podoabele şi bogăţiile veacului de acum; pentru că acea floare are viaţă în ea şi niciodată nu se mai veştejeşte sau nu moare.

Acolo vede el, cum am zis, „Raiul desfătării", „Palatul Noului Sion", „Ierusalimul ceresc" şi câte spune Sfânta Scriptură.

Dar o negrăită bucurie este când sufletul aude cântările a milioane de îngeri, de heruvimi şi de drepţi, care cântă acolo. Apoi vede corturile drepţilor, despre care se spune la panahidă, cum spune şi Sfântul Cosma, care a fost prin Rai. Numai acolo câtă frumuseţe este!

Ajunge în nişte livezi, nişte pometuri care n-au margini. Apar nişte pomi cu frunza de aur, cu florile de aur şi sub fiecare pom este un cort şi în cort este o masă de aur, şi în pomii aceia cântă păsări ale căror aripi nimeni nu poate spune cât de frumoase sunt; şi acele păsări nu mai mor în veacul veacului.

Şi se minunează sufletul, că la unul cortul este de argint, la altul este de mărgăritar, la altul este de iachint, la altul de onix, la altul este de sardonix, la altul de ametist, la altul este de rubin, la altul de safir şi de celelalte pietre scumpe, de care se spune la Apocalipsă.

El vede că şi mesele nu-s toate la fel. Şi copacii rodesc pe o singură ramură câte 70 feluri de roade. Cântă şi frunzele pomilor, cântă şi florile lor, cântă şi păsările; curg râuri de miere şi de lapte prin livezile acelea ca oglinzile.

Este o mireasmă a Duhului Sfânt, pe care omul nu o poate spune. Dar cea mai mare bucurie când trece sufletul prin Rai alta este. Se întâlneşte cu neamurile lui.

Voi, fraţilor, să ştiţi că din neamul nostru avem şi în Rai, avem şi în iad, că Dumnezeu este drept. Cine a făcut rău, s-a dus în iad; cine a făcut bine, s-a dus în Rai. Şi când ai ajuns acolo în Rai, nu cunoşti numai pe bunicul sau pe străbunicul.

Dacă te-aş întreba acum pe mata: „Cunoşti pe străbunicul de 300 de ani în urmă?" De unde să-l ştii! Că de-abia dacă îl cunoşti pe cel de 50-60 de ani în urmă. Acolo în Rai, însă, se cunosc oamenii unii cu alţii. Sfântul Ioan Gură de Aur zice: „Mă întrebi dacă se cunosc sufletele în Rai? Ia aminte la Evanghelia cu bogatul şi săracul Lazăr. Când a murit bogatul şi când a murit Avraam? Cu mii de ani înainte şi se cunoşteau şi vorbeau".

Acolo în Rai îţi ies înainte neamurile toate care sunt la bine şi au palate de aur şi pietre scumpe şi livezi şi zic: „Măi, nepoate, măi, tu eşti al cutăruia, tu eşti a cutăreia, din ţara cutare, din satul cutare. Noi suntem neamuri cu tine. Noi am murit înaintea ta cu 100 de ani, cu 300 de ani. Tu eşti al cutăruia, tu nu ne cunoşti pe noi, dar noi te cunoaştem. Noi ştim unde mergi tu. Tu mergi la judecata particulară a sufletului. La 40 de zile se va hotărî cu tine unde mergi, în Rai sau în iad.

De vei afla milă la Dumnezeu şi te va da la bine, să vii la lăcaşurile noastre, că iată ce frumuseţi avem aici, ce palate şi ce minunăţii, pe care nu poate să le înţeleagă omul.

Şi aşa îl petrec neamurile lui şi îngerii, mergând prin Rai şase zile.

Sufletul atunci uită cu totul că a trăit pe planeta asta, că a avut mamă, că a avut soră, că a avut frate... Că el vede acolo alte bucurii, străine cu totul de lumea asta trecătoare. Şi atunci îngerul de la Botez, când vede că el se bucură tare, căci acolo nimeni nu poate sta întristat de atâta bucurie, se apropie de el şi-i spune aşa, dacă ştie că este drept: „Frate suflete, iată, la 40 de zile ai să vii să ocupi un loc de aici!"

Iar dacă-l ştie că-i păcătos îi zice: „Frate suflete, nu te bucura; nu te-am adus să rămâi aici. Te-am adus să vezi ce-ai pierdut în puţină vreme cât ai trăit pe pământ, dacă n-ai avut frică de Dumnezeu şi nu te-ai mărturisit şi n-ai postit şi n-ai mers la biserică şi n-ai făcut fapte bune!"

Când aude sufletul că nu va rămâne în Rai – căci el credea că va rămâne acolo în veci –, cât de mare bucurie este în Rai, el se mâhneşte şi începe a plânge cu amar.

– Cum, n-am să rămân aici? întreabă el pe îngerul său păzitor.

– Nu! îi răspunde îngerul. Pe aici treci numai ca să vezi în puţină vreme ce au câştigat oamenii cu frica lui Dumnezeu şi ce au pierdut cei necredincioşi, care nu s-au închinat lui Dumnezeu!

Aşa trece sufletul şase zile prin Rai şi cu trei, care au fost până au ajuns la tronul Preasfintei Treimi, se fac nouă. Iar la nouă zile vin iarăşi, ca fulgerele cerului pe nori, îngerii, şi-l aduc înaintea Preasfintei Treimi, în lumina cea neapropiată gânditoare. El nu vede pe Dumnezeu, că nici heruvimii nu-L văd; numai lumină şi lumină negrăită, care nu se poate spune.

Şi se opresc norii aceştia şi la nouă zile aude acest cuvânt, dacă sufletul este drept: „Acest suflet să aibă desfătarea şi bucuria cea fără margini a celor nouă cete îngereşti!" Iar dacă-i păcătos: „Sufletul acesta să nu aibă parte de fericirea şi slava celor nouă cete îngereşti!" Acest cuvânt îl aude la nouă zile şi apoi aude, zicând: „Duceţi sufletul acesta prin iad 30 de zile".

Atunci îl iau îngerii şi-l întorc către miazănoapte şi către apus, la locurile iadului, care nu au margine. Şi atunci sufletul, când îl duc îngerii la iad, vede acolo ce spune Sfânta Scriptură: „iadul cel mai de jos", „fântâna adâncului" şi „iezerul de foc" de la Apocalipsă. Acolo vede el viermele cel neadormit, despre care a spus Hristos, Dumnezeul nostru; vede focul cel nestins, gheena, foc negru care-i de miliarde de ori mai fierbinte ca focul pământesc şi care n-are margine adâncimea lui.

Acolo vede el întunericul cel mai dinafară, cel mai dinăuntru, scrâşnirea dinţilor şi tartarul, câte mai auziţi la Sfânta Liturghie şi în Scriptură.

Şi când vede el atâtea feluri de munci şi atâtea feluri de draci, vede acolo muncindu-se şi neamuri de-ale lui, cum vedea mai înainte în Rai. Şi neamurile ştiu pe unde trece şi-i ies înainte şi strigă către el:

„Frate, nepotule, vărule, moşule, matale te duci la judecata particulară. Te rugăm din inimă, adu-ţi aminte de noi şi te roagă lui Dumnezeu pentru noi, dacă te va da la bine. Uite, noi ne muncim aici de atâţia ani, de 200 de ani, de 300, de 500 de ani fiecare!"

După cum se bucura sufletul mai înainte în Rai, că şi-a văzut neamurile lui la bine, aşa se scârbeşte acum de aceste neamuri ale lui, care, pentru păcatele lor, au fost rânduite la osândă.

Şi trec cele treizeci de zile cu iuţeala gândului, ca fulgerul, şi sufletul vede nenumăratele şi negrăitele şi nenumitele munci ale iadului.

Deci treizeci de zile prin iad şi cu nouă care au fost când s-a întors din Rai sunt 39 de zile. Iar în a 40-a zi îl iau îngerii şi-l duc a treia oară la scaunul Preasfintei şi de viaţă făcătoarei Treimi, în lumina cea neapropiată, gânditoare, spre închinare.

Şi atunci, la 40 de zile, aude acest glas în limba aramaică a lui Avraam, dacă sufletul este drept: „Duceţi acest suflet în Gan Eden!", adică în desfătare şi bucurie fără margini; iar dacă, Doamne fereşte, este păcătos aude: „Duceţi sufletul acesta în Şeol sau Hades", adică în iad şi în muncă.

Îngerii lui Dumnezeu, cât sunt de buni şi preamilostivi, însă, dacă le dă poruncă Dumnezeu să-l ducă la greu, îl duc la greu, îl duc în iad.

Dacă ar vedea atunci cineva cum se roagă sufletul nostru la îngeri, când vede că-l duc la chinuri, ar plânge temeliile pământului. Se bagă sub aripile îngerilor şi zice:

– Îngerii lui Dumnezeu cei preasfinţi, cei preabuni, nu mă lăsaţi! Unde mă duceţi? Într-ale cui mâini mă duceţi? Cine ar să mă mai scoată pe mine de acolo? Cine mai are milă acum de mine? Cine ştie de pe faţa pământului în ce chinuri mă duc eu acum?

Iar îngerii plâng şi-i spun:

– Frate suflete, noi suntem slugile lui Dumnezeu, noi avem poruncă. Nu putem face nimic mai mult, decât cum porunceşte Ziditorul: să te ducem la bine sau la rău!

Şi-l duc, dacă, Doamne fereşte, sufletul a trăit rău, în păcate şi fără pocăinţă, îl duc la rău sau, dacă-i bun şi a păzit poruncile Domnului, îl duc în Rai, potrivit cu faptele lui bune sau rele.

Aceasta se întâmplă la 40 de zile după moarte. De aceea Biserica, mama noastră cea duhovnicească, are mare grijă să facă pomeniri după fiecare mort la 3 zile, la 9 zile şi la 40 de zile, pentru că atunci se hotărăşte unde va sta sufletul nostru, la bine sau la greu.

De la 40 de zile mai rămâne o singură portiţă deschisă pentru suflet. Dacă sufletul a fost în credinţa ortodoxă şi a fost fiu adevărat al Bisericii lui Hristos, şi dacă n-a căzut în vreo sectă sau în alte rătăciri, sau păcate grele şi dacă a fost spovedit şi

împărtăşit, Biserica îl poate scoate din chinurile iadului prin sfintele slujbe şi prin milostenie.

Biserica este mama noastră spirituală, care ne-a născut pe noi la dumnezeiescul Botez prin apă şi prin duh. Biserica este stâlpul şi întărirea adevărului, Biserica este trupul lui Hristos, Biserica este mireasa Mielului, cum spune la Apocalipsă.

De aceea are mare îndrăzneală către Capul ei din ceruri care este Hristos. Aţi auzit ce spune Hristos în Evanghelie: Eu sunt buciumul, viţa – adică trunchiul copacului – şi voi sunteţi ramurile; toată viţa care rămâne întru Mine, aduce roadă multă, iar care nu rămâne întru Mine, în foc se aruncă.

Deci, băgaţi de seamă! Cine nu rămâne în Biserică, nu rămâne în trupul lui Hristos. Cine s-a rupt de Biserică, toţi sectanţii care au ieşit şi au împânzit lumea – căci sunt peste 800 de secte numai în Europa –, aceştia sunt neghină în grâu, aceştia sunt seminţele satanei! *Doamne,* zice Evanghelia, *n-ai semănat sămânţă bună în ţarina Ta? Dar de unde are neghină? Un om vrăjmaş, adică diavolul, a făcut aceasta.*

Sectanţii sunt buruieni crescute la umbra Bisericii, oameni stricaţi la minte şi la credinţă, prin care satana vrea să rătăcească şi pe alţii. Să nu-i ascultaţi! Cine s-a rupt de Biserică, s-a rupt de Trupul lui Hristos.

Ia să vă dau o imagine: Dacă copacul acesta ar fi încărcat cu flori până în vârf sau cu roade, un copac roditor, şi dacă o mlădiţă s-a rupt de acolo cumva şi a căzut cu greutatea roadelor sale jos, mai rodeşte aceea? Ce se întâmplă? Se usucă şi o punem pe foc.

Aşa-i sufletul care s-a rupt de Biserică. S-a rupt de trupul lui Hristos. Că Biserica este, cum spune marele Apostol Pavel, trupul lui Hristos.

Şi acea mlădiţă, acel suflet care s-a rupt de Biserică, în veacul veacului nu mai rodeşte şi nici mântuire nu are. Pentru că Duhul Sfânt şi seva Duhului Sfânt vine numai prin punerea mâinilor, de la Apostoli la episcopi, de la episcopi la preoţi şi de la preoţi se lucrează în rândul credincioşilor prin Tainele care le-a hotărât Dumnezeu să le lucreze preotul, ca iconom al Tainelor lui Dumnezeu. Pe altă cale nu vine Duhul Sfânt în Biserică.

Feriţi-vă! Fugiţi cât puteţi, ca de diavoli, de acei care vă învaţă să nu vă închinaţi Sfintei Cruci, sau Maicii Domnului, sau să nu mergeţi la Biserică, sau să nu ascultaţi de preot. Aceia vin cu satana în inimă şi-n minte să vă rupă de Biserică, de adevărul nostru dogmatic, de credinţa noastră ortodoxă, care este neschimbată de 2000 ani, de la Hristos.

Acum sectele au ieşit ca ciupercile după ploaie, şi toate sectele au venit mai mult din Occident. Cele mai multe au venit de la oameni bolnavi la minte. Eu am o sectologie care s-a tipărit la Bucureşti şi am arătat acolo şi istoricul lor, de unde au venit, cu ce scop au venit. Vin cu scopul să ne strice şi credinţa şi neamul, să ne piardă sufletele!

Nu ieşiţi din corabia mântuirii. Nu plecaţi din Biserica lui Hristos. Biserica este mama noastră duhovnicească. Ea ne-a născut prin apă şi prin duh, la Botez. Deci să cinstiţi Biserica şi pe preoţi şi pe arhierei şi pe Sfântul Sinod.

Ţineţi-vă de Biserica noastră cea de totdeauna. Să fiţi creştini buni şi cetăţeni buni şi să împliniţi porunca Sfântului Apostol Pavel: *Daţi celui cu cinstea, cinste; celui cu dajdia, dajdie; celui cu frica, frică, şi nimănui cu nimic să nu rămâneţi datori.*

Se spune la Epistola către Romani: *Tot sufletul să se supună stăpânirii celor mai înalte, că nu este stăpânire decât de la Dumnezeu.* Şi iar spune: *Cel ce nu se supune stăpânirilor, legii lui Dumnezeu se împotriveşte.*

A ieşit o sectă blestemată, foarte periculoasă pentru ţară şi Biserică, care se cheamă „Martorii lui Iehova". Aceştia sunt cei mai înverşunaţi împotriva conducerii de stat şi a Bisericii. Să fugiţi ca de diavoli, ca de satana de aceştia! Aceştia nu numai că nu sunt creştini, dar sunt mai răi decât toţi păgânii. Că nu recunosc nici Biserica, nici statul şi nu cred în Hristos.

Păziţi-vă de orice sectă, rămâneţi fii ai Bisericii lui Hristos, cum au fost părinţii şi bunicii voştri şi strămoşii din veac.

Rămâneţi în Biserică, ţineţi-vă de mama noastră, care este Biserica. Că, Doamne fereşte, chiar dacă omul merge la iad pentru păcatele lui, Biserica îl poate scoate prin dumnezeiasca Liturghie, prin pomeniri, prin milostenii şi prin jertfe.

Fără Biserică nu este mântuire! Cine a ieşit din Biserică, nu mai are pe Hristos, că Biserica este Trupul lui Hristos. Cine a ieşit din Biserică, nu mai este fiu după dar al lui Dumnezeu din Botez, ci este fiu al satanei, căci s-a rupt de la mama lui

duhovnicească şi a luat-o după capul lui şi s-a pierdut.

Dumnezeu să vă ajute. Cu aceasta închei şi vă rog din toată inima să aveţi frica lui Dumnezeu, să nu uitaţi rugăciunea, şi să vă rugaţi şi pentru noi, păcătoşii. Amin.

DESPRE RAI

Acum am să vă spun ceva despre Rai într-o istorioară care urmează de aici înainte. V-am spus că marele Apostol Petru pe Tabor ar fi voit veşnic să rămână acolo împreună cu Hristos, învăţătorul său, cu Ilie şi cu Moise, pentru că a gustat câteva clipe din slava Raiului şi din slava dumnezeirii lui Iisus Hristos. Şi iată ce am a vă spune.

A fost în Constantinopol un împărat roman pe la anul 814 şi a avut un frate al său după trup. Acesta nu s-a mai însurat. A fost un om foarte evlavios, foarte credincios şi, văzând cum trece viaţa aceasta ca fumul şi ca visul, ca floarea şi ca umbra, s-a gândit să se ducă la o mănăstire să se facă călugăr.

Şi s-a dus la o mănăstire din munţii Constantinopolului, la apa Şangarului. Şi-a împărţit toată averea lui şi a dat-o la săraci şi s-a îmbrăcat în rasa călugărească, primind numele de Cosma. Iar călugării, ştiindu-l că învăţase carte cu împăratul şi văzând ascultarea şi smerenia lui, l-au pus stareţ; şi a stăreţit timp de 10-12 ani.

Apoi a căzut într-o boală foarte grea şi a zăcut mai mulţi ani, iar în una din zile şi-a dat duhul. Şi

s-au adunat călugării, care erau aproape trei sute, şi au început a plânge după păstorul lor cel iubit care murise, cu numele Cosma, căci aşa îl chema. Şi stăteau uimiţi şi plângeau pentru că un stareţ ca acela nu avusese mănăstirea de la începutul ei.

Dar a murit fericitul Cosma, iar a doua zi, cu voia lui Dumnezeu, a înviat.

Iar când a înviat privea cu ochii, cum stătea culcat cu faţa în sus pe laiţă, în podul casei. Şi cum stătea cu ochii aţintiţi în podul casei, şoptea cu buzele sale încet nişte cuvinte neîncheiate şi neînţelese de nimeni. Şi a stat aşa timp de aproape o zi întreagă. După aceasta a deschis ochii şi, când a văzut pe călugări în jurul lui, a început a căuta în sân.

Şi căutând în sân, îi întreba pe călugări: „Unde sunt cele două bucăţi de pâine uscată pe care mi le-a dat Părintele Avraam?" Şi mai trecea oleacă şi iar căuta în sân şi întreba: „Unde sunt cele două bucăţi de pâine uscată pe care mi le-a dat Părintele Avraam?" Atunci călugării au văzut că el a avut mare descoperire şi au început a plânge, zicând:

– Părinte sfinte, dar cum de vorbeşti sfinţia ta acum? Ştii c-ai murit?

– Ştiu.

– Ştii că de ieri, de pe vremea aceasta ai fost mort? Spune-ne nouă, dacă poţi, te rugăm cu lacrimi, unde ai fost 24 de ore cât ai fost mort? Şi ce pâine ceri de la noi? Ce bucăţi de pâine cauţi în sân? Două bucăţi de pâine uscată.

Atunci şi-a dat el seama că a fost răpit în cealaltă lume şi a zis ucenicilor săi:

– Dragii mei, adunaţi-vă aici că am să vă spun câte am văzut şi câte am auzit pe unde am fost şi câte mi-a ajutat Dumnezeu să ţin minte.

Apoi a început să le spună aşa:

Ştiu că ieri pe vremea aceasta am murit. Şi când am murit, au venit în jurul meu o mulţime de diavoli, care de care mai urâţi. Unii boncăluiau ca taurii, alţii nechezau ca şi caii, alţii urlau ca lupii, alţii băteau ca nişte câini, alţii croncăneau ca şi corbii, alţii şuierau ca şerpii şi toţi se repezeau la mine să mă ia. Şi spuneau: „N-ai făcut pocăinţă destulă! Ai fost frate de împărat, ai trăit în palate şi încă nu ţi-ai ispăşit păcatele prin pocăinţă la mănăstire. Eşti al nostru!"

Şi zicea stareţul Cosma: „Eu, cât am trăit, aveam în chilia mea icoana celor doi apostoli, Andrei şi Ioan Evanghelistul. Şi m-au luat dracii, unii mă împingeau din urmă, alţii mă trăgeau înainte, alţii mă împungeau, alţii mă muşcau şi mă duceau.

Iar eu strigam la Maica Domnului şi la cei doi Sfinţi Apostoli, Andrei şi Ioan Evanghelistul, să vină, să nu mă lase. Şi m-au dus diavolii şi deodată am ajuns la o prăpastie, o râpă, care nu era mai largă decât atât cât ar arunca un om voinic o piatră, ca o azvârlitură de piatră, dar adâncimea ei era până la iad.

Şi se auzeau în acea râpă, în acea prăpastie, mari ţipete, mari vaiete, mari tânguiri. Şi peste toţi care erau acolo înăuntru mergea un râu de foc şi ei strigau: «Vai de noi şi de noi şi de cei ce ne-au născut pe noi!» Şi dracii voiau să mă dea în prăpastia aceea.

Deodată s-a făcut o punte mică peste prăpastie, numai de două degete, dar fără bară. Şi ziceau dracii: «Din două una ai să faci: ori te dăm aici în prăpastia aceasta, ori treci puntea»".

Şi spunea Sfântul Cosma: „Îmi era foarte greu şi una şi alta. De cad în prăpastie, mi s-a spus că aceea este gura iadului şi mă înghite şi nu mai ies. Ca să mă sui pe punte era de asemenea imposibil că toţi cădeau. Atunci când ei mă târau să mă arunce în flăcări, am strigat: «Maica Domnului, nu mă lăsa!» Şi deodată a apărut o femeie îmbrăcată în alb, ca fulgerul, şi doi apostoli. Erau Andrei şi Ioan Evanghelistul. Şi a zis Maica Domnului către Apostoli: «Ioane şi Andrei, luaţi sufletul acesta din mâinile dracilor şi-l duceţi până la Raiul desfătării». Şi atunci dracii au fugit toţi şi m-au luat cei doi apostoli, iar Maica Domnului s-a făcut nevăzută.

Şi a zis apostolul: «Nu te teme, frate Cosma, de acum mergi cu noi. Sari pe punte!» Şi au sărit ei pe puntea aceea numai de două degete. Şi un apostol mă ducea de mână înainte şi unul mergea în urmă şi mă ţinea.

Şi-am trecut acea mare prăpastie pe puntea cea îngustă, dar la capătul punţii era un arap care se părea că ajunge până la nori şi avea limba lui de zeci de metri afară de foc şi ochi de flăcări şi acest arap stătea cu o mână deasupra prăpastiei şi mâna aceea care stătea deasupra prăpastiei era umflată ca un stâlp, iar cealaltă era zbârcită şi lungă.

Acela, când ne-a văzut pe noi, cu greu s-a dat în lături şi scrâşnea cu dinţii la mine: «Mi-ai scăpat de data aceasta, dar ai să mai vii o dată pe aici». Şi eu,

după ce am trecut de arapul acela, am întrebat pe Sfinţii Apostoli Andrei şi Ioan:

– Sfinţilor ai lui Dumnezeu Apostoli, cine este arapul acela care stă la capătul punţii aceleia pe unde am trecut?

– Acela este satana. Ai auzit ce spune Apostolul Petru? Domnul puterii văzduhului.

– Dar de ce are mâna aceea umflată, care o întinde deasupra prăpastiei aceleia?

– De-atâtea suflete câte ia de pe punte şi le aruncă mereu în gura iadului. Că veşnic, veşnic vin de pe faţa pământului şi i s-a umflat mâna câte ia de pe punte şi aruncă în iad!

– Dar eu, am întrebat, am să scap de el?

– Tu ai să scapi, fiindcă ai avut pe Maica Domnului ocrotitoare şi pe noi. Deci nu te teme de el, căci mergem până la Raiul desfătării.

Şi am mers, după ce am trecut de arapul acela, şi am dat de nişte câmpii verzi cu milioane de milioane de flori de multe feluri de culori şi era o mireasmă de flori cum nu este pe faţa pământului şi cum nu poate să îşi închipuie nimeni. Şi florile acelea le bătea un vântişor aşa cald, iar deasupra florilor erau cete-cete de copii cu aripi strălucitoare, care mergeau şi zburau deasupra florilor şi cântau aşa: «Sfânt, sfânt, sfânt, Domnul Savaot, plin este cerul şi pământul de slava Ta».

Mergând noi printre milioanele acelea de grupuri de copii, care zburau pe deasupra florilor, în mijlocul acelei câmpii am văzut un bătrân cu barbă albă, frumoasă, veşmintele lui străluceau ca soarele şi am mers acolo. Şi când am mers noi cu apostolii, cu

Andrei şi cu Ioan, bătrânul acela a binecuvântat pe apostoli şi i-a sărutat pe frunte, iar ei i-au sărutat mâna. Atunci am întrebat eu pe apostoli:

– Domnii mei, cine este bătrânul acesta aşa de frumos şi de ce sunt atâtea milioane de copii care zboară pe aici?

– Ai auzit de «Sânul lui Avraam»?

– Am auzit în Evanghelie.

– Ei, acesta este Avraam Patriarhul, iar milioanele de copii care cântă aici şi zboară pe deasupra florilor sunt sufletele drepţilor care au intrat în «Sânul lui Avraam» şi care au fost drepţi şi milostivi ca el.

După aceea ne-am luat rămas bun de la acela care zicea că este Avraam şi am plecat zburând; mergeam prin văzduh cu iuţeală mare şi am ajuns în altă parte şi acolo odată s-au făcut nişte ziduri de aur şi de pietre scumpe şi nişte porţi în forma fulgerului, iar nişte tineri foarte frumoşi, încinşi cu curcubeie de aur, stăteau la porţi şi aveau săbii de foc; la poartă şi pe poartă era, ca şi cum ar răsări soarele, lumină ca fulgerul. Şi au întrebat cei de la poartă pe Apostolul Andrei şi pe Ioan:

– Unde duceţi sufletul acesta?

Şi a zis Apostolul Andrei:

– Avem poruncă de la Maica Domnului şi de la Domnul nostru Iisus Hristos să-l ducem până la Raiul desfătării.

Atunci s-au deschis porţile singure şi am intrat după acele ziduri. Acolo am văzut nenumărate biserici şi palate ale cerului. Nimeni nu putea să numere atâtea biserici, şi atâtea minuni se vedeau,

încât limbă de om nu poate povesti. Erau pomi care numai pe-o singură ramură rodeau 60-70 feluri de roade.

Florile şi frunzele pomilor cântau slavoslovia lui Dumnezeu. Şi fiecare pom avea un cort; dar nici pomii nu semănau unii cu alţii şi nici corturile. Şi în cort era o masă şi un scaun de aur şi bucate şi băuturi scumpe pe masă. Dar bucatele nu semănau, iar la fiecare cort, la fiecare masă stătea o persoană foarte frumoasă, ca de treizeci de ani.

Toţi erau de această vârstă, căci la judecată toţi vor învia cu vârsta de treizeci de ani, după cum arată Sfinţii Părinţi. Şi acolo cântau păsări, milioane şi milioane, dar nici păsările dintr-un pom nu semănau cu cele din alţi pomi. Culoarea aripilor păsărilor numai Dumnezeu o ştia şi păsările acelea unele erau albastre, altele roşii, altele vişinii, altele gri, altele albe, altele trandafirii, şi cântau cu negrăită frumuseţe psalmi şi rugăciuni.

La unul pomul era de mărgăritar, la altul de onix, la altul era de rubin, la altul era de safir, la altul era de ametist, şi aşa mai departe. Şi mesele, la unul era de marmură, la altul de aur, la altul de argint şi nici scaunele nu semănau. Şi era atâta frumuseţe şi atâta cântare acolo, iar mulţimea pomilor şi a corturilor şi felurimea aceea atât de frumoasă nu mai avea margini.

Şi mergând noi pe acolo, eram uimiţi de atâta frumuseţe şi cântare. Atunci am întrebat pe Apostolul Andrei:

– Domnii mei, aici este Raiul desfătării?

– Nu, frate, de abia am ajuns la pământul celor blânzi.

Vezi ce spune în fericirea a treia din Evanghelie: *Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul.* Să nu credeţi că este vorba de pământul acesta stricăcios. Auzi ce pământ îi aşteaptă pe cei blânzi! Şi de abia am ajuns la pământ şi am întrebat:

– Dar de ce corturile sunt altfel şi bucatele şi băuturile altfel şi pomii altfel şi scaunele altfel şi păsările cântă altfel dintr-un copac în altul?

Atunci mi-a spus Apostolul Andrei:

– N-ai auzit ce spune Mântuitorul în Evanghelie? *În casa Tatălui Meu sunt multe lăcaşuri şi Eu Mă duc să vă pregătesc vouă loc.* Deci aici, frate Cosma, să ştii că şi cortul şi masa şi pomul şi poamele şi păsările toate sunt după mărimea faptelor bune ale fiecărui om. Cum şi-a împodobit cineva pomul pe faţa pământului cu post, cu rugăciune, cu milostenie, cu viaţă curată, cu facere de bine, aşa îl găseşte dincolo şi se va veseli în vecii vecilor, că aici nu mai este bătrâneţe, nu mai este boală, nu mai este moarte, nu mai este durere. De aceea este depărtare şi deosebire de la un pom la altul, pentru că este după măsura faptelor bune ale fiecărui suflet care a ajuns aici".

Şi a mers sufletul dreptului aceluia zburând ca gândul, că aşa merge sufletul, ca razele soarelui de repede. Şi a mers cam cât ar merge un om cinci sute de ani pe jos.

„Noi am mers deci în câteva minute, pentru că mergeam ca gândul. Şi am dat de alte zidiri de milioane de ori mai frumoase ca cele dintâi şi de

alte porţi în forma fulgerului şi la ele nu mai erau tineri, ci erau serafimi cu şase aripi care păzeau. Şi am întrebat:

– Domnii mei, ce ziduri, ce cetate este aici?

Şi au zis:

– Acum, frate, ne apropiem de Palatul Noului Sion al lui Hristos, care-l va da celor doisprezece Apostoli după Judecata de Apoi.

Şi îndată porţile cele în chipul fulgerului s-au deschis şi serafimii aceia au întrebat:

– Unde duceţi sufletul acesta?

Şi a zis Apostolul Ioan Evanghelistul:

– Poruncă avem de la Mântuitorul şi de la Maica Domnului să-l ducem până la Raiul desfătării.

Atunci ne-au dat drumul şi am intrat.

Când am intrat dincolo de aceste ziduri, am văzut munţi de aur şi am văzut un palat care avea douăsprezece temelii, cum spune la Apocalipsă, cu douăsprezece pietre scumpe şi douăsprezece uşi în douăsprezece părţi şi acoperit cu aur curat şi lumina ca ziua şi era o lumină acolo care strălucea de milioane de ori ca soarele, iar soarele nu se vedea acolo.

Şi palatul acesta avea douăsprezece uşi şi n-am văzut acolo nici pasăre, nici om, nici fiară, nici îngeri, nici oameni. Şi am întrebat pe Apostolii care mă conduceau:

– Domnii mei, ce este palatul acesta şi câtă mărime are?

Şi a zis Apostolul Andrei:

– Acest palat este atât de mare, că dacă ar merge un om o mie de ani pe jos, tot nu-l înconjură. Acesta este palatul celor doisprezece Apostoli, care se cheamă

Noul Sion, şi care-l vor lua Apostolii după Judecata de Apoi pentru osteneala lor, că au predicat Evanghelia în lume şi au murit martiri şi li s-au tăiat capetele pentru dragostea şi credinţa în Iisus Hristos.

Şi am trecut şi de acel palat şi zburam peste munţii cei de aur şi era o mare de cristal, cu apa ca cristalul de limpede şi avea o mireasmă de trandafiri care nu se poate spune pe faţa pământului. Şi am trecut pe deasupra acelei mări şi am ajuns la un râu care curgea ca cristalul şi erau ierburi şi flori multe şi nişte copaci înalţi şi foarte frumoşi, cum nu am mai văzut pe faţa pământului şi erau flori până sus şi nişte păsări mari cântau acolo şi ziceau aşa:

Fericiţi cărora li s-au iertat fărădelegile şi cărora li s-au acoperit păcatele. Şi am întrebat pe Apostolul Andrei:

– Domnul meu, ce zic păsările acestea, căci cântă din psalmi?

– Ai auzit ce zic? Fericiţi cei cărora li s-au iertat fărădelegile şi cărora li s-au acoperit păcatele. Păsările acestea, fiule, nu mai mor în veacul veacului. Ele sunt pline de Duhul Sfânt şi proorocesc şi arată că aici în frumuseţea aceasta nu are să poată intra nimeni decât acela căruia i se vor ierta păcatele şi i se vor acoperi fărădelegile.

Atunci am întrebat:

– Dar care păcate se iartă la om şi care se acoperă?

Şi a zis:

– Păcatele pe care le-a cunoscut omul că sunt păcate şi le-a mărturisit la duhovnic şi i-a părut rău şi a făcut canon pentru ele, se iartă. Iar acelea pe care

omul nu le-a ştiut că sunt păcate sau le-a uitat, nu din rea voinţă, ci din neputinţă, acelea se acopăr din mila lui Dumnezeu, că altfel nici un suflet nu ar fi ajuns aici. Pentru că, auzi ce spune Evanghelia: *Nimic necurat nu va intra întru împărăţia cerurilor.*

Mergând noi aşa, s-a făcut un tunel, un munte de aur şi un tunel mare, dar tunelul acela lumina ca soarele şi acolo era o masă mare, căreia nu i se vedea marginea. Şi stăteau oamenii la mese şi îngerii slujeau la mese şi puneau băuturi cereşti şi mâncăruri cereşti şi era mare veselie. Şi erau mii şi mii care se veseleau şi cântau şi stăteau la mese.

Şi spune Sfântul Cosma:

– Când m-am uitat la masă, am început a cunoaşte oameni de la noi din oraş, din Constantinopol, şi din sat şi călugări de-ai noştri şi neamuri care au mers la bine şi foarte mă bucuram că am dat acolo peste oameni cunoscuţi. Dar ce folos, că am stat acolo câteva minute şi numai am auzit un glas: „Luaţi pe stareţul acesta de aici şi-l duceţi înapoi, iar în locul lui aduceţi pe monahul Atanasie de la Mănăstirea Traian!" Că era mănăstirea de la Alfa apropiată de Mănăstirea Traian cum este mănăstirea noastră, Sihăstria, aproape de Mănăstirea Secu. Şi îndată a venit îngerul Domnului, zicând:

– Frate Cosma, iată n-am ajuns la Raiul desfătării.

– Dar unde suntem?

– Dacă treceam tunelul acesta ajungeam în Raiul desfătării, dar este porunca lui Hristos să te ducem înapoi în trup, căci plâng călugării după tine, că au

rămas fără păstor. Şi avem poruncă să te ducem. Deci nu mai ajungem la Raiul desfătării.

Deci mi-am luat rămas bun de la aceia şi toţi îmi spuneau: „Nu te teme, frate Cosma, că tot aici ai să vii, când va fi sfârşitul tău!" Şi m-au luat pe altă cale şi am trecut şapte iezere de munci şi m-au dus de am văzut muncile iadului şi am ajuns iarăşi în câmpia aceea unde era Avraam şi ne-am dus la el şi a întrebat Patriarhul Avraam:

– Dar l-aţi dus până la Raiul desfătării?

Iar ei au zis:

– Nu, ci până aproape de Raiul desfătării, căci a venit poruncă de la Dumnezeu să-l ducem în trup şi să învie, căci plâng după el fiii săi duhovniceşti!

Atunci Avraam a zis:

– Dacă se duce înapoi pe faţa pământului şi învie, am să-i dau şi eu ceva.

Şi mi-a dat un pahar de aur cu vin şi trei bucăţi de pâine albă, curată. Şi-am băut din vinul acela puţin, şi atât era de bun şi dulce că a trecut în toate simţirile mele, şi ştiu că am mâncat şi o bucată de pâine şi-am zburat din grădinile acelea.

Şi am ajuns iarăşi la arapul acela care se lăuda că am să mai trec şi am trecut iarăşi prăpastia aceea mare pe care o trecusem şi deodată m-am văzut în mănăstire şi acum, cum mă vedeţi.

Ştiam că patriarhul Avraam mi-a dat trei bucăţi de pâine şi numai una am mâncat-o şi am băut vin acolo în „Sânul lui Avraam". Însă două bucăţi de pâine au rămas şi ştiu că le-am pus în sân. Aceasta caut eu acum. Vă rog, daţi-mi cele două bucăţi de pâine pe care mi le-a dat Părintele Avraam, căci

ştiam că le-am pus în sân. Şi dacă vreţi, duceţi-vă repede până la Mănăstirea Trăian şi vedeţi dacă monahul Atanasie nu cumva a murit!

Când s-au dus fraţii, atunci îl scoteau pe năsălie din chilie. Şi a spus Cuviosul Cosma:

– Ştiţi unde se duce Atanasie? Se duce în preajma Raiului desfătării, la acea masă îngerească, căci am auzit că mi s-a spus mie: «Luaţi-l pe acesta de aici, duceţi-l în trup, că plâng călugării după el şi aduceţi în locul lui pe monahul Atanasie de la Mănăstirea Trăian». Deci să ştiţi că monahul Atanasie s-a dus în locul meu şi se va bucura în vecii vecilor".

Aşa a fost Sfântul Cosma în Rai şi a văzut acolo şi pământul celor blânzi şi lăcaşul drepţilor. Aduceţi-vă aminte de predica aceasta, de pământul celor blânzi, că fiecare îşi împodobeşte acolo pomul şi masa şi bucatele şi poamele şi păsările, toate, după cum se va osteni în viaţa aceasta ca să facă voia lui Dumnezeu.

Apostolul Pavel zice: Petrecerea noastră este în ceruri. Ferice de creştinul acela care trăieşte pe pământ, iar cu mintea lui trăieşte în cer; cu mintea lui se înalţă la Dumnezeu şi după puterea lui se osteneşte să facă fapte bune, ca să se ducă în Raiul desfătării.

Acolo nu mai este moarte, nu mai este bătrâneţe, nu mai este durere, nu mai este boală, nu mai este frică. Ci veşnic va avea, cum zicea Apostolul Pavel, dreptate şi bucurie şi pace întru Duhul Sfânt.

Dumnezeu şi Preacurata Lui Maică să ne ajute la toţi să ajungem şi noi păcătoşii măcar cât de cât să

moştenim „un colţişor de Rai", cum spune bătrânul Părinte Paisie câteodată la molitfă, numai să nu fim afară de Raiul lui Dumnezeu, ca nu cumva, Doamne fereşte, să ne chinuim în veci.

ALTĂ ISTORIOARĂ DESPRE RAI

O mie de ani înaintea ochilor Tăi, Doamne, sunt ca ziua de ieri care a trecut (Psalmul 89, 4).

Era un călugăr de mult în mănăstire şi se întreba: „Cum poate să treacă o mie de ani ca o zi?" Atât este de frumos în Rai şi atât de mare fericire, că o mie de ani pare o zi.

Călugărul era paraclisier la biserică şi avea viaţă înaltă. El s-a rugat Maicii Domnului câţiva ani de zile şi zicea: „Maica Domnului, roagă-te la Mântuitorul Hristos să-mi arate cum trec o mie de ani ca o zi? Căci ştiu că aceste cuvinte ale Duhului Sfânt sunt adevărate". S-a rugat trei ani şi i-a arătat Dumnezeu.

Fiind paraclisier, după slujba de la miezul nopţii a rămas singur în biserică citind acatistul Maicii Domnului. Cheile le avea în mână şi fesul îl pusese pe o strană. Deodată a intrat în biserică un vultur şi s-a aşezat pe iconostas. Dar atât era de frumos vulturul, cum nu mai văzuse în viaţa aceasta nimeni. Era cu mii de culori, avea coc, ochii negri şi se uita prin biserică. Fiecare pană era ca o piatră scumpă.

Călugărul, când a văzut vulturul că s-a aşezat pe iconostas, a uitat să se mai roage şi s-a gândit: „Măi,

eu mă reped ca să-l prind! Că dacă l-oi prinde pe acesta, nu-mi mai trebuie altă avere pe faţa pământului. Măcar o pană să iau de la el!"

S-a repezit spre vultur, dar vulturul a zburat în mijlocul bisericii. Se făcea că nu poate zbura. Călugărul, după el. Când să-l prindă, vulturul a zburat în pridvor. „Vai de mine! Doamne, ajută-mă să-l prind!"

Dar când să pună mâna pe el, vulturul iar a zburat, dar mai mult pe jos; ieşind din biserică s-a aşezat pe gard. Când s-a repezit călugărul spre gard, vulturul a zburat în pădure.

Călugărul a sărit peste gard, zicând: „Doamne, ajută-mă să-l prind!" Când să pună mâna pe el, vulturul a zburat într-o poiană mare. „Doamne, nu mă lăsa. Măcar o pană să iau de la el!"

Când s-a repezit în mijlocul poienii la vultur, acesta a zburat într-un brad. Atunci a început a plânge călugărul: „Doamne, n-am fost vrednic măcar o pană din el să iau". Şi se uita la vultur. „Doamne, Doamne, ce frumoasă pasăre! N-am mai văzut aşa pasăre frumoasă!"

Dar deodată vulturul a început să cânte o cântare cum nu a mai auzit el pe faţa pământului. Era îngerul în chip de vultur, dar el nu ştia; şi a stat şi s-a uitat la vultur, care i-a cântat 355 de ani.

Părându-i-se că a trecut doar un ceas, călugărul, în timpul acesta, nici nu a îmbătrânit, nici nu a obosit, nici nu a flămânzit, nici nu a însetat şi nimeni nu a dat peste el.

Apoi zburând vulturul, monahul fiind cu cheile bisericii în mână, şi-a adus aminte: „Vai de mine, nu

mi-am luat nici fesul şi biserica a rămas descuiată; mă duc să încui biserica".

A venit la mănăstire, având cheile bisericii în mână; dar mănăstirea nu o mai cunoştea. Biserica era acoperită altfel, chiliile erau altele. Se gândi întru sine: „Doamne, ori eu mi-am ieşit din minţi, ori mănăstirea asta nu-i a noastră". Ştiind că stătuse doar un ceas şi ceva, s-a dus la portar cu cheile în mână.

Portarul vede un bătrân cu barbă albă, foarte strălucit la faţă şi-i zice:

– Binecuvintează, părinte! Cu ce drum pe la noi?

– Fiule, mă duc să încui biserica.

– Dar de unde eşti?

– De aici, de la mănăstire.

– Dar unde ai fost dus?

– Până aici, mai aproape.

– Părinte, nu eşti de la noi.

– Nu mă cunoşti, fiule, dar eu sunt călugărul cutare, sunt paraclisierul şi mă duc să încui biserica!

– Stai, părinte, să mă duc să-i spun stareţului.

Dar stareţul a visat în noaptea aceea o descoperire şi a auzit un glas de trei ori: „Deschideţi porţile mănăstirii ca să intre porumbelul Domnului!"

– Părinte, a venit un călugăr bătrân, luminat la faţă, zicând că vrea să încuie biserica, că el este paraclisier.

– Deschide-i, fiule, că o taină mare este aceasta! Vino cu el la mine.

Când a venit la stareţ, acesta l-a întrebat:

– Părinte, mă cunoşti pe mine?

– Nu.

– Dar mănăstirea o cunoşti?

– Nu o mai cunosc. Biserica o cunosc, dar parcă nu mai este aşa cum era. Avea alt acoperiş.

– Dar unde ai fost plecat, părinte?

– Am fost până aici, în pădure.

Stareţul a pus să se tragă clopotele mănăstirii şi a adunat în biserică tot soborul, care avea 300 de călugări. Apoi l-a adus pe acest călugăr în mijlocul bisericii şi l-a pus în faţa catapetesmei să-l vadă toţi călugării şi l-a întrebat:

– Părinte, dintre toţi aceşti călugări, cunoşti pe vreunul?

– Viu este Hristos, nu cunosc pe nici unul! A răspuns el.

– Dar voi îl cunoaşteţi pe acest călugăr? A întrebat stareţul pe monahi.

– Nu-l cunoaştem, au răspuns ei.

– Părinte, dacă spui că ai plecat de un ceas de aici, cine era stareţ când ai plecat? a întrebat atunci stareţul.

– Avva Ilarion.

– Cine era eclesiarhul mare?

– Avva Ambrozie.

– Cine era econom?

– Avva Chiriac.

– Cine era veşmântar?

– Avva Gherontie.

Atunci a spus stareţul:

– Mare taină s-a descoperit între noi. Să vină arhivarul mănăstirii. Şi i-a spus: Du-te şi adu arhivele mănăstirii aici pe câteva sute de ani în urmă şi caută când a fost rândul acesta de călugări.

A căutat cu 50 de ani, cu 100 de ani; a căutat cu 200 de ani, cu 300 de ani şi nu se găseau. Şi a căutat cu 355 de ani şi a găsit nişte registre mâncate de carii, vechi, rătăcite prin podul mănăstirii. Când a început a citi cutare, cutare, i-a găsit.

– Părinte, dar când ai plecat?

– Trebuie să fie un ceas şi ceva.

– Părinte, dar care a fost lucrul pentru care te-ai rugat lui Dumnezeu?

– Eu mă rog de multă vreme şi citesc rugăciuni la Maica Domnului ca să-mi arate Mântuitorul ceea ce spune în Psaltire: *O mie de ani înaintea ochilor Tăi, Doamne, sunt ca ziua de ieri care a trecut!*

– Părinte, iată că Preasfântul şi Preabunul Dumnezeu ţi-a împlinit cererea sfinţiei tale. N-ai vrut să crezi, sau ai crezut, dar ai vrut să te convingi. Iată, de când ai plecat au trecut 355 de ani!

Bătrânul a început a plânge. Stareţul îi vorbi:

– Vezi, părinte, că ţi-a arătat Dumnezeu minunea pentru că te-ai rugat cu credinţă? Dacă 355 de ani ţi-au părut ca un ceas, acum crezi că o mie de ani sunt ca o zi înaintea lui Dumnezeu?

– Cred, părinte!

Atunci stareţul a poruncit ca un preot să se îmbrace repede în veşminte. A adus Sfintele Taine şi l-a împărtăşit pe bătrân în faţa tuturor.

Bătrânul a primit Sfintele Taine şi a zis:

– Părinţilor, iertaţi-mă, că mare uimire mi s-a făcut.

Faţa lui lumina ca soarele. Apoi a cerut iertare de la toţi şi a murit în biserică.

DESPRE IAD

Vom vorbi câteva cuvinte despre iad. De-atâtea ori auziţi cuvântul iad în dumnezeiasca Evanghelie, în Sfânta Scriptură, în învăţăturile Sfinţilor Părinţi, şi în tradiţia Bisericii Ortodoxe. Dar v-aţi pus vreodată întrebarea ce este iadul?

Ce este iadul? Să ştiţi că iadul este împărăţia morţii; iadul este locul acela unde se chinuiesc, după dreptatea lui Dumnezeu, dracii şi toţi care au mâniat pe Dumnezeu şi au făcut voile lor în această lume.

Iadul este împărăţia dracilor, a cărui poartă este deznădejdea, curte sunt legăturile; ferestre, întunericul; masă, reaua împuţiciune şi putoare; mâncare este foamea; băutură este setea; ceasornic este plânsul; aşternut este văpaia; orânduială este tulburarea cea fără rânduială a prăpastiei aceleia groaznice.

Dar ştiţi dumneavoastră câte feluri de munci are iadul? Nouă feluri de munci sunt în iad şi toate sunt veşnice şi foarte grele.

Prima muncă din iad este întunericul negrăit şi neînchipuit, cum arată marele prooroc Isaia. Dar nu întunericul acesta, care-l vedem noi pe pământ. Întuneric pipăibil. Ai văzut în Egipt, în pământul Ghesem, că unde erau evreii era lumină şi în tot Egiptul era întuneric?

Nimeni nu ştia pe unde să meargă. Dumnezeu ce nu poate? Toate-s la Dânsul. Întuneric pe lumea asta, dar celălalt întuneric îi veşnic.

Acolo este întuneric aşa de tare, încât îl poţi pipăi cu mâna. Aceasta o zice dumnezeiescul Iov: *Mă voi coborî în pământul întunericului celui veşnic, care nu are lumină, dar nici tămăduire în veac.*

De întunericul acesta a amintit şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos în Evanghelia Sa, când zice: *Legaţi-i mâinile şi picioarele şi aruncaţi-l pe el întru întunericul cel mai dinafară*, arătând prin aceasta, cum zice şi dumnezeiescul părinte Efrem Sirul, că este un întuneric greu.

A doua muncă, după întuneric, **este plângerea şi scrâşnirea dinţilor.** Atâtea lacrimi se varsă în iad într-o singură zi, că, dacă s-ar aduna pe faţa pământului, ar face un ocean mai mare ca Oceanul Pacific. Oceanul Pacific are 48.000 km lungime, de la Polul Nord până la Polul Sud; are 18.500 km lăţime şi, la Insulele Mariane, are 11 km adâncime. Şi în iad, într-o singură zi, lacrimile care se varsă acolo ar face un ocean mai mare ca Pacificul. Atâta plângere este în iad.

A treia muncă este putoarea cea rea. Dacă s-ar aduna toate putorile de pe faţa pământului la un loc n-ar face nici un miligram faţă de putoarea care este acolo. Ca să vă daţi seamă ce putoare este în iad am să vă spun o istorioară.

Doi fraţi de la o mamă s-au dus la mănăstire să se facă călugări. Şi unul s-a dus în mănăstire şi a avut răbdare multă, smerenie multă, ascultare fără cârtire şi a rămas în mănăstire până la moartea lui. Iar altul şi-a pierdut răbdarea şi a spus că se duce în lume înapoi la tată şi mamă. Fratele cel care a rămas în mănăstire îl sfătuia:

– Frate, nu te duce înapoi. Auzi ce spune Evanghelia: *Nimeni, punând mâna pe plug, să nu mai privească înapoi*. Deci nu te du, frate, în lume, pentru că mare primejdie este să laşi mănăstirea şi să te duci din nou în lume.

Iar el a zis:

– Nu, eu mă duc!

– Dar nu te temi de chinurile iadului?

– Nu cred, frate, că muncile iadului sunt chiar aşa de grele, cum spune Sfânta Scriptură sau cum spun oamenii. Aşa s-a scris în cărţi ca să ne sperie.

Şi s-a dus acasă şi s-a căsătorit şi şi-a făcut de cap. Dar n-a trăit mult, decât trei ani, şi a murit. Auzind călugărul că fratele său, care s-a întors în lume, a murit, a început să se roage cu foc lui Dumnezeu, zicând: „Doamne, arată-mi să văd unde este fratele meu: în iad sau în rai!"

După o vreme destul de îndelungată, într-o noapte o umbră neagră a intrat în chilia lui. Şi când s-a uitat el bine la lumina lumânării, l-a cunoscut. Umbra i-a zis, plângând şi suspinând:

– Mă cunoşti? Eu sunt fratele tău.

Era negru ca un cărbune. Doar după glas l-a cunoscut. Şi atunci acesta, văzându-l într-o stare jalnică ca aceea, l-a întrebat:

– Frate, de unde vii?

– Din iad, că am lăsat mănăstirea şi m-am dus în lume şi mi-am făcut de cap; am murit în păcate şi m-am dus pentru păcatele mele în muncile iadului.

Şi atunci acesta a început să întrebe:

– Măi, frate, ştii ce-mi spuneai tu mie, că muncile iadului nu-s aşa de grele, ci s-au scris aşa numai să sperie lumea şi să înfricoşeze pe oameni. Chiar aşa este de greu în iad?

– De mii de ori sunt mai cumplite chinurile iadului decât cum sunt scrise; şi de ar avea tot codrul limbă şi toată iarba pământului de ar vorbi, n-ar putea spune cât de greu este în iad!

Dar fratele se făcea că nu-l înţelege.

– Frate, oare voi putea să le încerc şi eu puţin, ca să mă încredinţez de adevăr?

– Nu poţi auzi răcnetele şi ţipetele şi vaietele din iad, că tot atunci mori.

– Dar n-aş putea măcar să pipăi iadul?

– Nu poţi, că acolo este foc care arde de miliarde de ori mai tare ca acesta şi tot atunci te-ai topi, fiind în trup material.

– Nu pot nici să văd?

– Nu poţi, că mori de frică, văzând priveliştea aceea groaznică şi urgia mâniei lui Dumnezeu!

– Dar cum aş putea eu să încerc măcar cât de puţin muncile iadului?

– Frate, ţine minte. Ai putea mirosi oleacă din putoarea iadului!

Cum era îmbrăcat cu haina, a scuturat mâneca hainei puţin şi s-a făcut nevăzut. Şi când a scuturat mâneca, atâta putoare a ieşit din mâneca hainei lui, încât acela a căzut mort jos şi trei zile nu a putut să iasă din chilie.

Greu de tot a deschis uşa şi s-a târât afară din chilie şi a ieşit acea putoare din chilia lui, încât s-a împrăştiat în toată mănăstirea.

Călugării au părăsit mănăstirea trei luni de zile din cauza putorii nesuferite care ieşea din chilia de unde a scuturat cel din iad mâneca hainei lui.

După trei luni, acel miros greu a dispărut. Călugării, când s-au întors înapoi, l-au găsit pe acela din chilia căruia ieşise acea putoare şi l-au întrebat:

– Ce a fost, frate, putoarea aceasta? De unde a venit?

Iar el a răspuns:

– Ştiţi, părinţilor, eu am avut un frate bun în mănăstire, care s-a dus în lume şi-a murit după trei ani căsătorit. Eu m-am rugat Domnului să-mi arate unde este fratele meu.

După multă rugăciune, într-o noapte a venit la mine şi l-am întrebat unde este. Aflând că este în iad, curios, l-am întrebat cât de greu este în iad, deoarece îl ştiam nepăsător, zicând că nu crede că muncile iadului sunt chiar aşa de grele, cum scrie în cărţi.

Atunci el m-a încredinţat că nici nu poate spune limba de ţărână cât de greu este în iad şi ceea ce scrie în cărţi este foarte puţin spus.

Ca să vezi muncile iadului, a spus el, este imposibil, că tot atunci mori; nici nu poţi auzi ce este în iad că mori, nici nu poţi pipăi; şi mi-a dat să miros oleacă din putoarea care este în iad.

Atunci şi-a scuturat mâneca la haină şi iată sunt trei luni de zile de când putoarea aceasta stăpâneşte mănăstirea noastră şi aţi fugit; şi de-abia acum se poate veni înapoi.

Şi a încredinţat tot soborul mănăstirii cât de mare putoare este în iad. Aceasta este deci a treia pedeapsă a iadului.

A patra muncă în iad este foamea şi setea. Aţi auzit ce spune proorocul Isaia: *Vor flămânzi precum câinii şi vor urla şi se vor jeli, şi nimeni nu va potoli foamea lor.* Şi Mântuitorul ne arată în Sfânta Evanghelie, în pilda cu bogatul şi Lazăr: *Părinte Avraame, trimite pe Lazăr să-şi înmoaie vârful degetului său în apă, să vie să-mi răcorească limba, că rău mă chinuiesc în văpaia aceasta.*

Ai auzit ce-i acolo? Un deget înmuiat în apă cât de mare preţ are! Şi nouă aici nu ne place apa, vrem vin, rachiu, dresuri şi cutare. Vai de noi că nu cugetăm deloc ceea ce ne aşteaptă. Foamea şi setea sunt a patra muncă.

A cincea muncă a iadului este tartarul, gheaţa. Tartarul este un iezer fără fund, plin de gheaţă şi foarte rece. Aceasta este „scrâşnirea dinţilor" de care vorbeşte dumnezeiasca Scriptură, adică gerul acela nesuferit de care nu-şi poate închipui nimeni.

A şasea muncă este viermele cel neadormit. Acolo sunt viermi de foc care mănâncă trupurile oamenilor şi sufletele lor în vecii vecilor, şi niciodată oamenii nu mor. Acolo sunt balauri de foc şi şerpi de foc care înoată prin văpăile iadului, cum înoată peştii prin apă la noi, şi nu se vatămă. Şi îi prind pe cei păcătoşi şi-i sug şi-i înţeapă şi-i mănâncă în vecii vecilor, împreună cu viermii cei neadormiţi. Asta este munca a şasea.

A şaptea muncă este gheena, adică **focul cel nestins**, care este cea mai grea dintre toate. Focul cel negru care arde în vecii vecilor cu întuneric.

De acela se tem şi dracii. Că ei se rugau Mântuitorului, când făcea minuni pe malul Mării Galileii, când a scos demonii din cei doi îndrăciţi: *Te ştim pe Tine cine eşti, Fiul Celui Preaînalt; Te rugăm nu ne trimite pe noi în gheenă!* Acolo îi trimitea, că El avea putere. Şi dracii se tem de gheenă, de care spune Mântuitorul în Evanghelie: *Unde focul lor nu se stinge.*

Dar nu este foc de acesta ca al nostru, care se face ca să dea lumină; focul acesta, chiar de ar arde pe cineva, dar dă lumină; acela însă este foc negru ca păcura şi de miliarde de ori mai fierbinte ca acesta. Aşa spune fericitul Ieronim.

Cât de mare este focul unde se topeşte oţelul, totuşi este neînchipuit de slab faţă de focul iadului, ca şi cum ar fi zugrăvit pe pereţi, ca şi cum ai vedea un foc zugrăvit pe perete cu vopsea şi nu te frigi.

Aşa este de slab focul acesta faţă de focul iadului. Focul nestins nu mai are acolo nevoie de materie, cum zice Sfântul Efrem: „Că nu sunt oarecare care-l aprind cu materie din lumea aceasta". Acolo este foc nestins, nu este foc cu lemne aprinse, ci arde cu urgia mâniei Domnului negrăită, către cei păcătoşi.

Acest iezer de foc, de care spune la Apocalipsă, nu are fund în veacul veacului şi arde pe toate duhurile cele rele şi le chinuieşte în vecii vecilor.

De aceea spune dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur: **Nimenea din oamenii care îşi aduc aminte de gheenă, nu vor ajunge în gheenă**. Că cine cugetă la iad scapă de iad. Cine îşi aduce aminte de gheenă, scapă. Că nu există om care-şi aduce

aminte de gheenă, care este atâta de groaznică muncă, să ajungă în gheenă.

Fiindcă îndată ce îşi aduce aminte de gheenă, el se fereşte de păcat şi începe a lucra fapta bună, se mărturiseşte, pune început bun, îşi face canonul şi îşi îndreaptă viaţa sa. Este ca acela de care se spune în Biblie: „Că nu mai este fapta ta ca ieri şi ca alaltăieri; poate să fie omul până azi un drac şi mâine se face înger luminat". Numai să-şi aducă aminte de iad şi de gheenă; că dacă uită iadul ajunge în iad, iar dacă nu uită iadul nu ajunge acolo.

Iată am să vă spun o istorioară despre gheenă şi despre veşnicia iadului, care se găseşte scrisă într-o carte veche.

În Sfântul Munte al Atonului trăia un călugăr cu numele Andrei. Şi acesta ducea o viaţă sfântă, în feciorie, asceză, post, rugăciune şi priveghere, în meditaţii sfinte şi în cugetarea Sfintelor Scripturi. Dar s-a îmbolnăvit când era aproape de treizeci de ani şi a zăcut unsprezece ani şi nu mai murea.

Atunci, după dreptate, acest călugăr cu numele Andrei şi-a pus întrebarea: „De ce sufăr eu?" Pentru că nu se ştia cu păcate aşa de grele, ca să sufere pe pământ atât de groaznică boală. Şi a început săracul, ca tot omul care nu poate răbda, să se roage aşa la Dumnezeu:

„Doamne, cer de la Tine un singur lucru, şi anume: sau să mor sau să mă fac sănătos, că nu mai pot răbda! Mi-au rămas numai oasele şi pielea!"

Rugându-se el aşa, într-una din nopţi a strălucit o lumină uimitoare în chilia lui. El s-a temut să nu fie de la draci, căci şi diavolul se face în chipul lui

Hristos, în chip de înger, în chip de sfânt ce străluceşte ca soarele şi poate să te înşele.

Este ceea ce spune Sfântul Apostol Pavel: *Nu-i de mirare că însuşi satana se preface în chip de înger de lumină şi slujitor al dreptăţii.* Adică dracii se pot preface în chip de slujitori ai dreptăţii.

Deci s-a temut călugărul şi a început să facă cruce. Şi îndată a văzut că intră pe uşa lui un tânăr foarte frumos la chip, foarte minunat, cu un toiag de aur în mână, cu o cunună de aur pe cap şi o cruce de aur pe frunte şi i-a zis:

– Nu te teme, părinte, nu-s diavol. Eu sunt îngerul păzitor al vieţii tale şi m-a trimis Dumnezeu să-ţi spun un lucru. Eu totdeauna sunt cu tine; toate suspinele tale, toate lacrimile, toate oftările, toate durerile, toate necazurile tale eu le ştiu. Că tu dormi, eu nu dorm niciodată; tu mănânci, eu nu mănânc; tu bei, eu nu beau.

Adu-ţi aminte ce spune psalmistul: *Tăbărî-va îngerul Domnului împrejurul celor ce se tem de dânsul şi-l va izbăvi pe el,* şi *...nici să dormiteze cel ce te păzeşte.*

Deci, părinte, eu ştiu necazurile tale. Dar iată tu ai început să te rogi lui Dumnezeu aşa de la o vreme: „Doamne, sau să mor sau să mă fac sănătos, că nu mai pot răbda!" Şi Dumnezeu m-a trimis să-ţi spun ţie două lucruri:

– Care?

– Iată ce spune Dumnezeu prin mine: „Vrei să mai rabzi boala un an pe pământ sau să stai trei ceasuri în iad?"

Dar el, când a auzit, a zis:

– Doamne, îngerul Domnului, tu care ştii necazurile mele, să mai zac eu un an pe pământ? Nu ştii că o noapte îmi pare un an şi că toate bolile mai cu seamă noaptea sunt grele? Deci cum am să mai rabd eu un an această groaznică boală? Şi pentru ce rabd eu? Că eu ştiu ca om că m-am silit, de când am venit aici în Sfântul Munte, să fac voia lui Dumnezeu.

Şi a zis îngerul Domnului:

– Tu nu suferi pentru tine. Tu suferi pentru neamurile tale care sunt în iad şi Dumnezeu te-a găsit pe tine şi voieşte ca prin osteneala şi suferinţa ta să scoată din iad rudeniile tale până la al nouălea neam. Că aşa se întâmplă, dacă un călugăr bun îşi face datoria, mulţi din neamul lui se mântuiesc prin el.

Nu ai auzit ce zice proorocul Ieremia? *Dumnezeu răsplăteşte păcatele părinţilor asupra copiilor până la al patrulea neam.*

Deci tu suferi pentru strămoşii tăi. Dar dacă vrei să ieşi şi tu din iad şi ei, să mai zaci un an pe pământ sau trei ceasuri în iad. Dar ia seama ce spui, i-a spus îngerul, că în clipa aceea ţi-am şi luat sufletul!

A stat el şi s-a gândit.

– Gândeşte-te bine! i-a spus îngerul.

– Trei ceasuri în iad!

Când a zis aceste cuvinte, i-a şi luat sufletul. Şi unde l-a dus? L-a dus în gheena, de care v-am amintit mai înainte, cel mai greu loc din iad, de care se tem şi dracii.

Şi când l-a dus acolo şi l-a băgat în focul cel negru şi de miliarde de ori mai fierbinte ca acesta, a fost cuprins de întunericul ce domnea pretutindeni şi

a început a răcni şi a geme de durere, căci balaurii cei de foc au început să-l muşte şi să-l chinuiască. El, când s-a văzut acolo şi a văzut atâta deznădejde şi atâta strigăt şi atâta durere şi atâta spaimă şi atâta foc, a început să strige cât putea: „Doamne, miluieşte-mă! Doamne, iartă-mă!"

După o oră, o lumină a despicat întunericul şi a apărut îngerul Domnului. Când l-a văzut, a început a bate din palme şi a striga aşa:

– Vai mie! Vai mie! Vai mie! Toate le-am crezut, dar una ca asta n-am crezut!

– Ce n-ai crezut, părinte Andrei?

– N-am crezut că un înger al Domnului poate să mintă!

– Cum se poate una ca asta, ca să spun eu minciuni? Eu nu sunt om păcătos, eu nu sunt duh rău, diavol. Eu nu pot face păcat, eu nu pot minţi. Cum pot eu să mint, dacă sunt rază de dumnezeire, sunt lumina a doua din lumina cea dintâi? Cum aş putea eu să spun minciuni?

– Dar cum ne-a fost vorba în chilie la mine?

– Cum?

– N-a fost vorba că mă vei scoate de aici după trei ceasuri? Iată au trecut mai mult de trei sute de ani de când mă chinuiesc aici!

Îngerul i-a spus:

– Adevărul este Hristos. De-abia a trecut o oră şi mai ai încă două ore de stat.

– Două ore? a strigat monahul cu groază. Este oare cu putinţă să fi trecut numai o oră până acum?

– Eu am venit să văd dacă poţi răbda.

Atunci a zis călugărul Andrei:

– Doamne, dacă acesta este adevărul, că de-abia a trecut un ceas de când mă chinuiesc aici în iad, du-mă înapoi în trupul meu cel rănit şi bolnav şi să sufăr acolo, nu un an, ci sute de ani, ba chiar până la ziua venirii lui Hristos, numai să nu mai stau o clipă aici în focul cel nestins!

Şi îndată, cu iuţeala gândului, l-a luat îngerul şi l-a dus înapoi în trup.

Cine a ştiut că a fost mort un ceas? Când a înviat a început a striga:

– Miluiţi-mă! Miluiţi-mă!

Şi a venit călugărul care îl îngrijea şi a întrebat:

– Ce este, părinte? De ce strigi?

– Să se adune tot soborul mănăstirii.

Erau trei sute de călugări acolo. Şi l-au pus într-un cerdac înalt şi le-a spus la toţi minunea care s-a petrecut cu el; că el a stat un ceas în iad şi i s-au părut mai mult de trei sute de ani. Atâta de greu a trecut timpul.

Să ne ferească mila şi îndurarea lui Dumnezeu şi a Maicii Domnului pe toţi din câţi suntem aici să nu îngăduie Dumnezeu ca vreunul să încerce durerile şi chinurile iadului în vreun fel. Şi toţi, cu darul Mântuitorului şi cu mijlocirea Maicii Domnului, a Sfântului Ioan Botezătorul şi a tuturor sfinţilor, să ne mântuim, să ne uşurăm înainte de a ne duce din lumea aceasta şi să ne întâlnim cu toţii în veacul viitor la bucuria cea veşnică.

Munca a opta din iad este deznădejdea. Acolo toată lumea este deznădăjduită de mila lui Dumnezeu, aducându-şi aminte de cuvântul Evangheliei, că s-a închis uşa şi că pocăinţă în iad nu mai este.

Munca a noua din iad este veşnicia, care stăpâneşte atâtea miliarde şi miliarde de suflete. Nu mai există acolo o limită, că adică are să rabde omul o mie de ani sau o sută de mii de ani, ci în vecii vecilor.

Dar ca să le descrie cineva câte una singură, nimeni nu poate spune, numai una cât îi de grea, că este imposibil a descrie limba de ţărână.

Cine poate spune măcar una din munci câtă suferinţă aduce firii omeneşti? Că drepţii după sfârşit primesc cele patru însuşiri ale trupului şi păcătoşii primesc şi ei una: însuşirea nemuririi.

Primesc trupuri nemuritoare, ca să ardă în vecii vecilor şi să nu se mistuie; să se chinuiască în vecii vecilor şi să nu scape; să înseteze în vecii vecilor şi să nu aibă apă; să le fie foame în vecii vecilor şi să nu aibă mâncare.

Nemurirea o au de la judecată înainte, cum spune Hristos, spre a se chinui în vecii vecilor. Amin.

CELE PATRU LEGI DUPĂ CARE VA JUDECA HRISTOS LUMEA

Am zis câteva cuvinte despre moarte. Acum voi zice câteva cuvinte şi despre conştiinţă, că cine îşi păzeşte conştiinţa sa curată, negreşit moartea îl găseşte fericit şi pregătit. Conştiinţa este judecătorul cel drept pe care l-a pus Dumnezeu înlăuntrul nostru.

Conştiinţa nu poate fi reflexia materiei în veacul veacului. Ea este glasul lui Dumnezeu în om şi ea pururea îl mustră, când greşeşte: „Omule, de ce ai făcut asta?"

Această lege a firii o au şi chinezii, o au şi creştinii, o au şi budiştii şi brahmanii şi mahomedanii. Este legea cea dintâi pe care a pus-o Dumnezeu în inima omului de la creaţie, după care s-a condus lumea până la Legea cea scrisă. M-a întrebat un avocat necredincios:

– Părinte, eu nu mă împac cu judecata de apoi!

– Dar de ce nu te împaci, frate? Cum aşa?

– Cum, părinte, o să mă judece Hristos, dacă eu aş fi chinez sau de alt neam, care n-am auzit de Hristos? Cei de acolo nu au auzit de Hristos. Oare Dumnezeu pedepseşte cu nedreptate? El este drept. Cum o să mă judece şi o să mă pedepsească, dacă eu nici nu am auzit de Evanghelia lui Hristos?

– Stai oleacă! Dumneata ştii să învârţi actele acolo, să faci procese verbale sau ce faci dumneata. Scriptura însă nu o cunoşti. Eşti un raţionalist, desfaci firul în 40 şi te prăpădeşti cu totul, umblând de capul tău.

Patru legi sunt după care Dumnezeu va judeca tot pământul. Nu una, ci patru. Şi nimeni nu poate scăpa de urgia şi dreptatea lui Dumnezeu, fie chinez, fie brahman, fie budist, fie creştin, fie mahomedan, fie evreu, pentru că Dumnezeu este drept, cum zice apostolul: *Dumnezeu este drept şi tot omul mincinos.*

Dumnezeu, deoarece este drept, a pus legile acestea, ca pe toţi să-i judece după dreptate. Auzi? Patru legi.

Legea cea dintâi este legea firii sau legea conştiinţei. Prin această lege a mustrat Dumnezeu pe

Cain, când a omorât pe fratele său Abel. Că auzi ce spune Scriptura: „Atât era mustrat de conştiinţă că a căzut în deznădejde şi a strigat aşa: *Mai mare este greşeala mea, decât a mi se ierta mie"*.

A căzut în deznădejde că a ucis pe fratele său Abel, păstorul; că Dumnezeu i-a primit aceluia jertfa şi el l-a zavistuit şi, ieşind la câmp, l-a omorât.

Legea conştiinţei îi spunea: „Ce-ai făcut? Ai omorât pe fratele tău!" Aude pe Dumnezeu:

– Cain, unde-i fratele tău?

Dar el, în loc să zică: „Doamne, am greşit", a zis:

– Dar ce, eu am păzit pe fratele meu?

Şi i-a zis Dumnezeu:

– Glasul sângelui fratelui tău strigă către Mine din pământ. Pentru că ai făcut aceasta, cu toate pedepsele te voi pedepsi pe tine şi cine te va omorî pe tine de şaptezeci de ori câte şapte se va pedepsi...

Şi a trăit Cain peste o mie de ani, cum scrie în Hronograful lui Chedrinos, şi nimeni nu-l omora, că se temea de pedeapsa care era pusă de Dumnezeu asupra lui. Care au fost cele şapte pedepse ale lui Cain, pentru că a ucis pe fratele său, Abel?

Mai întâi a fost deznădejdea, apoi tremurarea, apoi plânsul, că plângea gemând pe pământ, apoi frica, căci fugea dintr-un loc în altul, de teamă că-l vede Dumnezeu; apoi blestemarea pământului să nu-şi dea roadele sale şi celelalte, cum scrie în Sfânta Scriptură la Facere, capitolul IV.

Orice om de pe pământ, când face rău, este mustrat de conştiinţa sa, care îi spune: „De ce ai făcut rău?" Aceasta este legea cea dintâi dată de

Dumnezeu omului, numită şi legea conştiinţei sau legea firii.

A doua lege, care stă în faţa noastră veşnic, cum arată Sfântul Grigorie de Nyssa şi care ca o trâmbiţă din înaltul cerului răsună pururea şi ne arată pe Dumnezeu, este legea zidirii.

Cine a făcut cerul, pământul şi toate câte sunt? Luna, ierburile, florile, peştii, mările, râurile, pietrele, copacii, munţii, toate vieţuitoarele de pe uscat, din apă şi din aer? Cine le-a făcut, fraţilor? Cine a făcut ceasul universului care merge cu atâta precizie şi uimire, încât nimeni nu-l poate imita? Nimeni altul decât Bunul Dumnezeu! Centrul de îndrumare al acestei lumi este Ziditorul ei, Dumnezeu, Care a pus rânduială în toate.

Această lege a zidirilor este ceea ce spune proorocul David: *Cerurile spun slava lui Dumnezeu şi facerea mâinilor Lui o vesteşte tăria.* Cum? Prin aşezarea lor sferică şi prin imensa lor depărtare; prin spaţiu interstelar, care are miliarde de ani călătoria luminii, prin mişcarea astrelor cereşti, a zodiacului şi a planetelor cu atâta măsură şi precizie, încât uimeşte mintea celor mai mari astronomi din lume.

Ce-a zis Isac Newton, marele fizician englez, care treizeci de ani a fost ateu şi la urmă a descoperit „Legea gravitaţiei universale" şi a văzut că fiecare planetă o atrage pe cea mai mică şi nu o lasă să se depărteze, nici să se sfărâme sau să meargă în neregulă în lumea astrelor cereşti? A pus aparatele pe masă şi a zis: **Mare eşti, Doamne, şi minunate sunt lucrurile Tale şi nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale!**

Vezi? El, aflând ştiinţa din afară, a venit la frica de Dumnezeu, cunoscând minunile cele mari din lumea astrelor. Ce-a zis Kepler, Isaac Newton şi ceilalţi, de care nu îmi ajunge vremea să-i amintesc, când s-au convertit, văzând ei zidirea lui Dumnezeu că nu-i singură, că are un centru de îndrumare şi o precizie care uimeşte toată mintea?

Din secretele naturii încă nu s-a scos nici unu la miliard. Că înţelepciunea lui Dumnezeu n-are margini şi nici nu va avea în veacul veacului, pentru că nemărginită este înţelepciunea Creatorului.

Deci a doua lege care ne stă tuturor în faţă este Legea zidirilor sau a creaţiei. Că prin contemplaţia naturală în duh, noi ne suim de la raţiunile lucrurilor la Ziditorul lor.

Dacă vezi corabia, trebuie să te gândeşti că a fost un meşter care a făcut-o; dacă vezi o haină bună pe un om, trebuie să ştii că a fost bun şi croitorul. Dacă vezi un palat, o clădire arhitectonică frumoasă, să ştii că a fost un arhitect deştept. Dacă vezi un ceas, negreşit este un ceasornicar priceput care l-a făcut. Orice altceva vezi, nu poţi zice că s-au făcut singure.

Deci toate acestea ne arată că este un Făcător şi, dacă este, trebuie să ne temem şi să ascultăm de El, ca să nu ne pedepsească după dreptate.

A treia lege este Legea scrisă, dată de Dumnezeu lui Moise pe Muntele Sinai, adică cele zece porunci şi tot Vechiul Testament, după care va fi judecat poporul ales, adică evreii.

A patra şi ultima lege este Legea Darului, Legea desăvârşirii, Legea dragostei lui Iisus Hristos, adică Sfânta Evanghelie. După această lege dumnezeiască

vor fi judecaţi toţi creştinii, botezaţi în numele Preasfintei Treimi.

Cea dintâi a fost legea firii, care rămâne generală pentru toate popoarele până la sfârşitul lumii. Cea de-a doua, legea zidirilor, este la fel cu cea dintâi. După cea dintâi şi a doua lege se vor judeca toate popoarele lumii, afară de creştini şi de evrei. După Legea scrisă, adică după Vechiul Testament, se vor judeca evreii. Iar după Legea Darului şi după Evanghelie vom fi judecaţi noi creştinii, fiindcă legea noastră este mai desăvârşită decât toate celelalte legi. Iar dacă o călcăm, mai mare păcat avem şi mai mare muncă vom avea decât ei, care n-au cunoscut Evanghelia.

Aşadar, ne-a pus Dumnezeu asemenea avocat. Să nu ne înşelăm, fraţilor, şi să zicem că Dumnezeu nu ştie ce facem fiecare. Nici nu vei putea să spui că nu ai păcat, pentru că n-ai ştiut, că ai fost chinez sau turc sau ateu.

Păgân dacă ai fost, dar conştiinţă ai avut şi după acea lege te va judeca. Zidirea ai văzut-o. Nu ţi-ai pus niciodată întrebarea cine a făcut cerul, soarele, pământul şi toate, ca după aceea să te gândeşti şi să te temi de Dumnezeu, Care a făcut toate? Amin.

JUDECATA DE APOI

La Judecata de apoi Hristos va judeca şi pe oameni şi pe îngeri, adică pe diavoli, şi toate popoarele lumii. Atunci când va veni Fiul Omului întru slava Sa, va pune pe păcătoşi de-a stânga Sa şi

pe drepţi de-a dreapta Sa şi va răsplăti fiecăruia după faptele lui.

Dar să ştiţi că judecata universală a lumii va fi anunţată întâi prin arătarea semnului Sfintei Cruci pe cer. Că zice: *Şi vor vedea pe norii cerului semnul Fiului Omului*, adică Crucea Mântuitorului, Care va veni pe nori şi va străluci mult mai tare decât soarele.

Când vor vedea Sfânta Cruce toate popoarele păgâne, şi cei ce nu o cinstesc, că vine înaintea Împăratului Hristos pe norii cerului, că o aduc îngerii şi va lumina toate popoarele, atunci, cum zice Evanghelistul Matei: *Vor plânge toate popoarele lumii.*

Atunci vor cunoaşte al cui este semnul Crucii, Cine vine după el, Cine a avut Cruce şi Cine S-a răstignit pe ea, adică Hristos, Mântuitorul lumii.

Era obicei la romani şi la egipteni, când avea să vină împăratul într-o cetate, să-i aducă sceptrul lui înainte. Deci mergea toiagul împărătesc de aur, pe care îl duceau nişte slugi şi ziceau: „Vine în urmă Împăratul!" **Aşa vor aduce îngerii Sfânta Cruce pe norii cerului, înainte de a veni judecata lumii.**

Şi când vor vedea că străluceşte Crucea, toate marginile lumii, toate popoarele păgâne care au hulit Crucea şi cei ce au fost creştini şi au înjurat-o şi nu s-au pocăit şi toate sectele ce s-au lepădat de Cruce, în mare frică şi cutremur vor fi, ştiind că în urma Crucii vine Acela Care S-a răstignit pe dânsa şi Care a avut-o ca armă cu care a dărâmat iadul.

După arătarea Sfintei Cruci, **alt semn al judecăţii este trâmbiţa, glasul trâmbiţei de apoi.**

Dar fac întrebare unii din sfinţi: „Oare o trâmbiţă va fi?" Că apostolul zice că toţi ne vom schimba la glasul trâmbiţei de apoi, într-o clipeală a ochilor. Iar Evanghelia spune aşa: *Când va trimite Dumnezeu pe îngerii Săi cu trâmbiţe.* Oare o trâmbiţă va fi?

Nu. Când auzi glasul trâmbiţei, este glasul lui Hristos, aşa înţeleg Sfinţii Părinţi. Iar când auzi că va trimite pe îngerii Săi cu trâmbiţe, aceste trâmbiţe vor fi purtate de milioane de îngeri.

Care îngeri vor veni cu trâmbiţele acestea? Ne arată Sfântul Grigorie Teologul, şi anume: ceata începătoriilor sau a căpeteniilor. Aceştia sunt care păzesc acum hotarele împărăţiilor lumii. Fiindcă fiecare ţară are îngerul său, fiecare oraş are îngerul său, fiecare sat are îngerul său, fiecare regiune are îngerul său, cum arată dumnezeieştii Părinţi.

Aceşti îngeri care păzesc satele, oraşele, ţinuturile şi ţările sunt îngerii din ceata începătoriilor.

Cea mai de jos este ceata îngerilor, a doua este ceata arhanghelilor şi a treia este ceata căpeteniilor sau a începătoriilor. Această misiune o au ei. După cum stăpâniile ocârmuiesc văzduhurile şi vânturile, aceştia păzesc hotarele limbilor.

Este ceea ce a spus marele Prooroc Moise: *Şi au pus hotarele ţărilor după numărul îngerilor lui Dumnezeu.*

Dar nu numai fiecare ţară şi oraş şi sat are îngerul ei, ci şi fiecare om are câte un înger păzitor de la dumnezeiescul Botez. Aceasta este cinstea cea mare a creştinismului! Popoarele păgâne de-abia au câte un înger păzitor la fiecare sat şi oraş, iar la creştinii ortodocşi, fiecare are îngerul său păzitor.

Ce vor face aceşti îngeri la judecată? Vor suna cu trâmbiţe de aur. Şi auzi ce spune Sfântul Grigorie Teologul în „Cuvânt la Judecata de apoi", cât de puternice vor fi aceste trâmbiţe: „Ce trâmbiţe, zice, vor fi acelea care vor spinteca văzduhurile, vor despărţi stihiile, vor deschide mormintele, vor sfărâma porţile iadului, vor deschide deasupra porţile cerului? Atâta cutremur va fi, încât se va clătina pământul ca o frunză, când vor începe aceste trâmbiţe.

Toate popoarele vor fi în mare spaimă şi, de-ar putea să mai moară atunci, ar muri de mii de ori de glasul cel jalnic al trâmbiţelor. Şi când vor suna aceste trâmbiţe, gândiţi-vă, se vor deschide mormintele de la începutul zidirii lumii, de când a murit primul om până astăzi; şi la glasul acestor trâmbiţe Duhul Sfânt va veni să învie pe toţi oamenii de la începutul zidirii lumii.

Corpul omului este făcut din cele patru stihii: din pământ, din apă, din aer şi din foc. La Judecata de apoi, într-o clipeală a ochilor se vor preface trupurile noastre înapoi în aceste patru elemente din care au fost făcute, cât am trăit pe pământ.

Aceste trâmbiţe vor suna şi vor scula toate popoarele de la zidirea lumii pe pământ şi toţi oamenii vor fi răpiţi în văzduh, cum spune Sfântul Apostol Pavel, şi vor sta întru întâmpinarea Domnului, că pământul nu-i va încăpea, de-ar fi cât furnicile de mici. De aceea vor sta în văzduh, iar tronul judecăţii va sta deasupra Văii Plângerii.

Care aţi fost la Ierusalim, ştiţi că Valea Ghetsimani este la răsărit de Ierusalim, numită şi Valea Plângerii sau Valea lui Iosafat, pe unde curge

pârâul Cedrilor. Deasupra acelei văi şi a Muntelui Eleon va sta, în văzduh, tronul Mântuitorului, iar văzduhul şi tot pământul va fi plin de îngeri şi de oameni înviaţi, de sufletele drepţilor adunaţi la înfricoşata Judecată.

Atunci când vor suna trâmbiţele acestea, nu vor avea putere să sune numai în jos, ci şi în sus. Odată cu deschiderea iadului, odată cu deschiderea cerurilor, va chema nu numai sufletele oamenilor la judecată, ci şi pe toţi diavolii care nu au număr, toate duhurile le va scoate din iad şi îi va chema la judecată să dea seama de ce nu s-au supus poruncii Ziditorului şi de ce au înşelat lumea atâtea mii de ani şi au îndemnat pe oameni să facă rău.

Atunci se va împlini ceea ce spune proorocul David: *Chema-va cerul de sus şi pământul de jos, ca să aleagă pe poporul Său.* Când auzi că va chema cerul, înseamnă toate puterile îngereşti, toţi îngerii din cer se vor coborî la glasul trâmbiţelor.

Şi când auzi că va chema pământul de jos, înseamnă că toţi oamenii care sunt pe pământ şi toate duhurile din iad vor fi chemate în văzduh să dea seama de răutatea lor. Că zice: *Chema-va cerul de sus şi pământul de jos.* Pentru ce? *Ca să aleagă pe poporul Său.*

Atunci va despărţi, cum spune Evanghelia, pe cei drepţi de cei păcătoşi, precum desparte păstorul oile de capre; şi vor merge cei ce au făcut cele bune în viaţa veşnică, iar cei ce au făcut cele rele, întru munca şi osânda veşnică.

Dar, fraţii mei, când va suna trâmbiţa judecăţii şi milioane de trâmbiţe vor învia pe toţi oamenii, oare

aşa o să înviem noi, cum suntem acum şi cum murim? Cutare om sau cutare femeie aşa va învia?

Doamne fereşte! La judecată nu este vârstă şi nu este materie care o poţi vedea, ci toţi vor învia la vârsta de treizeci de ani. Nu mai este copil şi bătrân, ci vârsta care a avut-o Mântuitorul la botez. Toţi vor fi de treizeci de ani.

Afară de asta, să ştiţi, când vor învia miliardele şi miliardele de oameni, fiecare trup va străluci după cum i-au fost faptele. Iată, nici sufletele nu vor fi exact unul ca celălalt, ci după faptele lor. Cei ce vor fi păcătoşi, vor avea trupuri întunecate; care vor fi mai păcătoşi, vor avea trupuri şi mai întunecate şi alţii vor fi ca diavolii de întunecaţi.

Iar cei buni vor fi albi, şi alţii foarte albi şi luminoşi. Că zice Sfântul Efrem Sirul: „După aşezarea cea din afară, la judecată se vor cunoaşte faptele omului".

Şi nu numai atât. Când vor întâmpina pe Domnul în văzduh, cei păcătoşi şi foarte răi nu vor merge în văzduh, ci vor rămâne pe pământ. Iar cei drepţi, după măsura dreptăţii, au să se ridice de la pământ. Unii au să fie de un metru de la pământ, alţii, de o sută de metri; alţii, de o mie; alţii, în nori, după fapte.

De aici are să se cunoască dreptatea lui Dumnezeu. Te-a tras pământul? Ai slujit pământului în lumea asta şi faptelor pământeşti? De aceea stai pe pământ, că de acolo mergi în iad! Iar cei drepţi, de s-au ridicat o palmă de la pământ, în vecii vecilor tot în sus vor merge. *Merge-vor din putere în putere,* cum aţi auzit că spune Proorocul David, din slavă în slavă

spre Dumnezeu, Care n-are margini. Că aceştia s-au învrednicit să zboare de la pământ. Iar cei ce-au rămas pe pământ merg cu diavolii în jos, unde vor fi osândiţi. Aşa va fi la Judecată!

Trupurile pe care le vom primi la înviere nu mai au moarte, iar trupurile păcătoşilor vor arde în vecii vecilor şi nu se vor topi, căci nu mai sunt trupuri materiale ca acestea care se frig de o lumânare şi de un chibrit.

Ce fel de trupuri vom primi la Judecată auzim pe Sfântul Apostol Pavel, că zice: *Seamănă-se întru slăbiciune, scula-se-va întru putere.* Trupul pe care-l primesc drepţii după Judecată, ştiţi câtă putere are? Poate clătina lumea toată ca pe un măr; poate muta munţii din loc, poate birui toate oştirile lumii numai cu ameninţarea. Atâta putere au să aibă drepţii. *Seamănă-se întru slăbiciune, scula-se-va întru putere.*

Şi iarăşi zice Apostolul, a doua însuşire: *Seamănă-se întru necinste, scula-se-va întru slavă.* Ce semănăm în mormânt? Viermi, putoare, mâncare viermilor, ţărână... Du-te la un mort, după ce l-ai îngropat pe cel mai iubit al tău, că miroase mai urât decât toată murdăria lumii, la câteva zile. Ţi-e greaţă, fugi de dânsul!

Oare aşa o să se scoale la înviere? Cei păcătoşi se vor scula tot cu trupuri nestricăcioase, dar întunecate şi urâte, care vor arăta faptele lor; iar cei drepţi, nu aşa.

Se seamănă întru necinste pe pământ, pentru că după trup suntem mâncare viermilor şi ţărână şi putoare. Dar mâine, mai mult: *Scula-se-va întru*

slavă. Trupurile drepţilor vor fi mult mai strălucite decât soarele, cum spune Mântuitorul: *Atunci drepţii vor străluci ca soarele întru împărăţia Tatălui Meu.*

Ia închipuiţi-vă acum, dacă ar fi la amiază şi ai vedea soarele pe cer, şi ai mai vedea un soare, şi ai mai vedea o sută de sori, şi ai mai vedea o mie de sori, atunci de groază n-ai şti unde să te duci. Mori de frică! Dar când vor veni milioane de drepţi şi vor străluci mai tare decât soarele, ce lumină va fi atunci? Ce spaimă, ce minune mare va înconjura tot pământul, când vor vedea atâta slavă a drepţilor care va veni?

Aşa vor veni drepţii la Judecată, cu slavă mai mare decât soarele. Între aceştia, cel mai mult vor străluci sfinţii din cer: apostolii, proorocii, mucenicii, cuvioşii, toţi călugării, care au dus viaţă îngerească pe pământ, păstorii de suflete, care au păstorit bine turma lui Hristos, cei ce au postit şi s-au rugat cu inimă curată, mamele cu copii, pe care i-au crescut în frica de Dumnezeu, copiii nevinovaţi, cei ce s-au nevoit în feciorie şi curăţie, cei ce au fost milostivi, smeriţi şi blânzi cu inima şi toţi cei ce au iubit pe Hristos şi Biserica Lui şi au trăit cu sfinţenie întru dreapta credinţă.

Şi iarăşi zice marele Apostol Pavel: *Seamănă-se trup sufletesc, scula-se-va trup duhovnicesc.* Nu se mai scoală trupul acesta de ţărână aşa. Trupurile duhovniceşti ştiţi câtă putere au? Ştiţi câtă subţirătate au? După cum arată marele Vasile şi fericitul Ieronim şi dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur, trupurile duhovniceşti sunt ca şi trupurile îngereşti,

nemuritoare, luminoase şi pot să meargă mai repede ca razele fulgerelor.

Aşa va fi şi sufletul nostru după ce iese din trup. Că zice proorocul Iezechiel: *Alerga-vor, Doamne, în grabă sufletele drepţilor şi mai repede ca razele fulgerelor se vor întoarce la Tine.* Credeţi că sufletul, după ce iese din trup, merge aşa cum mergem noi? Mai repede ca fulgerul merge, că tot aşa de repede merge şi îngerul. Poate înconjura lumea cât ai clipi din ochi.

Aşadar, trupurile duhovniceşti, cum arată dumnezeieştii Părinţi, ca fulgerul se vor purta. Într-o clipeală de ochi trupurile duhovniceşti ale drepţilor se pogoară în iad sau se suie la cer, se duc la marginea lumii şi nimeni nu-i mai poate opri, atât de subţiri sunt şi atâta putere de alergare au.

Auzi ce spune iarăşi Sfântul Apostol Pavel: *Seamănă-se întru stricăciune* – aceasta este a patra însuşire a trupului înviat –, *scula-se-va întru nestricăciune.* Păi nu se seamănă în stricăciune când se zămisleşte omul din păcat? Apoi nu vezi că se strică mortul încă de pe pământ, dacă nu-l îngropi repede? Şi apoi, în groapă trupul nu se face ţărână şi putoare? Dar, după înviere, *scula-se-va întru nestricăciune,* zice marele Apostol Pavel.

Trupurile drepţilor, după înviere, au însuşiri îngereşti. Nu mai mor, nu îmbătrânesc, nu au dureri, nu le trebuie mâncare, nu se pot tăia de sabie, nu se ard de foc, nu se îmbolnăvesc, nu se mai pot ţine de lacăte, trec prin uşile încuiate, cum a trecut Mântuitorul după Înviere. Aceste trupuri stricăcioase devin nestricăcioase prin înviere.

Acestea sunt cele patru însuşiri ale trupurilor morţilor după înviere, când va suna trâmbiţa judecăţii de apoi şi de trei ori fericit este acela care se va învrednici de însuşirile acestea, ca să fie drept înaintea lui Dumnezeu şi să primească aceste daruri, adică: nestricăciunea, cinstea, puterea duhovnicească şi slava.

Îngerii din cer care păzesc stihiile şi care vor suna din trâmbiţe la Judecata de apoi sunt îngeri păzitori care-l păzesc pe om de la dumnezeiescul Botez şi până la moartea lui.

De aceea sunteţi datori totdeauna, când vă rugaţi lui Dumnezeu seara şi dimineaţa, ca, pe lângă alte rugăciuni, să faceţi şi câteva închinăciuni sau metanii către îngerul păzitor şi să ziceţi aşa:

„Sfinte îngere, păzitorul vieţii mele, roagă-te lui Hristos Dumnezeu pentru mine, păcătosul".

Rugaţi-vă la îngerul păzitor, căci el călătoreşte cu noi toată viaţa, de la Botez până la moarte, şi însoţeşte sufletul prin vămile văzduhului patruzeci de zile, până la judecata particulară, iar în vremea de apoi mijloceşte milă pentru sufletul pe care l-a păzit. Amin.

CUPRINS

Tehnoredactare computerizată
la Sfânta Mănăstire Sihăstria

Tipărită la Tipografia Mitropolitană Trinitas
în colaborare cu

MULTIPRINT
Tipografia MULTIPRINT S.A.
str. Bucium nr. 34, Iaşi - 700265
Tel: 0232-211225, 236388, Fax: 0232-211252

